

EL SANTO EVANGELIO SEGUN SAN MATEO TU'UN VA'A NI CHAA SAN MATEO

Lista ndasa vai tata Jesucristo

¹ Ya'á kúu lista ndasa vai tata Jesucristo, se'e David, se'e Abraham.

² Abraham ni sá'a-de Isaac. Te Isaac ni sá'a-de Jacob. Te Jacob ni sá'a-de Judá jín ñaní-i.

³ Te Judá ni sá'a-de Fares jín Zara ni kaku chii Tamar. Te Fares ni sá'a-de Esrom. Te Esrom ni sá'a-de Aram.

⁴ Te Aram ni sá'a-de Aminadab. Te Aminadab ni sá'a-de Naasón. Te Naasón ni sá'a-de Salmón.

⁵ Te Salmón ni sá'a-de Booz ni kaku chii Rahab. Te Booz ni sá'a-de Obed ni kaku chii Rut. Te Obed ni sá'a-de Isái.

⁶ Te Isái ni sá'a-de rey David. Te rey David ni sá'a-de Salomón ni kaku chii ña'an ní kuu ñasí'i Urías.

⁷ Te Salomón ni sá'a-de Roboam. Te Roboam ni sá'a-de Abías. Te Abías ni sá'a-de Asa.

⁸ Te Asa ni sá'a-de Josafat. Te Josafat ni sá'a-de Joram. Te Joram ni sá'a-de Uzías.

⁹ Te Uzías ni sá'a-de Jotam. Te Jotam ni sá'a-de Acáz. Te Acáz ni sá'a-de Ezequías.

¹⁰ Te Ezequías ni sá'a-de Manasés. Te Manasés ni sá'a-de Amón. Te Amón ni sá'a-de Josías.

¹¹ Te Josías ni sá'a-de Jeconías jín ñaní-i, ná kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia.

12 Te n̄i kuu k̄iv̄i já kuángoyo fuerza-i ñuu Babilonia, te Jeconías n̄i sá'a-de Salatiel. Te Salatiel n̄i sá'a-de Zorobabel.

13 Te Zorobabel n̄i sá'a-de Abiud. Te Abiud n̄i sá'a-de Eliaquim. Te Eliaquim n̄i sá'a-de Azor.

14 Te Azor n̄i sá'a-de Sadoc. Te Sadoc n̄i sá'a-de Aquim. Te Aquim n̄i sá'a-de Eliud.

15 Te Eliud n̄i sá'a-de Eleazar. Te Eleazar n̄i sá'a-de Matán. Te Matán n̄i sá'a-de Jacob.

16 Te Jacob n̄i sá'a-de José, yii María, ña'an-ún n̄i skáku-ña Jesús, I'á nání Cristo.

17 Súan vai taká tata. Onde Abraham te onde David ío ux̄i kuun tata. Te onde David te onde kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia ío ux̄i kuun tata. Te onde kuangoyo fuerza-i ñuu Babilonia te onde n̄i kaku Cristo, suni ío ux̄i kuun tata.

K̄iv̄i ní kaku Jesucristo

18 Te k̄iv̄i ní kaku Jesucristo súan n̄i io. Náa-ya, María, ja á n̄i kunda tu'un ja tánd'a-ña jín José, te onde ná té ketá'an-ga-ña jín-de, te n̄i juku'un se'e-ña ní sá'a Espiritu Santo.

19 Te José, yii-ñá-ún, ñin chaa va'a kúu-de. Te tú ní kuní-de sándiva'a-de jín-ña, chí sua kuní-de xndóo sa'í-de-ña.

20 Te nini súan nákan in̄i-de, te n̄i chaa-ni ñin ndajá'a máa Tatá nuu-dé n̄i ka'an-ya jín-de jín jáni: José, se'e David, ma yú'ú-ro kuáka-ró ñás'í-ro María, chí ja ñú'un chí-ña jián, onde nuu máa Espiritu Santo vai.

21 Te skáku-ña ñin se'e yíi. Te skúnání-ró-i Jesús. Chí máa-i, nama-i taká ñayiv̄i ká'io kuachi, áchí-ya.

22 Súan ni kuu taká ya'á, náva'a ná skíkuu tu'un ni ka'an máá Tatá jín cháa ni jani tu'un-ya:

23 Koo ñin ña'an jáá. Te juku'un se'e-ña. Te skáku-ña ñin se'e yíi. Te kunání-i Emmanuel (ja kuní ka'an: Jín máá-yó ndújín Dios). Achí.

24 Te ni nata'u núu José. Te ni ndukoo-de. Te ni sá'a-de natu'un ni tá'ú tíñu ndajá'a máá Tatá nuu-dé. Te ni jaka-de ñasí'í-de.

25 Te tú ní kixí-de jín-ña, onde ni kaku se'e yíi núu-ña. Te ni skúnání-de-i Jesús.

2

Chaa ndíchí jín tíñuú xíní

1 Te ni kaku Jesús ini ñuu Belén ndañúu Judea. Te kiví-ún tá'ú tíñu rey Herodes. Yúan-na te yaku chaa ndíchí, ni kikoyo-de ichi nú kána ndikandii. Te ni jakoyo-de ñuu Jerusalén.

2 Te ni kaka'an-de: Ndénu kándeey rey ñayivi judío ja ní kaku. Chi ni kajini-ri tíñuú xíní-i ja ní kenda ichi núu kána ndikandii. Te vai koyo-ri ja chíñú'ún-ri-i, áchí-de.

3 Te rey Herodes, ni jini tu'un-de tu'un-ún. Te ni yu'ú-de, onde jín taká ñayivi ñuu Jerusalén.

4 Te ni nastútú-de taká sutu ñá'nu jín taká chaa káchaa tutu ini ñuu. Te ni jika tu'un-de chaa-ún nú ndénu káku Cristo.

5 Te máá cháa-ún, ni kakachi-de nuu rey: Ini ñuu Belén ndañúu Judea, chi nuu tutu ja ní chísó cháa ni jani tu'un-ya, yóso súan:

6 Te róo ñuu Belén ndañúu Judá, na tú lúlí-ga-ro núu cháa kákuñá'nu ñuu Judá, chi ini-ro kenda ñin

I'a tá'ú tíñu nuu-yo. Te koto-ya ñáyivi ñúu-ri Israel, áchí tutu.

⁷ Yúan-na te Herodes, ni kana sa'í-de xini cháa ndíchí-ún. Te ni ni'in vá'a-de tu'un ndé kivi ní kenda tiñúú xíní-ún.

⁸ Te ni táji-de cháa-ún kája'an-de ñuu Belén. Te ni ka'an rey: Kuángoyo-ní yúan, te kaka tu'un vá'a-ní sikí súchí lúlí-ún. Te ní ni kajini-ní nuu-í, te kastu'ún-ní nuu-ná náva'a suni ná kichiñú'ún-ná-i, áchí rey.

⁹ Te súan ni kajini so'o-de tu'un ni ka'an rey. Te kája'an-de. Te máá tíñúú xíní já ní kajini-de ichi núu kána ndikandii, yoxnúú-tí nuu-dé onde ni jaa-ti núu kátúu súchí lúlí-ún. Te yúan ni jukuiñi-ti.

¹⁰ Te nuu ní kajini-de tiñúú xíní-ún, te ni kachusii xáan iní-de.

¹¹ Te ni kivi koyo-de ini ve'e. Te ni kajini-de nuu súchí lúlí-ún jín náa-i María. Te ni kajukuiñi jítí-de nuu-í. Te ni kachiñú'ún-de-i. Te ni kajuña-de janu-dé. Te ni kasoko-dé oro, jín súsia kutú, jín súsia ua nuu-í.

¹² Te ni kaskóto jani-de. Te ni jini-de ja tú no'on-de nuu Herodes. Yuán ingá ichi káno'on-de ñuu-de.

¹³ Te kája'an-de. Yúan-na te ñin ndajá'a máá Tatá, ni skóto-ya José nuu kixí-de. Te ni ka'an-ya jín-de: Ndukoo, te ki'in-ró súchí lúlí jián jín náa-i, te ki'in-ro ondé ñuu Egipto. Te kunchaa-ro yúan onde kastu'ún-rí nuu-ro. Chi a yani nandúkú Herodes súchí lúlí jián já ká'ni-dé-i. Achí.

¹⁴ Te José, ni nata'u núu-dé. Te ni ndukoo-de. Te ni ki'in-de súchí lúlí jín náa-i kája'an ñúu-de onde ñuu Egipto.

15 Te n̄i kandee-de yúan onde n̄i ji'i Herodes. Te n̄i skíkuu t̄u'un n̄i ka'an máá Tatá jín cháa n̄i jani t̄u'un-ya: Onde ñuu Egipto n̄i kana-ri Se'e-ri vai-i, áchí.

Ja ní kaja'ni-dé suchí yíi lúlí

16 Yúan-na te Herodes ja ní jini-de ja súan n̄i kasákátá cháa ndíchí núu-dé, te n̄i kiti xaan iní-de. Te n̄i tájí-de soldado kaja'an. Te n̄i kaja'ni táká suchí yíi lúlí úu kuiá jín já lúlí-ga ká'io-i in̄i ñuu Belén jín táká ndañúu, nátu'un n̄i n̄i'in vá'a-de t̄u'un ki'vi ní ka'an cháa ndíchí-ún jín-de.

17 Yuán ní skíkuu t̄u'un n̄i ka'an Jeremías cháa n̄i jani t̄u'un Dios, chi n̄i ka'an-de:

18 In̄i ñuu Ramá n̄i jini so'o-ri ja kánda'i te kánde'e kó'ó. Raquel, ndé'e-ña já sé'e-ña. Te tú kuní-ña ndús̄i iní-ña, chi n̄i ndi'i-i, n̄i kanaa. Achí.

19 Te vásá ní ji'i rey Herodes. Te in̄n ndajá'a máá Tatá, n̄i skóto jani-ya José onde nuu kandee-de ñuu Egipto.

20 Te n̄i ka'an-ya jín-de: Ndukoo, te ki'in-ró súchí lúlí jián jín náa-i, te no'on-ro ñuu Israel kunchaa-ro, chi a n̄i kaji'i ja kákuni ka'ni súchí jián núu. Achí.

21 Yúan-na te n̄i ndukoo-de. Te n̄i ki'in-de suchí lúlí-ún jín náa-i. Te kuano'on-dé ñuu Israel.

22 Te n̄i n̄i'in-dé t̄u'un ja Arquelao tá'ú tiñu in̄i ñuu Judea, n̄i jukuiñi-de nuu táa-de Herodes. Te n̄i yu'ú José ki'in-de yúan. Te Dios, n̄i skóto jani-ya José. Yuán kuá'an-de in̄n ndañúu Galilea.

23 Te n̄i jaa-de in̄n ñuu nání Nazaret. Te yúan n̄i kanchaa-de. Te n̄i skíkuu t̄u'un n̄i kaka'an cháa n̄i kajani t̄u'un Dios: Chaa ñuu Nazaret kunání-yá, áchí.

3

Juan, chāa skuánducha

¹ Te jíka kivi ní chāa Juan chāa skuánducha kándij-de nuu ñú'un té'é ndañúu Judea. Te ni jani-de tu'un.

² Te ni ka'an-de: Nakani iní jíná'an-ró, chí a yani koo ñuu nátu'un andíví, áchí-de.

³ Chí siki cháa yá'a ni ka'an Isaías, chāa ni jani tu'un Dios onde sáa: ñn ndajá'a, kana jaa-de onde nuu ñú'un té'é: Sátu'a-ró íchi máá Jító'o-yo, te sándóo-ró íchi-yá. Achí.

⁴ Te sa'ma ní ñu'un Juan, ni kuu ixi camello. Te ni nu'ni ñn sánchij ñii chí-de. Te ndeyu ní yee-dé ni kuu ndikuá'yú jíin ndúxi yoko.

⁵ Yúan-na te ñayivi ñuu Jerusalén jíin táká ñayivi ñuu Judea jíin táká ñayivi yúñuu Jordán, ni kenda koyo-i nuu-dé.

⁶ Te ni skuánducha-dé-i iní yucha Jordán. Te kánakani ndaa-i kuachi-i yúan.

⁷ Te ni jini-de ja vái koyo kua'a cháa fariseo jíin cháa saduceo nuu skuánducha-dé-ún. Te ni ka'an-de jíin: Se'e koo kákuu-ró. Ndéja ní kastá'an nuu-ro já kúnu-ró kóto-ró juicio ja cháa.

⁸ Núsáa te sá'a-ró tíñu ja á ni nakani iní-ro-ún.

⁹ Te ma káni iní-ro ká'an-ro: Abraham kúu táa-yo. Chí ká'an-ri jíin-ró já kúu-ni sá'a Dios ja táká yuu yá'a nduu se'e Abraham.

¹⁰ Te vina a kátúu tú'a hacha ja xíti yúnu ondé yo'o. Te taká yunu já tú kúun nde'e vá'a, xiti te kivi nuu ñú'un.

¹¹ Ko I'a vai ichi yatá-rí, ñá'nu-ga kúu-ya vásá rúu. Te tú kúñá'nu-ri kundiso-ri ndijan-yá.

Máa-yá skuánducha-yá róó jíín Espíritu Santo jíín ñú'un.

¹² Te t̄in-ya pala chíxí'ú trigo. Te xndéché-yá te nastútú-yá trigo nd̄ivi in̄i yaka-ya. Te ka'mu-ya paja-ún nuu ñú'un ja má ndá'va kuti-gá, áchí Juan.

Ja ní janducha Jesús ni sá'a Juan

¹³ Yúan-na te ni kenda Jesús in̄i ñuu Galilea. Te ni chaq-ya yúcha Jordán nuu Juan náva'a skuánducha-dé-ya.

¹⁴ Ko Juan, tú ní kuní-de, chi ni ka'an-de jíín-yá: Sua kánúú ja skuánducha máá-ní náá, naja vái-ní nuu-ná núsáá, áchí-de.

¹⁵ Ko ni ka'an Jesús jíín-de: Vina te sá'a-ró, chí súan kánúú skíkuu-yó táká tiñu va'a, áchí-ya. Yúan-na te vásá ní skuánducha-dé-ya.

¹⁶ Te nuu ní kuu ni janducha Jesús, te ni nana-ni-ya in̄i nducha. Te ni nuña andíví. Te ni jin̄i-ya Espíritu Dios júngava vai nátu'un paloma. Te ni jin̄i sik̄i-yá.

¹⁷ Te ni kenda in̄i tu'un ichi andíví ní ka'an: Ya'á kúu Se'e-r̄i ja kúndá'ú in̄i-r̄i-i, te kús̄i in̄i-r̄i jíín-i, áchí.

4

Sik̄i ja ní jito nchaq tá'an kui'na jíín-yá

¹ Yúan-na te ni ja Jesús onde nuu ñú'un té'é ní sá'a Espíritu, náva'a koto nchaq tá'an kui'na jíín-yá.

² Te uu xiko ndúú, uu xiko ñúú, ni io ndicha in̄i-ya. Yúan-na te vásá ní ji'i-ya sóko.

³ Te ni ja kui'na ní jito nchaq tá'an jíín-yá. Te ni ka'an jíín-yá: Te nú Se'e Dios kúu-ró, te ka'an jíín yúu yá'a ná ndúu staa, áchí.

4 Te n̄i ka'an-ya jíin: Yóso núu tutú: Nasu máni máá stáa kée cháa te kuchaku-de, chí suni kánúú tú'un ká'an Dios, áchí-ya.

5 Yúan-na te kui'na-ún, kua'an jíin-ya máá ñúu ij. Te yúan n̄i kaa jíin-ya xini torre ve'e ij.

6 Te n̄i ka'an jíin-ya: Nú Se'e Dios kúu-ró, te súnгава-ró máá-ró ondé nuu ñú'un, chí yóso núu tutú: Tájí-ya ndajá'a-ya kii sik̄i-ro, te kunu ncha-a-ya róó náva'a tú stují-ro já'a-ro núu yúu, áchí.

7 Te n̄i ka'an tuku Jesús jíin kuí'na-ún: Suni yóso-gá nuu tutú: Ma kóto ncha-a-ro máá Tatá-ro Dios, áchí-ya.

8 Te inga jínu n̄i jaka kui'na-ún-ya kuá'an jíin-ya xini ín yuku súkún xáan. Te n̄i stá'an taká ñuu luu ní ñúyívi núu-ya.

9 Te n̄i kachí jíin-ya: Taká ñuu yá'a kuá'a-ri nuu-ro nú jukuiñi jíití-ró te chiñú'ún-ró rúu, áchí.

10 Yúan-na te n̄i kachí Jesús jíin kuí'na-ún: Satanás, kuxio kuá'an, chí yóso núu tutú: Chiñú'ún-ró máá Tatá Dios máá-ró, te nuu máá ín-ni-ya kuátíñu-ró, áchí-ya.

11 Yúan-na te n̄i kuxio kui'na-ún kua'an. Te n̄i chakoyo ndajá'a ándívi ní kajatíñu nuu-ya.

12 Te nuu ní jini tu'un Jesús ja kánde Juan vekaa, te kuano'on-ya ñuu Galilea.

13 Te n̄i xndóo-ya ñuu Nazaret. Te n̄i jaa-ya ñuu Capernaum. Te ñuu-ún ncháa yani yu'u mar ma'ñú ñuu Zabulón jíin ñuu Neftalí. Te n̄i kan-cha-a-ya yúan,

14 Náva'a ná skíkuu tu'un n̄i ka'an Isaías cha-a n̄i jani tu'un Dios:

15 Ñuu Zabulón jín ñúu Neftalí ichi núu mar inga lado yucha Jordán, kúu ñuu Galilea ñayivi sîn naciôn.

16 Te ñayivi-ún káxiukú-i ñuñáa, te nî kajini-i ñn luz ká'nu. Te nî kundijin nuu ñáyivi kákuni naa, áchí-de.

Ndasa nî kejá'á Jesús jáni-ya tú'un

17 Onde sáá ní kejá'á Jesús jáni-ya tú'un: Nakani inî jíná'an-ró, chí a yani koo ñuu nátu'un andívi, áchí-ya.

18 Te jîka Jesús yu'u mar Galilea kua'an-ya. Te nî jini-ya núu úu tá'an ñani, ñn Simón ja nání-de Pedro, te inga Andrés ñani-de. Te káskuíta ka'nu-de ñunu-dé inî mar. Chi cháa kátin tiyáká kákuu-de.

19 Te nî ka'an-ya jín-de: Kundikin ruu kikoyo-ró, te ná násá'a-ri róó cháa tin ñayivi, áchí-ya.

20 Yúan-na te nî kaxndóo-ni-de ñunu-dé. Te nî kandikin-de-ya.

21 Te nî ja'a-ya yúan kua'an-ya. Te nî jini-ya núu úu-ga tá'an ñani, Jacobo se'e Zebedeo, jín ñani-de Juan. Te ká'in-de inî barco jín táa-de Zebedeo, kánaku'ni-de ñunu-dé. Te nî kana-ya xiní-dé.

22 Te cháa-ún, nî kaxndóo-ni-de barco jín táa-de. Te nî kandikin-de-ya.

23 Te nî jîka kuu Jesús ní ñúu Galilea, nî stá'an-ya tú'un inî ve'e sinagoga máa-de. Te jáni-ya tú'un ja kóo ñuu Dios. Te násáva'a-ya táká ñayivi káku'u jín táká nuu ú'u-i.

24 Te nî jîcha tu'un-ya kuá'an ní ñúu Siria. Te nuu-ya nî kákinchaka-i taká ñayivi káku'u. Ñayivi káta'an tinî nuu kué'e, jín táká ñayivi káyaji ní'ni,

jíin já tá'an tachí káni, jíin já jí'i yí'í, jíin já ndúyúnú, ndí'i-i, nì nasáva'a-ya-í.

²⁵ Te kua'a ñáyivi ñúu Galilea, jíin ñúu Decápolis jíin ñáyivi ñúu Jerusalén, jíin ñúu Judea, jíin ñúu inga lado yucha Jordán, nì kandikin-i-ya.

5

Tu'un nì stá'an-ya ondé nuu yúku

¹ Te nì jini-ya núu ñáyivi kuá'a. Te nì kaa-ya kuá'an-ya yúku. Te nì jungoo-ya. Te chaá káskuá'a jíin-yá, nì jakoyo-de nuu-yá yúan.

² Te nì stá'an-ya tú'un yá'a nuu-dé:

Tu'un xáán ndatu

³ Xáán ndatu ñáyivi káta'an ndá'ú iní añú-i, chí kuu kivi-i iní ñúu Dios nátu'un andíví.

⁴ Xáán ndatu ñáyivi kánde'e, chí ndusí iní-i sá'a-ya.

⁵ Xáán ndatu ñáyivi vítá iní, chí ni'in-í ní ñúyivi kúu ta'u-í.

⁶ Xáán ndatu ñáyivi kákuu xaán iní-i skíkuu-i taká tiñu ndaa, chí kuu ja kákuni-i.

⁷ Xáán ndatu ñáyivi kákundá'ú iní tá'an, chí suni ni'in-í tu'un kundá'ú iní.

⁸ Xáán ndatu ñáyivi ndóo iní añú-i, chí kuní-i nuu Dios.

⁹ Xáán ndatu ñáyivi kánasámani tá'an, chí kunání-i se'e Dios.

¹⁰ Xáán ndatu ñáyivi kájika jínu sikí já kásá'a-i tiñu ndaa, chí kuu kivi-i iní ñúu Dios nátu'un andíví.

¹¹ Xáán ndatu máá-ró jíná'an-ró nú káka'an ndíva'a-i jíin-ró te káchindikín-i róo te kákaji-i róo sikí rúu vasa tú kuachi-ró.

12 Sii xáan kóo iní-ro, chí ká'nu xaan tá'u-ro ío onde andívi. Chí súan ni kachindikín-i cháa ni kajani tu'un Dios ni kikoyo xna'an-ga vásá róó.

Chaa nátu'un ñii, jín luz

13 Máá-ró kákuu nátu'un ñii ñuyívi. Ko nú ñii-ún ná náa xikó u'a, ndasa ndu'u'a inga jínu. Tuká tiñu kuti, chí sua kacha-ro kí'in te kuañu-i sikí.

14 Máá-ró kákuu nátu'un luz ñuyívi. ñin ñuu kánde xini yúku, ma kúu kundee sa'í.

15 Ni tú skuikín-ro ñin yiti te chindee-ró kayú chí nundóó, chí sua kundí nuu candelero te stúun nuu já káxiukú iní ve'e.

16 Súan stá'an-ro luz máá-ró núu táká ñayívi, náva'a ná kuní-i tiñu va'a kásá'a-ró, te ná nákana jaa-i máá Táa-ro já kánchaa-ya onde andívi.

Sikí tú'un ley aná'an jín tú'un Jesús

17 Ma káni iní-ro jín'an-ró já vai-ri xnáa-rí ley jín cháa ni kajani tu'un Dios. Na tú vai-ri xnáa-rí chí sua skíkuu-ri.

18 Chí jándáa ká'an-ri jín-ró: Onda kiví náa andívi jín ñuyívi, ni ñin jota te ni ñin punto ma náa kúti núu tutú ley onde nú tú skíkuu taká tu'un ká'an ley.

19 Te nú ñin cháa tú jándatu-de nuu ñin tu'un tá'ú tiñu yá'a, vasa tu'un lúli kúu, te nú stá'an-de nuu sáva-ga ñayívi sá'a-i súan, cháa-ún kuu-de nátu'un ñin mozo lúli iní ñuu Dios nátu'un andívi. Ko nú sua jándatu-de te stá'an-de, yúan-na te kuu-de ñin cháa kúñá'nu onde iní ñuu Dios nátu'un andívi.

20 Chí a ká'an-ri jín-ró: Nú tú va'a-ga koo tiñu ndaa kásá'a máá-ró vásá tíñu kásá'a cháa káchaa

tutu jín cháa fariseo, te ma kivi kuti-ro iní ñuu Dios nátu'un andívi.

Siki tú'un isiki ncháa tá'an

21 A ni kajini tu'un-ró já ní ka'an-ya jín cháa aná'an: Ma ká'ni-ro ndíyi, te nani cháa nú ka'ni-dé ndíyi, te kí'in-de nuu justicia.

22 Ko ruu, ká'an-ri jín-ró: Nú ñin cháa kití iní-de nuu ñaní-de, ná kí'in-de nuu justicia. Te nú ñin cháa ka'an ndiva'a-de nuu ñaní-de, ná kí'in-de nuu junta. Te nú ñin cháa ka'an-de: Róo tasi, achí-de, ná kí'in-de juicio infierno.

23 Ko nú kándá'a-ró já sokó-ro ní cháa-ro jín núu altar, te nú yúan ni nuku'un iní-ro já jito u'u ñani-ro róó,

24 Te skéndo-ro já sokó-ro-ún nuu altar yúan, te kí'in-ro te ndumani-ro jín ñaní-ro xna'an-ga. Yúan-na te vásá cháa-ro te soko-ro.

25 Yachi ndatu'ún vá'a-ró jín cháa jito u'u róó nini ká'in-ró jín-de ichi. Chí nú túu, te kuá'a-de róó nuu juez. Te juez kuá'a-de róó nuu policía, te kundee-ró vékaa.

26 Te jandáa ká'an-ri jín-ró já má kenda kuti-ro yúan, onde nú tú chunáa-ro táká centavo.

27 Ni kajini tu'un-ró já ní ka'an-ya sáa: Ma kúsiki ncháa tá'an-ró.

28 Ko ruu, ká'an-ri jín-ró, nú ndé'é ñin cháa nuu ñin ña'an já kusú-de jín-ña kuní-de, yúan-na te a ni isiki ncháa tá'an-de jín ñá'an-ún iní añú-de.

29 Te nú nduchi-ro lado vá'a-ró kuní skívi róó nuu ío kuachi, tava te skána-ró ná kí'in. Chí va'a-ga

ja náa ñn nduchi-ro, nasu ja koo ndi'i yiki kúñu-ró kí'in nuu infierno.

30 Te nú nda'a vá'a-ró kuní skívi róo nuu ío kuachi, xiti te skána-ró ná kí'in. Chi va'a-ga ná náa ñn nda'a-ro nasu ja koo ndi'i yiki kúñu-ró kí'in nuu infierno.

31 Te suni onde sáa ní ka'an: nú ndéja kuní xndóo ñasíí, te ná kuá'a tutu ndúsñn nuu-ñá.

32 Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: nú xndóo ñn chaa ñasíi-de, ko nasu ja tiní ini-ña, yúan-na te sá'a-de ja ísíki ncháa-ña-dé. Te nú ñn chaa, natanda'a-dé jíin ñá'an-ún, te ísíki ncháa-de tá'an-de.

Siki tú'un káka'an téyí

33 Te suni ni jini so'o-ró tú'un ni ka'an-ya jíin cháa aná'an: ma ká'an ni'in-ró chi skíkuu-ró táka tu'un ni kee yu'u-ro núu Dios.

34 Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Ma ká'an téyí kúti-ro, ni siki ándívi, chi silla Dios kúu.

35 Ni siki ñúyívi, chi teyu nuu kaxndíi ja'a-yá kúu. Ni siki ñúu Jerusalén, chi ñuu máa Rey ñá'nu kúu.

36 Te suni ma ká'an ni'in-ró siki xiní-ro, chi ma kúu sá'a kuti-ro ja ndúu kuíjín xí ndúu túún ñn ixi-ro.

37 Ko ka'an-ro: Vee táa, túu táa, achi-ro, chi nú skáa-ga-ro ká'an-ro, tu'un káñáa kúu.

38 Ni kajini tu'un-ró ja ní ka'an-ya jíin cháa aná'an: Nduchi jíin ndúchi, te nu'un jíin nú'un nakunáa, áchí.

39 Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Ma kasú-ro núu cháa ñáa. Chi nú ndé chaa kuní-de stují-dé yiki núu-ro lado vá'a, te suni kuá'a-ró ingá lado ná stují-dé.

40 Te nú ndé cháa kuní kanaá jíin-ró, te kuan-
 cháa-de sa'ma-ro, te suni kuu kua'a-ró tikachí-ró
 núu-dé.

41 Te nú ndé cháa skáka-de róó ñn kilómetro, te
 kaka-ró uu jíin-de.

42 Cháa jikán nuu-ro, nuu-dé kua'a-ró. Te cháa
 kuní ki'in núu-de nuu-ro, ma sásá'an-ró kuá'a-ró
 núu-dé.

Ndasa kánúú kúmaní-yo jíin cháa kájito u'ụ yóó

43 Ní kajini tu'un-ró já ní ka'an sáá: Kundá'ú
 iní-ro tá'an-ró, te koto u'ụ-ro cháa jíto u'ụ róó, áchí.

44 Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró: Kundá'ú iní-ro cháa
 kájito u'ụ róó. Te ka'an va'a-ró jíin cháa káka'an
 sikí-ro. Te sá'a va'a-ró jíin cháa kákiti iní nuu-ro.
 Te kakan ta'ụ-ro já'a cháa ká'an ndíva'a jíin-ró te
 káchindikín róó.

45 Náva'a ná kúu-ró sé'e máá Táa-ro já káncháa-ya
 ándíví, chí máá-yá já'a-ya ndíkandii sikí ñáyivi ñáá
 jíin sikí ñáyivi vá'a. Te skúun-ya saú sikí ñáyivi
 kásá'a tiñu va'a jíin sikí ñáyivi kásá'a tiñu ñáá.

46 Chí nú maní-ro jíin cháa maní jíin-ró, naún
 ní'in-ro. Á tú suni súan kásá'a cháa xíní.

47 Te nú máni ñani-ro ká'an luu-ró jíin, te naún
 sá'a-ga-ro núsáá. Á tú suni súan kásá'a cháa sijn
 nación.

48 Núsáá te ná síyíja va'a-ró máá-ró jíná'an-ró,
 nátu'un ío va'a máá Táa-ro káncháa-ya ándíví.

6

Cuenta caridad

¹ Koto va'a-ró máá-ró. Ma sá'a ndijin-ro táká tiñu va'a-ró náva'a nde'é ñayivi núu-ro, chi nú súan te tú na ta'u-ro kuá'a máá Táa-ro já kánchaa-ya ándiví.

² Te nú sá'a-ró caridad, ma tiví-ro corneta nátu'un chaa uu xini káxiukú-de ini ve'e sinagoga jín núyá'u. Chi súan kásá'a-de náva'a nakana jaa-i-de. Ko jandáa ká'an-rí jín-ró já á ni kani'in-dé ta'u-dé.

³ Ko nú sá'a-ró caridad, ma kuní nda'a vésé-ró naún sá'a nda'a vá'a-ró,

⁴ Náva'a sá'a sa'í-ro caridad-ún. Chi máá Táa-ro, jiní-ya já ní sá'a sa'í-ro. Yúan-na te ma'ñú táká ñayivi te kuá'a-ya tá'u kúu-ró.

Ja jikán ta'u-yo jín Padre Nuestro

⁵ Te nú jikán ta'u-ro, te ma sá'a-ró nátu'un chaa uu xini. Chi máá-de, kákusi iní-de kakan ta'u-dé ini ve'e sinagoga jín jikí yá'ya náva'a ná kuní ñayivi núu-dé. Ko jandáa ká'an-rí jín-ró ja á ni kani'in-dé ya'u-de.

⁶ Ko róó nú jikán ta'u-ro, ndivi ini ve'e-ró te kasu-ro yúxé'é-ró. Te kakan ta'u-ro núu máá Táa-ro já kánchaa sa'í-ya. Chi máá Táa-ro, jiní-ya já súan sá'a sa'í-ro. Yúan-na te ma'ñú táká ñayivi te kuá'a-ya tá'u kúu-ró.

⁷ Te nú jikán ta'u-ro, ma kée xió kuiñí-ro ká'an-ro nátu'un kásá'a chaa sijn nación, chi kájani ini-de ja súan ná'an ká'an-de, te vása jini so'o-ya.

⁸ Núsáá te ma sá'a-ró nátu'un kásá'a máá-de. Chi Táa-ro, a jiní-ya naún ndatiñu kánandi'i-ró ondé té cha'an-ga kakan-ro núu-yá.

9 Núsáá te sua kakan ta'u máá-ró: Táa máá-ná ja kánchaa-ní onde andíví, ná nákana jaa-ná ní jíín sí'ví-ní.

10 Te ná kóo ñuu nuu tá'ú-ní tiñu. Te ná kóo taká tiñu játa'an iní máá-ní, nátu'un ío iní andíví suni súan ná kóo iní ñuyívi yá'a.

11 Staa káyee-ná taká kiví, kuá'a-ní nuu-ná vina.

12 Te nátu'un kásá'a-ná tüká'nu iní-ná nuu ñáyivi kásá'a falta nuu-ná, suni súan sá'a-ní tüká'nu iní-ní nuu-ná ja sá'a-ná falta nuu-ní.

13 Te ma skívi-ní náá koto nchaa-i náá, chí sua nama-ní náá nuu kíni nuu kuí'a. Chí máá-ní kúu l'a tá'ú tiñu, te tñn-ní fuerza, chí kúñá'nu-ní ní káni. Súan ná kóo. Amén. Achi-ro.

14 Chí nú sá'a-ró tüká'nu iní nuu ñáyivi kásá'a falta jíín-ró, te suni súan máá Táa-ro onde andíví sá'a-ya tüká'nu iní nuu falta máá-ró.

15 Ko nú tú sá'a-ró tüká'nu iní nuu ñáyivi kásá'a falta jíín-ró, te suni súan máá Táa-ro onde andíví ma sá'a-ya tüká'nu iní nuu falta-ro.

Tu'un kondicha iní-yo

16 Ko nú ká'io ndicha iní-ro, te ma sá'a-ró nátu'un kásá'a chaa uu xiní já kájito xíi-de. Chí máá-de kástují-de nuu-de náva'a stá'an-de máá-de nuu ñáyivi ja ndichá iní-de. Chí jandáa ká'an-ri jíín-ró já á nì kani'in-de ya'u-de.

17 Ko máá-ró, nú ndicha iní-ro, te chí-i-ró aceite xiní-ro te nakiti nuu-ro,

18 Náva'a tú stá'an-ro máá-ró núu taká chaa ja ndichá iní-ro, chí nuu máá Táa-ro já kánchaa sá'í-ya stá'an-ro máá-ró. Te máá Táa-ro já ndé'é sá'í-ya, kuá'a-ya yá'u-ró kuní taká ñáyivi.

Ndasa kaya yaji

19 Ma kayá-ro yají-ro iní ñuyívi yá'a, chī chaa t̄ikixin te kana si'in yóó, te t̄iví. Te suni kuu k̄ivi ñakuí'ná te sákuí'ná kí'in jín.

20 Ko kaya-ro yají-ro ondé andíví, chī yúan ma kúu chaa t̄ikixin te ni ma kúu kana si'in yóó já stíví. Te yúan ni ma kúu k̄ivi ñakuí'ná já sákuí'ná kí'in jín.

21 Chī nuu kándeé yaji-ro, yúan kúu nuu kuítú iní-ro jín.

22 Lámpara yiki kúñu kúu nduchi. Te nú nduchi-ro ío va'a, níi-ni yiki kúñu-ró ndíi ncháa.

23 Ko nú nduchi-ro káñáá, te níi-ni yiki kúñu-ró kándeé ñuñáa. Súan ío te nú luz ñáva'a-ró kúu ñu'un tuún, ñasaa-ga ñuñáa kóo núsáá.

24 Ni ñin mozo ma kúu kuatíñu-de nuu úu jito'o. Chī kit̄i in̄i-de nuu ñin te kumani-dé jín ingá, xí kuándatu-de nuu ñin te sani'in in̄i-de nuu ingá. Ma kúu kuatíñu-ró núu Dios jín núu tú'un kúká.

Ma nákani in̄i-yo sikí já kúchaku-yo

25 Núsáá te ká'an-ri jín-ró: Ma nákani in̄i-ro sikí já kúchaku-ro, nú ndasa kee-ro, xí nú ndasa ko'o-ró, ni sikí yiki kúñu-ró, nú ndasa kundii kunamá-ro. A tú kánúú-gá vida-ro vása já kée-ro, te yiki kúñu-ró vása sá'ma-ro náún.

26 Nde'é-ró tísaa andíví tú jítu-t̄i, ni tú nástútú-t̄i, ni tú náchivá'a-t̄i iní yaka-t̄i. Chī máá Táa-ro ándíví skée-yá-t̄i. Á tú kánúú-ga-ro vása kít̄i-ún.

27 Ko ndé róó ja súan nákani in̄i-ro te á kuu chísó-ga-ro máá-ró ñin yíkí náún.

28 Naja kánakani inĭ-ro sikí sá'ma. Nde'é ndasa kája'nu ita yuku. Tú sátiñu, ni tú táu.

29 Ko ká'an-ri jíin-ró, ja rey Salomón kivi ní kuñá'nu xaan-dé, ni tú ní kúu ku'un-de ñn sa'ma súan nátu'un ita-ún.

30 Te Dios, nú súan skúnamá-ya itá yuku-ún ja ío vina te yuchaan kayu nuu ñú'un, naga ni kuu ja má skúnamá-ya róo te naja tú kákandíja va'a-ró.

31 Núsáa, te ma nándi'i inĭ-ro, ndasa kee-yo, xí ndása ku'un-yó, achĭ-ro.

32 Chi ñayivi sĭn nación kándúkú táká ndatíñu jian. Ko máa Táa-ro ondé andívi, a jiní-ya ja kánandí'i-ró táká ndatíñu yá'a.

33 Ko kánúú-gá ja ndúkú ndéé-ró kivi-ró iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu. Te sá'a-ró tíñu ndaa nátu'un sá'a máa-ya. Yúan-na te kua'a-ga-ya táká ndatíñu-ún nuu-ro.

34 Núsáa te ma nákani inĭ-ro já kúu yuchaan, chĭ yuchaan te nakani inĭ-ro jíin túndó'o-ún. Chĭ vina kúu vina te yuchaan kúu yuchaan.

7

Ma nákuɣndíi sikĭ tá'an

1 Ma nákuɣndíi-ró sikĭ ñáyivi, náva'a ma nákuɣndíi-i sikĭ máa-ró.

2 Chĭ nátu'un nákuɣndíi-ró sikĭ ñáyivi-ún, suni súan nákuɣndíi-i sikĭ máa-ró. Chĭ jíin kú'a ja káchikua'á-ro, suni nakukua'á-ro.

3 Te naja ndé'é-ró já kándeé mĭ'ín ndúchi ñaní-ro. A tú nákani inĭ-ro já ñn vitu kándeé nduchi máa-ró.

⁴ Naja ká'an-ro jíin ñaní-ro: Kundatu, ná táva-rí mi'ín kánde nduchi-ro, te tú nákanini-ro já kánde in vitu ndúchi-ro náún.

⁵ Chaa uu xini, xna'an-ga tava-ro vitu kánde nduchi máá-ró. Yúan-na te kuu nde'é vá'a-ró te tava-ro mi'ín kánde nduchi ñaní-ro.

⁶ Ma kuá'a-ró ndátíñu ij núu tí'ina jíná'an-ti, ni ma skána-ró perla-ro núu kini jíná'an-ti. Chi nú súan te kuañu-ti sikí, te naxió káva-ti íchi núu-ro te chuxíní-ti róó.

Kakan-yo núu-yá te ni'in-yo

⁷ Kakan, te kua'a-ya núu-ro. Ndúkú, te ni'in-ro. Ka'an, te ná núña ve'e kivi-ró.

⁸ Chi chaa jikán, te kii nuu-dé. Te chaa ndúkú, ní'in-dé. Te chaa ká'an, te núña ve'e kivi-de.

⁹ Ndé in róó, nú se'e-ró jikán-i in staa núu-ro, te kua'a-ró in yuu núu-í náún.

¹⁰ Xí nú jikán-i in tiyáká te kua'a-ró in koó núu-í náún.

¹¹ Te nú róó, vasa chaa ñáá kakuu-ró, te kájin-ro kuá'a-ró ndátíñu va'a nuu sé'e-ró, naga máá Táa-ro já kanchaa-ya ándiví, ja má kuá'a-ya ndátíñu va'a nuu cháa jikán nuu-yá núsáá.

¹² Núsáá te taká tiñu ja kuní-ro já sá'a ñayivi jíin-ró, suni súan sá'a máá-ró jíin-i, chi súan ká'an tutu ley jíin cháa ni kajani tu'un Dios.

Siki uu ichi

¹³ Kivi koyo-ró ichi yuxé'é túu, chi jichá yuxé'é te ká'nu ichi já kuá'an nuu náa ñayivi. Te kua'a-í kivi koyo-i kua'an-i ichi-ún.

14 Ch̄i tuu yuxé'é te lúli-ni ichi já kuá'an nuu ní'in tá'u-í kuchaku-i. Te yaku-ni-i káni'in-í ichi-ún.

Nde'e yúnu vá'a jín yúnu ñáá

15 Te koto-ró máá-ró núu cháa kájani tu'un tú'ún já vái-de nátu'un ri jito-de, ko ichi iní-de kándeé yi'í kiti xáan.

16 Jín tíñu kásá'a-de te kuni-ro-dé. Á kuu táxín-ró uva xinj nú íñú, xí kúu táxín-ró mérkexé xinj íñu kímí.

17 Súan kúu, ja táká yunu vá'a kúun nde'e vá'a xinj, ko yunu ñáá kúun nde'e ñáá xinj.

18 ñin yunu vá'a ma kúu kuun nde'e káñáá xinj. Te ni ñin yunu káñáá, ma kúu kuun nde'e vá'a xinj.

19 Taká yunu tú kúun nde'e vá'a xinj, ná xití, te ná kí'in nuu ñú'un kayu.

20 Núsáá te súan jín ndé'e kúun xinj, te kuni-ro naún yunu kúu.

21 Nasu ndí'i ñáyivi ká'an Táta, Táta, jín-rí, kivi inji ñuu nátu'un andívi. Ch̄i máni ñáyivi skíkuu tíñu kuní máá Táa-ri, I'a kánchaa andívi.

22 Kivi-ún, te ka'an kua'a ñáyivi jín-rí: Táta, Táta, nasu ní kajani-ná tu'un jín sí'ví-ní, te ni kakiñi'in-ná tach̄i kini kája'an ja ní kasá'a-ná kua'a tíñu ñá'nu jín sí'ví máá-ní náún. Ach̄i-i.

23 Yúan-na te ka'an ni'in-ri jín ñáyivi-ún: Tú ní jiní kuti-rí róó. Kuxio kí'in-ro, chi cháa kásá'a tíñu chá'an kákuu-ró.

Sikí úu ve'e ja s̄in s̄in ín ja'a

24 Te taká cháa jini so'o tu'un ká'an-ri yá'a te skíkuu-de, te kuu-de nátu'un ñin cháa ndíchí. Te cháa-ún, ni jani-de ñin ve'e sikí ñin kava.

25 Te *n̄i* kuun sau, te *n̄i* jin̄u nducha ñú'ún, te *n̄i* kee tach̄i xáan, te *n̄i* kakaja vé'e-ún. Te tú ní nduá, *ch̄i* kándij sik̄i káva.

26 Te taká cháa j̄ini so'o tu'un ká'an-ri yá'a, te tú sk̄ikuu-de, te kuu-de nátu'un ñn cháa x̄iní ñáá. Te cháa-ún, *n̄i* jani-de ñn ve'e nuu ñítí.

27 Te *n̄i* kuun sau, te *n̄i* jin̄u nducha ñú'ún, te *n̄i* kee tach̄i xáan, te *n̄i* kakaja vé'e-ún. Te *n̄i* ndua-ni, te *n̄i* naa íj, áchí-ya j̄ín-i.

28 Te nuu ní jin̄u *n̄i* ka'an Jesús taká tu'un yá'a, te taká ñayivi kuá'a-ún, *n̄i* kanaa iní-i kájini so'o-i tu'un *n̄i* stá'an-ya.

29 Ch̄i *n̄i* stá'an-ya núu-í nátu'un cháa ndíso tíñu, nasu nátu'un cháa káchaa tutu.

8

Ja ní nasáva'a-ya ñn cháa té'yu ndi'yi

1 Te *n̄i* nuu Jesús vai-ya yúku-ún. Te *n̄i* kandikin kua'a ñáyivi-yá.

2 Te ñn cháa té'yu ndi'yi, *n̄i* cháa-de nuu-yá. Te *n̄i* chiñú'ún-de-ya, te *n̄i* ka'an-de j̄ín-yá: Táta, nú kuní-ní, te kuu nasándoo-ní náá, áchí-de.

3 Te *n̄i* sk̄aa Jesús nda'a-yá. Te *n̄i* ké'é-yá-de. Te *n̄i* ka'an-ya: Kuní-ri, ná ndúndoo-ró, áchí-ya. Te ndi'yi té'yu-de-ún *n̄i* ndundoo-ni.

4 Yúan-na te *n̄i* kach̄i Jesús j̄ín-de: Ma kachí kuti-ro núu ní ñn-i. Ko kuá'an, te stá'an-ro máá-ró núu sutú. Te soko-ro núu-dé nátu'un *n̄i* tá'ú Moisés tíñu, náva'a kun̄i-de ja ní ndundoo-ró, áchí-ya.

Ja ní nasáva'a-ya mozo ñn cháa kúu capitán

5 Te *n̄i* kivi Jesús ñuu Capernaum. Te *n̄i* ja ñn cháa kúu capitán nuu-yá ká'an nda'ú-de j̄ín-yá:

⁶ Tátá, mozo-ná kátúu-í ve'e-ná n̄i kuyúnú-i te ndó'o xaan-í, áchí-de.

⁷ Te n̄i kach̄i Jesús jín-de: Kì'in máá-rí te nasáva'a-r̄i-i, áchí-ya.

⁸ Te n̄i ka'an capitán jín-yá: Tátá, nasu cháa va'a kúu-ná ja kivi-ní in̄i ve'e-ná, ch̄i ná ká'an-ni-ní, te ná ndúva'a mozo-ná.

⁹ Ch̄i máá-ná, suni cháa ndíso tíñu kúu-ná. Te ñáva'a-ná soldado-ná. Te ká'an-ná jín ín-de: Kuá'án, te já'an-de. Te jín ingá-de: Ña'an, te cháa-de. Te jín mozo-ná: Sá'a ya'á, te sá'a-i. Achí-de.

¹⁰ Te n̄i jini so'o Jesús tu'un yá'a. Te n̄i naa iní-ya ndé'é-yá. Te n̄i kach̄i-ya jín ñáyiv̄i káindik̄in-ya-ún: Jandáa ká'an-r̄i jín-ró, ja ní in̄i ñuu Israel tú ní jiní-r̄i ni in̄i cháa kándíja súan.

¹¹ Te ká'an-r̄i jín-ró, ja kíkoyo kua'a ñáyiv̄i íchi núu kána ndikandii jín íchi núu kée ndikandii. Te jungoo-i jín Abraham, jín Isaac, jín Jacob onde in̄i ñuu nátu'un andív̄i.

¹² Ko ñáyiv̄i kákuu máá sé'e ñuu nuu tá'ú-yá tiñu, kiñi'in-ya-í ki'in-i yata ké'e nuu ñáa. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í, áchí-ya.

¹³ Yúan-na te n̄i kach̄i Jesús jín cháa kúu capitán: Kuá'án. Nátu'un n̄i kandíja-ró, te kun̄i-ro já súan ío, áchí-ya. Te mozo-ún n̄i nduva'a-ni-i hora-ún.

Ja ní nasáva'a-ya náchisó Pedro

¹⁴ Te n̄i ja Jesús ve'e Pedro. Te n̄i jini-ya náchisó-de kátúu-ñá yí'i kiji-ña.

¹⁵ Te n̄i tin-ya ndá'a-ñá. Te n̄i kee kiji-ún-ña. Te n̄i ndukoo-ña. Te n̄i jatíñu-ña núu-yá jiná'an-ya.

16 Te nuu ní ini, te nuu-yá n̄i chakoyo ja kándiso ñayivi káta'an tach̄i k̄ini. Te j̄ín tú'un-ni ká'an-ya, te n̄i kiñi'in-ya tach̄i-ún kája'an. Te n̄i nasáva'a-ya táká ñayivi káku'u.

17 Náva'a ná skíkuu tu'un n̄i ka'an Isaías chāa n̄i jani tu'un Dios onde sáa: Máa-yá, n̄i naki'in-ya kué'e-yo, te n̄i janchaa-ya ja ndó'o-yó, áchí.

Uu chāa ndúkú-de kundikin-de-ya

18 Te n̄i jin̄i Jesús ja ní jíkó ndúu kua'a ñayivi ká'jin-i xiin-yá. Te n̄i tá'ú-yá tiñu ja ná ja'a-i ki'in-i inga lado.

19 Te nuu-yá n̄i jāa ñn chāa cháa tutu. Te n̄i ka'an-de: Maestro, kundikin-ná ní vasa ndé onde ki'in-ní, áchí-de.

20 Te Jesús n̄i kachi-ya j̄ín-de: Taká ñukuui, ká'io yāu kava káy'i-ti, j̄ín tisāa andiví, ká'io taka-ti. Ko máa Sé'e chāa, túu nuu kusú-ya, áchí-ya.

21 Te inga chāa skuá'a j̄ín-yá, n̄i ka'an-de j̄ín-yá: Táta, kua'a-ni tu'un ná kichinduji-ná táa-ná xna'an-ga, áchí-de.

22 Te n̄i kachi Jesús j̄ín-de: Kundikin ruu ná kí'on. Skéndōo taká ndiyi-ún ná chinduji tá'an ndiyi jíná'an. Achí-ya.

Ja ní jukuiñi tach̄i xáan ní sá'a-ya

23 Te n̄i kiv̄i-ya iní ñn barco. Te chāa káskuá'a j̄ín-yá, n̄i kandikin-de-ya kája'an-de j̄ín-yá.

24 Te nuu mar n̄i ndonda ñn tach̄i xáan, te su'ma ndúcha-ún, n̄i jas̄u sik̄i barco. Ko máa-yá kixi-ni-ya.

25 Te chāa káskuá'a j̄ín-yá, n̄i jakoyo-de nuu-yá. Te n̄i kāndúko-de-ya. Te káka'an-de: Táta, nama-ní yóo, ch̄i naa-yo, áchí-de.

26 Te ní kachi-ya jíin-de: Naja káyu'ú-ro. Tú kákandija va'a-ró náún, áchi-ya. Yúan-na te ní nduko-ya. Te ní ka'an-ya núu tachi xáan-ún jíin núu ndúcha mar. Te ná'ín yúu-ni ní kuu.

27 Te ní kayu'ú taká-de. Te káka'an-de: Ndé chaa kúu chaa yá'a, ja ondé tachi jíin mar kájandatu nuu-dé, áchi-de.

Chaa káta'an tachi káni onde ndañuu Gadara

28 Te ní jaa-ya ingá lado mar ndañu Gadara. Te onde ve'e añú ní kenda uu chaa káta'an tachi káni. Te ní chakoyo-de nuu-yá. Te ja xáan-dé, te tú ni in nñayivi jíka-i ichi-ún.

29 Te ní kakana jaa-de: Náún kuní-ní jíin-ná Jesús, Se'e Dios. Ní chaa-ní yá'a ja xndó'o-ní náa vasa te jaa-ga kivi náún, áchi-de.

30 Te onde jíka jíin máa-de ío in tiku'ni kini kájitu-ti.

31 Te tachi káni-ún, ní kaka'an nda'ú jíin-yá: Nú kiñi'in-ní náa, te tájí-ní náa ná kivi koyo-ná in tiku'ni kini ká'in yúan, áchi.

32 Te ní kachi-ya jíni jiná'an: Kuángoyo núsáa, áchi-ya. Te ní kenda kája'an, te kuángoyo nuu tíku'ni kini-ún. Te tíku'ni kini-ún ní kajungoyo-ti in yukáva onde in mar. Te nuu mar ní kaji'i-ti.

33 Te chaa kándito-ti yúan, ní kajinu-de. Te ní jakoyo-de onde nuu. Te ní kajani-de taká tu'un jíin ja ní kuu chaa ní kata'an tachi káni-ún.

34 Yúan-na te ndivii nñayivi núu-ún, ní kenda koyo-i kuata'an-i Jesús. Te ní kajini-i nuu-yá. Te ní kaka'an nda'ú-i jíin-yá ja ná kúxio-ya kí'in-ya núu-i.

9

Jā ní nduva'a chaa nī kuyúnú

¹ Yúan-na te nī kivi-ya iní ñn barco. Te nī naja'a-ya kuá'an-ya ingá lado mar. Te nī najaa-ya ñú-ya.

² Te nuu-yá yúan nī kákinchaka-i ñn chaa nī kuyúnú kátúu-dé nuu ñn jito. Te nī jini Jesús ja kákandíja-de. Te nī ka'an-ya jíin cháa nī kuyúnú-ún: 'ijo, sándéé iní-ro. A ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró, áchí-ya.

³ Te yaku chaa káchaa tutu, nī kajani iní-de: Chaa yá'a ká'an ndiva'a-de.

⁴ Te nī jini Jesús ja súan kájani iní-de. Te nī ka'an-ya jíin-de: Naja kájani ñáá iní-ro.

⁵ Te ja úu tu'un yá'a, ndéja yí-ga káa. Á ka'an-ri: A ío tuká'nu iní nuu táká kuachi-ró. Xí ká'an-ri: Ndukoo, te kaka-ró.

⁶ Ko náva'a ná kuní-ro já máá Sé'e chaa ndíso-ya tíñu nuu ñúyivi yá'a ja sá'a-ya tuká'nu iní nuu kuáchi, te ná ká'an-ri inga tu'un jíin cháa nī kuyúnú yá'a núsáá: Ndukoo, te naki'in-ró jito yuu-ro, te no'on-ro vé'e-ró, áchí-ya jíin-de.

⁷ Yúan-na te máá cháa-ún, nī ndukoo-ni-de. Te kuano'on-dé ve'e-de.

⁸ Te kua'a ñáyivi ká'jin-ún, nī kajini-i ja súan nī sá'a-ya. Te nī kayu'ú-i. Te nī kanakana jaa-i Dios ja súan nī ja'a-ya fuerza nuu ñáyivi.

Jā ní kana-ya xiní Mateo

⁹ Te Jesús, nī ja'a-ya kuá'an-ya yúan. Te nī jini-ya núu ñn chaa nání Mateo káncha-de nuu kútútú

xú'ún ñúú. Te ñi ka'an-ya jíin-de: Kundikin-ro rúú. Te ñi ndukuiñi-de, te ñi ndikin-de-ya.

¹⁰ Yúan-na te ñi yee-yá staa iní ve'e-de. Te suni kua'a cháa xíní jíin cháa ká'io kuachi, ñi jakoyo-de. Te ñi kayee-dé staa jíin Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá.

¹¹ Te ñi kajini cháa fariseo. Te ñi kaka'an-de jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Naja yée Maestro máa-ró jíin cháa xíní jíin cháa ká'io kuachi, áchí.

¹² Yúan-na te ñi jini so'o Jesús. Te ñi ka'an-ya: Chaa ká'io ndáján, tú kánandi'i-de cháa táná, chi cháa káku'u kúu ja kájinu ñú'ún yúan.

¹³ Kuá'an jíná'an-ró núsáá. Te skuá'a-ró naún tu'un kúu: Ná kúndá'ú iní tá'an-i kuní-ri. Nasu ja sokó-í nuu-rí, áchí onde sáá. Chi tú vai-ri kana-ri xini cháa ndaa, chi cháa ká'io kuachi kána-ri xini ja ná nákaní iní-de. Achí-ya.

Siki já kondicha iní

¹⁴ Yúan-na te nuu-yá ñi jakoyo cháa káskuá'a jíin Juan. Te ñi kaka'an-de: Náá jíin cháa fariseo, ká'io ndicha iní-ná. Te cháa káskuá'a jíin-ní, naja tú ká'io ndicha iní-de, áchí-de.

¹⁵ Te ñi ka'an Jesús jíin-de: Á kuu kondicha iní ñayivi ká'jin viko tánda'a, te nú nini kánchaa yii jíin-i. Ko chaa ñn kiví já kúxio yii-ún nuu-í. Yúan-na te kuu koo ndicha iní-i.

¹⁶ Tú ni ñn nachu'un sa'ma jáá núu sú'nu tu'ú. Chi ja ní nuku'un jáá-ún ka'ncha-ga ja tu'ú-ún. Te ja te'ndé-ún, ví'í-gá te'nde.

¹⁷ Te tú káchu'un ñayivi vino jáá iní ñii tú'ú. Chi nú súan, te ndatá ñíi-ún, te katí vino, te naa ñíi-ún.

Ko káchu'un-i vino jáá iní ñii jáá. Yúan-na te kendoo va'a ndendúú. Achí-ya.

Ja ní nachaku sesí'í Jairo

¹⁸ Te nini ká'an-ya tú'un yá'a jíin-de, te ñn cháa kúñá'nu nī jaꝥ-de nuu-yá. Te nī chiñú'ún-de-ya. Te nī ka'an-de: Sesí'í-ná, sáá ní jī'i-i. Ko ki'on te xndée-ní nda'a-ní siki-í, te ná náchaku-i. Achí-de.

¹⁹ Te nī ndukuiñi Jesús. Te nī ndikin-ya-dé, jíin cháa káskuá'a jíin-yá kája'an-de jíin-yá.

Ja ní nasávꝥ'a-ya ñn ña'an kú'u kue'e niñi

²⁰ Te yúan nī kenda ñn ña'an kú'u-ña já ní kuu uxi uu kuaia játi niñi-ñá. Nī jaꝥ-ña íchi yatá-yá. Te nī ké'é-ña yúsá'ma-yá.

²¹ Chi nī ka'an máá-ña: Nú ná ké'é-rí vasté sá'ma-yá, te kaku-ri, áchí-ña.

²² Te nī xío káva Jesús. Te nī jini-ya núu-ñá. Te nī ka'an-ya: Sándée iní-ro, 'ija. Nī kandíja-ró te yuán ní kaku-ró. Achí-ya. Te máá ñá'an-ún, nī nduva'a-ni-ña hora-ún.

²³ Te nī jaꝥ Jesús ve'e cháa kúñá'nu-ún. Te nī jini-ya núu cháa kátivi xkuili jíin ñáyivi kuá'a kákuvaa-i.

²⁴ Te nī kachi-ya jíin-i: Kuxio jíná'an-ró, chi suchí sí'í yá'a tú ní jí'i-i, chí kixí-ni-i, áchí-ya. Te nī kasákátá-i nuu-yá.

²⁵ Te nī kiñi'in-ya ñáyivi kuá'a-ún kua'an-i. Te nī kivi-ya iní ve'e. Te nī tñn-ya ndá'a súchí sí'í-ún. Te nī ndukoo-ni-i.

²⁶ Te nī jichꝥ tu'un-ún kua'an ní ñúu yúan.

Uu cháa kuáá

27 Te *n̄i* ja'a Jesús yúan, kua'an-ya. Te *uu* tá'an cháa kuáá, *n̄i* kándik̄in-de-ya, kákana kó'ó-de xini-yá: Se'e David, kundá'ú *ini*-ní náá vii, áchí-de.

28 Te *n̄i* najaá-ya vé'e. Te *n̄i* chákooyo cháa kuáá-ún *nuu*-yá. Te *n̄i* ka'an Jesús jíin-de: Á kákandíja-ró já kúu sá'a-ri, áchí-ya. Kuu Táta, áchí-de.

29 Yúan-na te *n̄i* xndée-ya ndá'a-yá sik̄i ndúchi-dé. Te *n̄i* ka'an-ya: Nátu'un *n̄i* kákandíja-ró, súan ná kúu núsáá, áchí-ya.

30 Te nduchi-dé, *n̄i* kananuña-ni. Te Jesús, *n̄i* ka'an *n̄i*'in-ya jíin-de: Nde'é vá'a-ró já tú *n̄i* ñin kuni tu'un, áchí-ya.

31 Ko máá-de, *n̄i* kákenda-de kája'an-de. Te *n̄i* kajacha xaan-dé tu'un-ya ní ñúu yúan.

Īn cháa ñí'ín

32 Te *nuu* ní kenda-de kája'an-de, te *n̄i* chákooyo ñayivi jíin ñin cháa ñí'ín tá'an-de tach̄i k̄ini.

33 Te *n̄i* kiñi'in-ya tach̄i k̄ini-ún kua'an. Te cháa ñí'ín-ún, *n̄i* naka'an-de. Te ñayivi kuá'a-ún, *n̄i* kakee *nuu*-í kándé'é-i. Te *n̄i* kaka'an-i: Ni tú kájin̄i kuti-yo súan *ini* ñuu Israel, áchí-i.

34 Ko cháa fariseo, *n̄i* kaka'an-de: Jíin tach̄i k̄ini ñá'nu kiñi'in-de tach̄i k̄ini kája'an, áchí-de.

Cuenta cháa ka'nu trigo-ya

35 Te *n̄i* jika kuu Jesús taká ñuu jíin taká rancho. Te suni *ini* ve'e sinagoga *n̄i* stá'an-ya tú'un *nuu*-í. Te *n̄i* jani-ya tú'un va'a ndasa koo ñuu *nuu* tá'ú Dios tiñu. Te *n̄i* nasáva'a-ya ñáyivi káku'u nani kue'e.

³⁶ Te ní jini-ya núu ñáyivi-ún. Te ní kundá'ú ini-ya-í. Chi ní kajicha nuu-i, te kákuxí ini-i nátu'un rí, kiti tú jito'o-ti.

³⁷ Yúan-na te ní ka'an-ya jín cháa káskuá'a jín-ya: Trigo ta'nu, jandáa kúu ja kuá'a ío, ko chaa ka'nu, yaku-ni-de ío.

³⁸ Kakan ta'u-ro núu máa Tatá, I'a xín trigo núsáa, náva'a ná táji-ya chaa ka'nu kikoyo-de nuu trigo-ya. Achi Jesús.

10

Ja ni kaji-ya uxi uu chaa skuá'a jín-ya

¹ Yúan-na te ní kana-ya xini ndí'uxi uu chaa káskuá'a jín-ya. Te ní ja'a-ya fuerza ini-de ja kúndéé-de jín tachi kíni, náva'a kiñi'in-de ki'in fuera, te nasáva'a-de ñáyivi káku'u taká nuu kué'e.

² Te ndí'uxi uu chaa apóstol súan káináni-de: Chaa in kúu Simón (chaa-ún, suni náni-de Pedro) jín ñani-de Andrés, te sava-ga-de: Jacobo, se'e Zebedeo, jín ñani-de Juan,

³ Felipe, jín Bartolomé; Tomás jín Mateo, chaa xini; Jacobo se'e Alfeo, jín Lebeo, chaa ja súni náni-de Tadeo;

⁴ Te suni Simón ñuu Caná, jín Judas Iscariote, chaa ní nastúu-ya.

Ja ni táji-ya-de kája'an-de

⁵ Te ní táji Jesús uxi uu chaa ya'a kája'an-de. Te ní tá'ú-ya tiñu nuu-dé: Ma kíngoyo-ró íchi ñáyivi síin nación, ni ma kívi koyo-ró ini ñuu Samaria.

⁶ Xna'an-ga ki'in-ro ini ve'e Israel, nuu rí, kiti ní kanaa.

7 Te nú kua'an-ro te kani-ró tú'un: A yani koo ñuu nátu'un andívi, achi-ro.

8 Te nasáva'a-ró ñáyivi káku'u. Te sándoo-ró já káte'yu. Naschakú-ro ndíyi. Kiñi'in-ró tachí káni ki'in. Chi ni ni'in sáni-ró, te suni súan ku'a sáni-ró.

9 Ma kúndiso-ró xú'ún iní bolsa-ro, ni oro, ni plata, ni xu'ún kuáchí.

10 Ni ñunu já kúu ichi, ni uu su'nu já kú'un-ró, ni ndijan-ro, ni vara. Chi cha sátiñu, yúan ni'in-dé kee-dé.

11 Te ñani ñuu xí rancho nú ni kivi koyo-ró, te yúan ndúkú-ró in cha va'a ini-de ini ñuu-ún. Te kendo-ró yúan onde kenda-ró kí'in-ro.

12 Te nuu kivi-ró vé'e-ún, te ka'an-ro ná sándéé iní ñáyivi-ún.

13 Te nú va'a ini ñáyivi-ún, te tu'un ndéé ní ka'an-ro-ún ná jáa siki-í. Ko nú tú va'a ini-i, te tu'un ndéé-ún ná nája nuu-ro.

14 Te nú ío ñáyivi tú játá'ú róó, ni tú jini ná'in tú'un ká'an-ro, ná kenda koyo-ró vé'e-ún xí ñúu-ún, te skóyo-ró tikacha iní ja'a-ro.

15 Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja vítá-ga koo kuachi siki ñúu Sodoma jín ñúu Gomorra kivi kí juicio, vása siki ñúu-ún.

Tundó'o jito cha jani tu'un

16 Kuni so'o chi táji-rí róó ki'in-ro nátu'un ri ma'ñú yí'i. Núsáa te koo ndíchí-ró nátu'un koo, te koo vítá ini-ro nátu'un paloma.

17 Te koto va'a-ró máa-ró núu ñáyivi chi nastúu-i róó nuu junta. Te ini ve'e sinagoga-i xndó'o-i róó.

18 Te onde nuu gobernador jín núu rey kin-chaka-i róo ja siki rúu, náva'a kani ndaa-ro tú'un nuu-dé jín núu cháa sín nación.

19 Ko nú ni nastúu-i róo, ma nákaní xaán iní-ro ndasa ka'an-ro. Chi suni máá hora-ún te kuá'a-ya tú'un nuu-ro ndasa ka'an-ro.

20 Chi nasu máá-ró kakuu ja ká'an, chi Espiritu máá Táa-ro kúu ja ká'an jín yú'u-ro.

21 Te ñani jín ñaní nastúu tá'an ja kúu, te táa nastúu se'e. Te se'e-ún ndonda siki táa, te ka'ni tá'an.

22 Te ndivii-í, koto u'u-i róo ja siki rúu. Ko cháa kundii ni'in onde kivi jínu, cháa-ún kaku-de.

23 Ko nú kachindikín-i róo ini ñuu yá'a, te kunu-ró kí'in-ro ingá ñuu. Chi jandáa ká'an-ri jín-ró, ja má kuyachi-ro kaka kuu-ró táka ñuu Israel, onde jaa máá Sé'e cháa.

24 In cháa skuá'a, nasu ñá'nu-ga kúu-de vasa maestro-de. Ni cháa jatíñu, nasu ñá'nu-ga kúu-de vasa jito'o-de.

25 Cháa skuá'a, súan-ni koo-de, natu'un maestro-de, te cháa sátiñu, natu'un jito'o-de. Chi nú máá cháa kúu táa-ún ni kaskúnání-i-de Beelzebú, naga ni kuu ja má skúnání-i se'e ja ío ini ve'e-de núsáa.

Ja ní ka'an-ya tú'un ndéé iní jín-de

26 Núsáa te ma yú'ú-ro-í, chi tú ni in naún yíndi'u, ja má kenda ndijin, ni tú ni in ja yísa'í, ja má kuní-ro núu.

27 Ja ní ka'an-ri jín-ró núñaá, kani ndijin-ro tú'un. Te ja ní jini tu'un-ró, onde xini vé'e kundii-ro te kani-ró tú'un.

28 Te ma yú'ú-ro kóto-ró ñáyivi já'ni yíki kúñu-yó, chi ma kúu ka'ni-í añú-yo. Ko sua yu'ú-ro kóto-ró já kúu xnáa ndúú añú-yo jíin yíki kúñu-yó núu infierno.

29 Tú kúya'u uu tisaá ja ñin xu'un náún. Te ni ñin-ti tú júngava-ti núu ñú'un, nú tú jiní máá Táa-ro.

30 Chi a ni ka'u-ya ondé taká ixi xiní-ro.

31 Núsáá te ma yú'ú-ro jíná'an-ró, chi kánúú-ga-ro vásá kuá'a tisaá.

32 Ko nú ndé cháa jáni ndaa-de tu'un-ri nuu ñáyivi, suni súan nakani ndaa-ri tu'un-de nuu máá Táa-ri kánchaa-ya ándíví.

33 Te nú ndé cháa ské'ichi-de ruu nuu ñáyivi, te suni súan ské'ichi-ri-de nuu máá Táa-ri kánchaa-ya ándíví.

34 Ma káni ini-ro jíná'an-ró já vai-ri ja kóo ná'ín-ni ini ñuyívi yá'a. Tú vai-ri ja kóo súan, chi sua yuchi koo.

35 Chi vai-ri ja skuátá'an-ri taká cháa jíin táa-de, te sesíí jíin náa-i, te sejanú jíin náchisó-ña.

36 Te ja kóto u'u cháa kúu ja kóo ini ve'e-de.

37 Nú ñin cháa mani-gá-de jíin táa-de xí jíin náa-de vásá jíin-ri, tú va'a cháa kúu-de ja kúndikin-de ruu. Te nú ñin cháa mani-gá-de jíin sé'e yíi-de, xí jíin sesíí-de, tú va'a cháa kúu-de ja kúndikin-de ruu.

38 Te cháa tú kánda-de jíin túndó'o kii siki-dé, te kundikin-de ruu kii-de, tú va'a cháa kúu-de ja kúndikin-de ruu.

39 Te cháa jíitú ini-de kaku-de chii tundó'o kii siki-dé, te naa-dé. Ko nú kuu ñin cháa ja siki rúu, te kuchaku-de.

40 Te ñayivi kuátá'ú róó jíná'an-ró, ruu kuátá'ú-i. Te ñayivi kuátá'ú rúu, kuátá'ú-i I'a ni tájí rúu vai-ri.

41 Nú ndé ñayivi kuátá'ú ñn chaa jáni tu'un Dios, chi chaa jáni tu'un Dios kúu-de, te máá-i, ni'in-í ya'u chaa jáni tu'un Dios. Te nú ndé ñayivi kuátá'ú cháa ndaa, chi chaa ndaa kúu-de, te máá-i, ni'in-í ya'u chaa ndaa.

42 Te nú ndé chaa kua'a-de ñn yajin ndúcha víjin ko'o ñn suchi yá'a, chi suchi skuá'a kúu-i, jandaa ká'an-ri jín-ró ja má xnáa-dé ya'u-de.

11

1 Te súan ni jinu ni tá'ú Jesús tiñu nuu uxí uu chaa káskuá'a jín-yá. Te ni kenda-ya yúan kua'an-ya já stá'an-ya, te kani-ya tú'un ini ñuu máá-de jíná'an-de.

Uu chaa ni tájí Juan nuu-yá

2 Te kánde Juan ini vekaa. Te ni jini tu'un-de káka'an-i taká tiñu sá'a Jesús. Te ni tájí-de uu tá'an chaa káskuá'a jín-de ja kaká tu'un-de-ya:

3 Máá-ni kúu chaa kii-ún, xí kúndatu-yó ingá-de náún, áchí-de.

4 Te ni ka'an Jesús. Kuá'an te kastu'un-ró núu Juan taká tu'un kájini so'o-ró jín tiñu kájini-ro.

5 Chaa kuáá, kádundijin nuu-dé. Te chaa rengo, kánakaka-de. Chaa té'yu ndi'yi, kádundoo-de. Te chaa só'ó, kánakuni so'o-de. Te chaa ni ji'i, kánachaku-de sá'a-ri. Te suni jáni-ri tu'un va'a Dios nuu ñayivi ndá'ú.

6 Te xáán ndatu kúu chaa ja tú náyu'ú-de jíto-de ruu, áchí-ya jín-de.

7 Te káno'on cháa-ún. Te n̄i kejá'á Jesús ká'an-ya tú'un Juan nuu ñáyivi-ún: Naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro onde nuu ñú'un té'é. Ja ndé'é-ró ichá ja kandá sá'a tach̄i náún.

8 Ko naja ní kenda-ró ní kaja'an-ro. Ja ndé'é-ró núu ñin cháa ñú'un sa'ma ndúchá náún. Nde'é, cháa káñu'un sa'ma ndúchá, máni in̄i ve'e rey káxiukú-de.

9 Ko naún ndé'é-ró ní kakenda-ró. ñin cháa jáni tu'un Dios náún. Suni ká'an-ri jíin-ró, kúñá'nu-ga Juan vásá ñin cháa jáni tu'un Dios.

10 Cháa yá'a kúu cháa yóso tú'un-de nuu tutú: Kuni so'o-ró ch̄i tájí-rí ndajá'a-rí kuxnúu-de jaa-de. Te cháa-ún sátu'a-de ichi-ro vásá jaa-ro. Achí.

11 Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja in̄i ñuyívi yá'a tú ío ni ñin cháa jáni tu'un Dios ja kúñá'nu-ga máa-de vásá Juan cháa skuánducha. Ko cháa lúli-ga in̄i ñuu nátu'un andívi, cháa-ún kúñá'nu-ga-de vásá Juan.

12 Onde kiv̄i ní kenda Juan cháa skuánducha, te onde vina, te cháa n̄i'in nda'a, fuerza kákuni-de kiv̄i-de in̄i ñuu nátu'un andívi, te tá'ú máa-de tiñu yúan kákuni-de.

13 Ch̄i máa ley jíin táká cháa n̄i kajani tu'un Dios, n̄i kajani-de tu'un yá'a onde kiv̄i ní cháa Juan.

14 Te nú kákuni-ro kuátá'ú-ró tú'un, máa-de kúu Elías cháa kii-ún.

15 Cháa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de.

16 Naún tu'un yátá skétá'an-ri jíin ñáyivi yá'a. Kákuu-i nátu'un suchí lúli káxiukú núyá'u ja súan kákana kó'ó-i xin̄i tá'an-i.

17 N̄i kaxndé'e-ri xkuili nuu-ro, te tú ní kájita

já'á-ró. N_i kanda'i-ri nuu-ro te tú ní kándukuí'a in_i-ro, áchí-i.

¹⁸ Chi n_i kii Juan tú ní yée-dé tú ní jí'i-de. Te káka'an-ro: Tá'an-de tach_i k_ini.

¹⁹ Ko máá Sé'e cháa yée-yá jí'i-ya. Te káka'an-ro: Yá'a ío ñn cháa yáji téyí te jí'i xaan-dé vino; cháa jiní tá'an jíin cháa xíní jíin cháa ká'io kuachi kúu-de, áchí-ro. Ko ñn cháa ndíchí, máni tiñu ndíchí sá'a-de, te súan kun_i-ro jándáa ndíchí-de. Achí-ya.

Ja ní kana jíin-yá nuu sáva ñuu

²⁰ Yúan-na te n_i kejá'á-yá kana jíin-yá nuu táká ñuu nuu ní sá'a-ya kuá'a tiñu ñá'nu, ch_i tú ní nákan_i in_i-i jíná'an-i. Te n_i ka'an-ya:

²¹ Naka ndá'ú kuu róó ñuu Corazín. Naka ndá'ú kuu róó ñuu Betsaida. Ch_i nú in_i ñuu Tiro jíin iní ñuu Sidón n_i sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu máá-ró núú, inga kivi te a n_i kanakani in_i ñayivi-ún. Te ku'un-i sa'ma ndái te ku'u-í yaa núu-í núú.

²² Ko ká'an-ri jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sik_i ñuu Tiro jíin ñuu Sidón kivi k_i juicio vásá sik_i róó jíná'an-ró.

²³ Te róó ñuu Capernaum, a n_i kuñá'nu xaan-ro náún. Ko onde infierno najinu-ro, ch_i nú in_i ñuu Sodoma ní sá'a-ri tiñu ñá'nu ja ní sá'a-ri nuu-ro yá'a núú, te a n_i kendo ñuu yúan onde vina núú.

²⁴ Ko ká'an-ri jíin-ró, ja vítá-ga koo kuachi sik_i ñayivi ñuu Sodoma kivi k_i juicio vásá sik_i-ro.

²⁵ Te suni kivi-ún n_i ka'an Jesús: Táa, Jito'o andívi jíin ñuyívi kúu máá-ní. Te ná kúta'u-ná nuu-ní ja ní jasú-ní taká tu'un yá'a nuu cháa ndíchí jíin núu

cháa kájuku'un iní, te nī stá'an ndijin-ní nuu cháa súchí iní jíná'an-de.

²⁶ Chī súan nī jata'an iní-ní, Táa, áchí-ya.

²⁷ Taká ndatíñu nī ja'a Táa-ri nuu-rí. Te tú ni ñn-i jiní-i nuu máá Sé'e, chī máni máá Táa jiní-ya. Ni tú jiní ni ñn-i nuu máá Táa, chī máá Sé'e jiní-ya, jíin núu cháa ja kuní máá Sé'e te stá'an ndijin-ya núu-dé.

²⁸ Taká róo ja kásatiñu-ró te kándiso-ró já vée, ña'an nuu-rí jíná'an-ró te xndétatú-ri róo.

²⁹ Kundiso-ró yugo-ri jíná'an-ró, te skuá'a-ró tú'un ká'an-ri jíin-ró, chī I'a ndá'ú jíin I'a vitá iní añú kúu-ri. Te ni'in-ro núu ndétatú añú-ro jíná'an-ró.

³⁰ Chī ñama-ni yugo-ri te tú vee carga-ri ja kúndiso-ró, áchí-ya.

12

Ja ní kākachi-de yoko trigo kivi ndétatú

¹ Te ñn kivi ndétatú nī ja'a Jesús kua'an-ya ñn nuu káa trigo. Te cháa káskuá'a jíin-yá, káji'i-de soko. Te nī kakejá'á-de kākachi-de yoko káyee-dé.

² Te nī kajini cháa fariseo. Te nī kaka'an-de jíin-yá: Naún kúu jian, chī cháa káskuá'a jíin-ró kásá'a-de súan kivi ndétatú, te tú ío ley, áchí-de.

³ Te máa-yá, nī ka'an-ya jíin-de: Tú ní káka'u-ró tutú ndasa nī sá'a David náún. Chī máa-de jíin cháa nī kaxiukú jíin-de, nī kaji'i-de soko ñn kivi.

⁴ Te nī kivi-de iní ve'e Dios. Te nī yee-dé statilá kaxiukú ndijín, ja tú ío ley kee-dé, ni cháa ká'in jíin-de, chī máa-ni sutu káyee núu.

⁵ Xí té ka'u-ga-ro núu tutú ley ndasa kásá'a sutu iní ve'e ñi kiví ndétatú, chí tú káskíkuu máá-de ley-ún.

⁶ Chí a ká'an-ri jíin-ró já ñá'nu-ga kúu ñin cháa kándij yá'a vásá já kúu máá vé'e ñi.

⁷ Ko nú a ñi kajuku'un iní-ro tú'un yá'a: Kuní-ga-ri já ná kúndá'ú iní tá'an-ró, nasu já sokó-ro kiti núu-rí, áchí, yúan-na te ma ndónda-ró sikí cháa tú ká'io kuachi núu.

⁸ Núsáá te máá Sé'e cháa, suni Jito'o kiví ndétatú kúu-ya, áchí-ya.

Ñin cháa ñi ichi nda'a-dé

⁹ Te ñi kenda-ya yúan. Te ñi jaa-ya iní ve'e sinagoga-de jíiná'an-de.

¹⁰ Te yúan ñi ño ñin cháa ñi ichi káján ñin nda'a-dé. Te ñi kajika tu'ún-de Jesús ja ndúkú-de kuachi sikí-yá kákuni-de, te ñi kaka'an-de: Á kuu sá'a-yó taná kiví ndétatú, xí túu, áchí-de.

¹¹ Te máá-ya, ñi ka'an-ya jíin-de: Ndé róó ñává'a-ró ñin rií, te nú kiti-ún jungava-ti iní ñin tunchi kiví ndétatú, te tú ñin-ró-tí te natava-ro-tí náún.

¹² Te xaan-gá ya'u ncháá ñin cháa vásá ñin rií. Núsáá te ío va'a ja vá'a sá'a-yó kiví ndétatú, áchí-ya.

¹³ Yúan-na te ñi ka'an-ya jíin cháa-ún: Skáa nda'a-ro, áchí-ya. Te ñi skáa-de nda'a-dé. Te ñi nduva'a ñi-ní nátu'un káa inga.

¹⁴ Ko cháa fariseo, ñi kenda-de kája'an-de. Te ñi kandatú'ún-de ndasa ka'ni-dé-ya.

Tu'un máá-ya ñi ka'an Isaías onde sáá

15 Ko n̄i jini Jesús ja súan kájani in̄i-de. Te n̄i kuxio-ya yúan kua'an-ya. Te kua'a ñáyivi ní kandikin-i-ya. Te n̄i nasáva'a-ya ndívii-í.

16 Te máa-yá, n̄i ka'an xaan-yá jíin ñáyivi-ún ja ná tú stá'an ndijin-i-ya.

17 Náva'a ná skíkuu tu'un n̄i ka'an Isaías, chaá n̄i jani tu'un Dios:

18 Yá'a ío mozo-ri ja ní nakaji-ri, áchí Dios, áchí Isaías, te man̄i-rí jíin-i. Te kúsi in̄i-ri jíin-i. Te kuá'a-ri Espiritu-ri siki-í. Te kastu'ún-i nuu ñáyivi s̄in nación ja kí juicio siki máa jíná'an.

19 Ma kútixín sé'e-ri, ni ma nákata-i. Te ni ñin ma kúni tu'un ja kána jíin-i in̄i ichi.

20 Ma ká'nu-i ñin nukúá ní taxin, ni ma ndá'va-i ñin mecha kayú nú'má, chí onde ná kúni'in tu'un ndaa sá'a-i.

21 Te kuñukuu in̄i ñáyivi s̄in nación tiñu sá'a Se'e-ri. Achí.

ñin chaá kuáá ñí'in tá'an tachi kini

22 Yúan-na te nuu-yá n̄i kakinchaka-i ñin chaá tá'an tachi kini, ja kuáá-de te ñí'in-de. Te n̄i nasáva'a-ya-dé. Te chaá kuáá ñí'in-ún, n̄i naka'an-de te n̄i nakuni-de.

23 Te n̄i kanaan iní taká ñáyivi-ún kándé'é-i. Te n̄i kaka'an-i: Á se'e David kúu chaá yá'a náún, áchí-i.

24 Ko chaá fariseo, n̄i kajini so'o-de ja súan n̄i kaka'an-i. Te n̄i kaka'an-de: Chaá yá'a, nú tú ndújíin-de jíin Beelzebú, te ma kúu kiñi'in-de tachi kini ki'in núú, chí já kúñá'nu nuu tachi kúu-ún, áchí-de.

25 Ko Jesús, n̄i jini-ya ja súan kájani in̄i-de. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Taká nación ja sás̄in máa te

kánakuatá'an máá, naa. Te taká ñuu xí vé'e ja sásin máá, te kánakuatá'an máá, ma kuni'in.

²⁶ Te nú Satanás sásin máá, te kñi'in máá já'an, ndasa kuni'in ñuu nuu tá'ú tiñu máá núsáá.

²⁷ Te nú ndújín Beelzebub jín-rí ja kñi'in-ri tachí kini. Núsáá te se'e-ró, ndé jín kákiñi'in máá-i tachí-ún. Ja yúan, máá-i, ná nákuXndí-i siki-ro.

²⁸ Ko nú jín Espíritu Dios kñi'in-ri tachí kini kája'an, jandáa kúu ja nú-ro ní chaa ñuu nuu tá'ú Dios tiñu núsáá.

²⁹ Chí ndasa kuu kivi in ñayivi iní ve'e chaa kándaján, te saku'ná-i ndatiñu-de, te nú tú xna'an-ga ku'ni-i-de. Yúan-na te kuu saku'ná-i ndatiñu-de.

³⁰ Nú ndé chaa tú ndújín-de jín-rí, te jito u'u-de ruu. Te chaa tú nastútú jín-rí, máni jachá-de.

Tu'un ndiva'a siki Espíritu Santo

³¹ Súan ká'an-ri jín-ró: Siki taká kuachi jín taká tu'un ndiva'a, sá'a-ya tuka'nu iní. Ko tu'un ká'an ndiva'a siki Espíritu Santo, ma sá'a kuti-ya tuka'nu iní.

³² Te nú ndé in chaa ka'an-de siki máá Sé'e chaa, sá'a-ya tuka'nu iní nuu-dé. Ko nú ndé in chaa ka'an-de siki Espíritu Santo, ma sá'a kuti-ya tuka'nu iní nuu-dé, ni kua yá'a, ni kua chaa.

³³ Kuu-ró yunu vá'a ja vá'a nde'e, xí kuu-ró yunu káñáá, ja ñáá nde'e. Chí jín ndé'e te jiní-yo naún yunu kúu.

³⁴ Se'e ko kákuu-ró. Ndasá kuu ka'an-ro tu'un va'a, te nú ñayivi ñáá kákuu-ró. Chí tu'un ñu'un iní ańú chaa, máni tu'un-ún ká'an-de.

³⁵ Chaa va'a, sá'a-de tiñu va'a, chí ío va'a iní-de. Te chaa ñáá, sá'a-de tiñu ñáá, chí káñáá iní-de.

36 Ko ruu, ká'an-ri jíin-ró, ja táká tu'un sáni káka'an cháa, naku'a-de cuenta tu'un-ún kiví cháa juicio.

37 Chí siki tú'un ká'an-ro, te kendo va'a-ró. Te suni siki tú'un ká'an-ro, te ta'nu ndatu-ro, áchí-ya.

Ja ní kajikan-i ñn tuni

38 Yúan-na te yaku cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, ni kaka'an-de jíin-yá: Maestro, káku-ná ja sá'a-ní ñn tuni nde'é-ná, áchí-de.

39 Te ni ka'an-ya jíin-de: Ñáyivi ñáá ja káisi ncháa-i Dios, kájikán-i tuni. Ko ma kuá'a-ri nuu-í, chí tuni Jonás, cháa ni jani tu'un Dios, kúu ja kuá'a-ri nuu-í.

40 Chí nátu'un ni kandee Jonás chí tiyáká ká'nu uní ndúú uní ñúú, suni súan kundee Se'e cháa chí ñu'un uní ndúú uní ñúú.

41 Taká cháa ñuu Nínive, nachaku-de jíin ñáyivi yá'a kiví kí juicio. Te nakuxndí-de siki-í. Chí máa-de, ni kanakani iní-de kiví ní jani Jonás tu'un nuu-dé. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'a kándij yá'a vásá Jonás.

42 Te reina onde ichi sur, nachaku-ña jíin ñáyivi yá'a kiví kí juicio. Te nakuxndí-ña siki-í. Chí onde jíká xáan ní kii-ña ní jini so'o-ña tú'un ndíchí ní ka'an Salomón. Te vina ví'í-gá kúñá'nu I'a kándij yá'a vásá Salomón.

43 Nú ni kenda tachi káni iní ñn cháa. Te jíká kuu nuu ñu'un té'é ndúkú núu júngo. Te tú ní'in.

44 Yúan-na te ká'an tachi-ún: Ná nó'on-ri ve'e nuu ní kenda-ri, áchí. Te nú ni najaa, te jiní ja ñn ve'e sáni kúu. Te ni nduloo ve'e-ún ja ní nastaa iní.

45 Yúan-na te ki'in tachi-ún, te kuaka tá'an jíin usiá-ga tachi ñáá-ga vása máá. Te kivi koyo te káxiukú yúan. Núsáá te ví'í-gá tá'an cháa yúan onde sandí'í-na vása já xnáñúú núú. Te suni súan ta'an ñayivi ñáá yá'a. Achí-ya.

Náa-ya jíin ñaní-ya

46 Te nini súan ká'an-ya jíin ñáyivi-ún, te ni jaá náa-ya jíin ñaní-ya ká'jin-ña íchi yatá vé'e, kákuni-ña ká'an-ña jíin-yá.

47 Te ni kachi in cháa jíin-yá: Yúan nde'é-ní, ni cháa náa-ní jíin ñaní-ní ká'jin-ña yatá vé'e, te kákuni-ña ká'an-ña jíin-ní, áchí-de.

48 Te ni ka'an-ya jíin cháa ni ka'an súan jíin-yá: Ndéja kúu náa-ri, te ndéja kákuu ñani-ri. Achí-ya.

49 Te ni skáa-ya ndá'a-yá onde nuu káxiukú cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya: Yá'a nde'é-ró núu náa-ri jíin núu ñaní-ri.

50 Chi ñayivi skíkuu tiñu kuni máá Táa-ri kánchaa-ya onde andíví, jian kúu kua'a-ri kúu náa-ri. Achí-ya.

13

Tu'un yatá síkí cháa sáka trigo

1 Te kivi-ún ni kenda Jesús ve'e-ún te kua'an-ya. Te ni jaá-ya ní jungoo-ya yú'u mar.

2 Te ni kataka kua'a xaán ñáyivi núu-yá. Te ni kivi-ya iní in barco. Te ni jungoo-ya. Te taká ñayivi-ún ni kákendoo-i yu'u mar.

3 Te ni ka'an-ya kuá'a tú'un yatá jíin-i: Kuni so'o te kuni-ro. In cháa sáka trigo, ni kenda-de sáka-dé.

4 Te sáka-dé kua'an-de. Te ñn nuni-ún, ni jungava yu'ichi. Te ni chaa tisaá te ni kakókó-tí.

5 Te inga ni jungava nuu ñú'un yúu núu tú ío kua'a ñú'un. Te ni kana yachi-ni chi tú ío kókon ñu'un.

6 Te nuu ní kana ndikandii, te ni kasun-ni. Te ni ichi, chi tú yo'o ní ío.

7 Te inga ni jungava ma'ñú íñu. Te ni ja'nu íñu-ún. Te ni jasú nuu.

8 Te sava ni kajungava nuu ñú'un vá'a. Te ni kuun nuni, ñn ja ñn ciento, inga ja uní xiko, te inga ja okó uxí.

9 Chaa ío so'o kuni ná'ín, te ná kúni so'o-de. Achí-ya.

10 Yúan-na te ni chakoyo chaa káskuá'a jíin-ya. Te ni kaka'an-de jíin-ya: Naja ká'an-ní tu'un yátá jíin ñáyivi yá'a, áchí-de.

11 Te ni ka'an-ya jíin-de: Róó, chi a kuajuku'un ini-ro tú'un yísa'í yá'a sá'a Dios, ndasa koo ñuu nátu'un andívi. Ko máá ñáyivi yá'a, ma júku'un ini-i.

12 Chi chaa ja á ñáva'a, te kii-ga nuu-dé sá'a-ya. Te kuñava'a-de kua'a xa'an-gá. Ko chaa ja ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-de-ún, te kuxio ki'in.

13 Ja yúan ká'an-ri tu'un yátá jíin-i. Chi vasa kánde'é-i, ko tú kájin-i. Te vasa kájin-i so'o-i, ko tú kájin-i ná'ín-i ni tú kájuku'un ini-i.

14 Ñáyivi yá'a káskíkuu-i tu'un ni ka'an Isaías: Vasa kájin-i ná'ín vá'a-ró, ko ma júku'un ini-ro. Te vasa kánde'é ndí-i-ró, ko ma kuní-ro.

15 Chi xa'an ní kakuni'in ini ñáyivi yá'a. Te xa'an ú'u kájin-i so'o-i. Te kájasu-i nduchi-í náva'a ma

kuní-i jíin ndúchi-í, te ma kúni ná'in-i jíin só'o-i, te ma júku'un iní-i, te ma nájió káva iní-i, te ma násáva'a-rí-i. Achí.

16 Ko xáan ndatu máá-ró jíná'an-ró, chí kándé'é-ró jíin ndúchi-ro, te kájini ná'in-ró jíin só'o-ró.

17 Chi jandáa ká'an-rí jíin-ró já tiní cháa kájani tu'un Dios jíin tiní cháa va'a, ni kakuni-de ndé'é-de nuu já kándé'é máá-ró, ko tú ní kajini-de. Te suni ni kakuni-de kuni so'o-de ja kájini so'o máá-ró, ko tú ní kájini so'o-de. Achí-ya.

18 Kuni ná'in jíná'an-ró tú'un yátá cháa sáka núsáa.

19 Nú ñn cháa jíni so'o-de tu'un ñuu Dios, te nú tú júku'un iní-de, yúan-na te cháa kui'na te kuanchaa-ni tu'un ni saka iní añú-de-ún. Cháa yúan kúu nuní ní jungava yu'íchi.

20 Te nuní ní saka núu ñú'un yúu, yúan kúu cháa jíni so'o-de tu'un, te kúsi-ní iní-de jíin.

21 Ko tú nuu káka yo'o iní-de, te yaku-ni kivi kánda. Te nú ni ndonda tundó'o siki-dé, xí nú ni sándiva'a-i jíin-de siki tú'un-ún, te náyu'ú-ni-de.

22 Te nuní ní saka má'ñú íñu, yúan kúu cháa jíni so'o-de tu'un. Ko kutéñu-de jíin ndátíñu-de. Te kuní-de kuu kúká-de. Te xndá'ú-de máá-de jíin. Ndi'i ya'á jasú nuu tú'un-ún, te tú kúun nuní.

23 Ko nuní ní saka núu ñú'un vá'a, yúan kúu cháa jíni so'o-de tu'un te júku'un iní-de. Te bueno já'a-de nuní, ñn-de ciento, inga-de uní xiko, te inga-de oko uxí, súan kája'a-de nuní. Achí-ya.

Tu'un ndikin lazo

24 Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de; Ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ñin chaa ni chí'i itu va'a nuu ñú'un-dé.

25 Ko nini kixi-de, te ni jaa chaa jíto u'u tá'an jíin-de. Te ni chí'i tuku ndikin lazo nuu trigo-de, te kua'an.

26 Ko nuu ní kana yuku itu-ún, te kúun nuni, yúan-na te suni ni kana lazo.

27 Te ni jakoyo mozo máá táa, chaa xíin. Te ni kaka'an-i jíin-de: Táta, á tú ní chí'i-ní nuni vá'a nuu ñú'un-ní yá'a. Te ndénu ní ni'in-ní lazo yá'a núsáá. Achí-i.

28 Te ni ka'an-de jíin mozo-de: ñin chaa jíto u'u ruu ni sá'a ya'á, áchí-de. Te ni kaka'an mozo-ún jíin-de: Núsáá te kuní-ní ja ná kítu'un-ná náún, áchí-i.

29 Te máa-de ni ka'an-de: Túu, chí nani tú'un-ró lazo-ún te sanaa te tu'un-ró trigo jíin.

30 Ná kuá'nu máá jíná'an onde kivi tá'nu. Te kivi-ún te tá'ú-rí tiñu nuu chaa ka'nu: Stútú xna'an-ga lazo jian, te sá'a-ró nú'ni náv'a ka'mu-yó. Ko trigo yá'a, nastútú-ró ná kivi ini yaka-ri. Achí-de, áchí-ya.

Tu'un ndikin yuá mostaza

31 Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de: Ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ndikin yuá mostaza, ja ní ki'in ñin chaa te ni chaa-de nuu ñú'un-dé.

32 Te jandáa ñin ndikin lúlí-ga kúu vásá táká-ga tata. Ko nú ni ja'nu, te kúu ká'nu-ga vásá táká-ga yua. Te kuu ñin yunu ká'nu. Te chaa tisaa andíví, te vatu-ni sá'a-ti taká-ti chíi nda'a-ún. Achí-ya.

Tu'un yujan ía

33 Ió inga tu'un yátá ní ka'an-ya jíin-de: Ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un yujan íá já ní ki'in ñ ña'an. Te nī chisa'í-ña chíi unī tiyīi yúchi onde nī ndī'i nī kuu íá ní sá'a. Achí-ya.

34 Taká tu'un yá'a nī ka'an Jesús jíin ñáyívi kuá'a-ún. Te nú túu tu'un yátá te tú ká'an-ya jíin-i,

35 Náva'a ná skíkuu tu'un nī ka'an cháa nī jani tu'un Dios: Ka'an-ri tu'un yátá, te kachi-ri tu'un yísa'í onde kivi ní jungoo ñuyívi, áchí.

Ja ní ka'an kájí-yá tu'un ndikin lazo

36 Yúan-na te nī nakuatá'ú Jesús nuu ñáyívi-ún. Te nī ndívi-ya iní ve'e. Te nī jakoyo cháa káskuá'a-ún nuu-yá. Te nī kaka'an-de jíin-yá: Kani kájí-ní tu'un yátá lazo nuu-ná, áchí-de.

37 Te nī ka'an-ya jíin-de: Ja sáka tatá va'a-ún kúu máa Sé'e cháa.

38 Te ñu'un-ún kúu ñuyívi. Te tata va'a-ún kákuu se'e Dios. Te lazo-ún kákuu se'e kui'na.

39 Te cháa u'u ja ní chí'i lazo-ún kúu kui'na. Te kivi tá'nu-ún kúu kivi jínu ñuyívi. Te cháa ka'nu-ún kákuu ndajá'a Dios.

40 Te nátu'un kutútú lazo, te kayu nuu ñú'un, súan kuu kivi jínu ñuyívi.

41 Te máa Sé'e cháa, tájí-yá ndajá'a-yá ki'in. Te nastútú-yá taká ñáyívi kásá'a kuachi jíin ñáyívi kásá'a tiñu ñáá.

42 Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'un. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í jíná'an-i.

43 Yúan-na te ñáyívi vá'a-ún, ndii ncháa-i nátu'un ndikandii, kuxiukú-i jíin máa Táa-i inī ñuu nuu

tá'ú-yá tiñu. Chaa ío so'o kuni ná'ín, ná kúni so'o-de.

Tu'un janu xú'ún, jín tú'un perla, jín tú'un ñunu

44 Ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ñn janu xú'ún já yísa'í chíi ñn ñu'un, te ñi ndenda ñi sá'a ñn chaa, te jasú tuku-de siki, te kúsi iní-de jín, te kua'an-de, te xíkó ndí'i-de naún ñáva'a-de, te jaan-de ñu'un-ún.

45 Suni ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ñn chaa jaan-de te xíkó-de ja ndúkú-de perla luu.

46 Te ñi jini-de ñn perla ja xaán yá'u. Te ñi kee-de kua'an-de. Te ñi xíkó ndí'i-de taká ndatíñu-de. Te ñi jaan-de perla-ún.

47 Suni ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ñn ñunu já júkuíta ka'nu iní mar. Te tñn tñi nuu táyáká.

48 Te nuu ní chítú ñúnu-ún, te ñi kanatava-dé yundúcha. Te ñi kajungoo-de. Te ñi kakaji-de kiti vá'a-ún kivi-ti iní jika. Te ñi kaskána-de kiti ñáá-ún kua'an.

49 Suni súan koo kivi jínu ñuyívi. Chí kenda koyo ndajá'a-yá. Te kaji-ya ñáyivi ñáá ma'ñú ñáyivi vá'a.

50 Te taan-yá-i kayu-i nuu ñú'ún. Te yúan nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í. Achí-ya.

51 Te ñi kachi Jesús jín-de: Ñi kajuku'un iní-ro taká tu'un yá'a náún, áchí-ya. Te ñi kaka'an-de jín-yá: Jaan Tátá, áchí-de.

52 Te ñi kachi-ya jín-de: Ja yúan ío chaa kachaa tutu jini-de sa'an ñuu nátu'un andíví, te máa-de kúu nátu'un ñn chaa xín vé'e, te onde iní yaka-de táva-dé ndatíñu jáá jín ndatíñu aná'án, áchí-ya.

53 Te súan ñi jinu ñi ka'an Jesús tu'un yátá yá'a. Te ñi kenda-ya yúan kua'an-ya.

Ja ní kaské'ichi-i-ya iní ñuu Nazaret

⁵⁴ Te ñi najaa-ya ñuu-ya. Te ñi stá'an-ya núu-dé iní ve'e sinagoga máa-de jíná'an-de. Te ñi kanaa iní-de ñi kande'é-de nuu-yá. Te ñi kaka'an-de: Ndénu ní ni'in cháa yá'a tu'un ndíchi yá'a jín tínu ñá'nu sá'a-de yá'a.

⁵⁵ Nasu sé'e cháa carpintero kúu ya'á náún. Á nasu María nání náa-de. Te taká ñani-de káinání Jacobo, José, Simón, jín Judas.

⁵⁶ Te tú ká'in kuá'a-de jín-yó yá'a náún. Te ndénu ní ni'in-dé taká tu'un yá'a núsáá. Achí-de.

⁵⁷ Te súan ñi kakujá'a iní-i jín-yá. Te Jesús, ñi ka'an-ya jín-i: Chaa jáni tu'un Dios, máni ñuu-de jín iní ve'e-de kúu ja tú kaka'an tu'un jínú'un jín-de, áchí-ya.

⁵⁸ Te tú ní sá'a-ya kuá'a tínu ñá'nu yúan, chí tú ní kákandíja-i.

14

Ja ní ji'i Juan, cha skuánducha

¹ Te suu kivi-ún te Herodes cháa tá'ú tínu, ñi jini tu'un-de tu'un Jesús.

² Te ñi kachi-de jín mozo-de: Chaa yá'a kúu Juan ja skuánducha. Ñi nachaku-de ja ní ji'i-de, te ja yúan sá'a-de tínu ñá'nu yá'a. Achí-de.

³ Chí Herodes, ñi tñn-de Juan. Te ñi ju'ni-de. Te ñi chindee-de cháa vekaa ja kuáchi Herodías ñasí'í Felipe ñani máa Herodes.

⁴ Te Juan, a ñi kana jín-de nuu Herodes: Tú ío ley kuaka-ró-ña, áchí-de.

⁵ Te Herodes, n̄i kun̄i-de ka'ni-dé Juan. Ko n̄i yu'ú-de n̄i jito-de ñayivi, ch̄i kájani ndaā in̄i-i jā ñn̄ chaā jáni tu'un Dios kúu Juan.

⁶ Te ñn̄ kiv̄i ní sá'a Herodes ñn̄ viko kiv̄i ní kaku-de. Te sesí'í Herodías n̄i jita já'á-i nuū ñáyivi. Te n̄i kus̄i in̄i Herodes jíin-i.

⁷ Te n̄i jat̄u'un téyí-de jā kuá'a-de taká naún kakán-i nuū-dé.

⁸ Te náa-i, a n̄i jani íchí-ña-í, te n̄i ka'an-i: Kuá'a-ní xin̄i Juan, chaā skuánducha-ún nuū-ná kundee nuū ñn̄ ko'o, áchí-i.

⁹ Yúan-na te máá rey-ún, n̄i kuxíí in̄i-de. Ko sik̄i já ní jat̄u'un téyí-de jíin̄ sik̄i já ní kajini so'o chaā káyee stáā jíin̄-de-ún, te n̄i tá'ú-de tiñu ná kuá'a soldado nuū-í.

¹⁰ Te n̄i tájí-de soldado n̄i ja'an. Te n̄i xiti xin̄i Juan in̄i vekaā.

¹¹ Te n̄i chaā xin̄i-dé kándeé nuū ñn̄ ko'o. Te n̄i ja'a soldado nuū súchí sí'í-ún. Te máá-i, n̄i janchaka-i nuū náa-i.

¹² Yúan-na te n̄i jakoyo chaā káskuá'a jíin̄-de. Te n̄i kandaña-de yiki kúñu Juan. Te n̄i kach̄induji-de. Te n̄i kee-de kája'an-de. Te n̄i kakastu'ún-de nuū Jesús.

Ja ní skée-yá u'un mil ñayivi

¹³ Te n̄i jini tu'un Jesús. Te n̄i kuxio-yā kuá'an-yā yúan in̄i ñn̄ barco onde nuū ñú'un té'é kándeé s̄in̄-ya. Te n̄i kajini tu'un ñayivi jíná'an-i. Te onde taká ñuū n̄i kandikin-i-yā kájika já'á-i jíin̄-yá.

14 Te ní kenda Jesús kua'an-ya. Te ní jini-ya núu ñáyivi kuá'a xáan. Te ní ndukuí'a ini-ya jín-i. Te ní sá'a-ya taná táká ñáyivi káku'u.

15 Te nuu ní ini te ní chakoyo chaá káskuá'a jín-ya nuu-yá. Te ní kaka'an-de: Yá'a chí máá ñú'un té'é kúu, te a ní kee ndikandii. Tájí-ní-i ná kíngoyo-i taká ñuu. Te ná kuáan máa-i staa kée-í, áchí-de jín-ya.

16 Te ní kachi Jesús jín-de: Tú níni kí'in-i jíná'an-i: Kuá'a máá-ró já ná kée-í, áchí-ya.

17 Te máa-de, ní kaka'an-de jín-ya: Tú naún kañava'a-ná chí u'un-ni státilá jín úu-ni tiyáká, áchí-de.

18 Te máa-ya, ní kachi-ya jín-de: Kuá'a ná kí nuu-rí yá'a, áchí-ya.

19 Te ní tá'ú-ya tiñu nuu ñáyivi-ún ní kajungoo taká-i nuu ichá. Te ní ki'in-ya ndí'ú'un státilá jín úu tiyáká-ún. Te ní ndakoto-ya íchi ándíví. Te ní jikan ta'u-ya ja'a státilá. Te ní sakuáchí-ya. Te ní ja'a-ya núu cháa káskuá'a jín-ya. Te chaá-ún, ní kajani-de nuu ñáyivi-ún.

20 Te ndivii-í ní kayee. Te ní kanda'a chí-i. Te ní kanastútú-de uxí uu jika staa kuáchí-ún ja ní ndendoso.

21 Te jínu u'un mil chaá ní kayee-ún, te sún-ga kúu ñasí'í jín súchí lúlí.

Ja ní jika já'á-ya nuu mar

22 Yúan-na te ní skandá-ni Jesús chaá káskuá'a jín-ya, ní kivi koyo-de ini ñn barco. Te ná kúxnúú-de kíngoyo-de inga lado yu'u mar sá'a-ya, chí kuée jachá-ya ñáyivi kuá'a-ún.

23 Te n̄i jacha-ya ñáyivi-ún kája'an-i. Te n̄i kaa síin-ya kuá'an-ya yúku, kuákakan ta'u-yá. Te n̄i ini, te kándeé máá ñin-ni-ya yúan.

24 Te barko-ún, a kándeé mañnú mar. Te ká'ú xaan ní ndonda su'ma ndúcha sikí-dé, chí sua n̄i nana nuu tach̄i.

25 Te tíkuáán-na kúu. Te n̄i jaa Jesús nuu-dé, j́ika já'á-yá nuu mar.

26 Te chaá káskuá'a-ún, ja ní kajini-de-ya, já j́ika-ya núu mar, te n̄i kayu'ú-de. Te káka'an-de: Añú kúu, áchí-de. Te kákana kó'ó-de ja káyú'ú-de.

27 Yúan-na te Jesús, n̄i ka'an-ni-ya j́ín-de: Sándéé iní-ro. Máá-rí kúu. Ma yú'ú-ro, áchí-ya.

28 Yúan-na te n̄i ka'an Pedro j́ín-yá: Táta, te nú máá-ní kúu, te tá'ú-ní tiñu ná káka-ná nuu mar yá'a jaa-ná nuu-ní, áchí-de.

29 Te n̄i ka'an-ya: Ña'an, áchí-ya. Te n̄i nuu Pedro in̄i barco. Te n̄i j́ika-de nuu ndúcha-ún kua'an-de nuu Jesús.

30 Ko nuu ní jini-de ja xáan kée tach̄i, te n̄i yu'ú-de. Te n̄i kejá'á-de sá'u-de chíi nducha. Te n̄i kana kó'ó-de: Táta, nama-ní náá, áchí-de.

31 Te n̄i skáa-ni Jesús nda'a-yá. Te n̄i t̄in-ya-dé. Te n̄i kach̄i-ya j́ín-de: Chaá tú kándija va'a kúu-ró. Naja jáni sikí in̄i-ro. Achí-ya.

32 Te n̄i nd̄ivi-ya iní barko-ún j́ín-de. Te n̄i kuná'ín-ni tach̄i xáan-ún.

33 Yúan-na te chaá ká'jin in̄i barko-ún, n̄i chakoyo-de nuu-yá. Te n̄i kachiñú'ún-de-ya. Te káka'an-de: Jándaa ndija máá-ní kúu Se'e Dios, áchí-de.

Ñáyivi káku'u in̄i ñuu Genesaret

34 Te ni kaja'a-ya kuá'an-ya ingá lado. Te ni chakoyo-ya ñú'un íchí ñúu Genesaret.

35 Te chaá ñuu-ún, ni kanakuni-de-ya. Te ni katáji-de tu'un ní ñúu-ún. Te ni kakinchaka-de ñayivi kaku'u nuu-ya.

36 Te ni kaka'an nda'ú-i jíin-ya ja ná ké'é-i vasté yúsá'ma-ya. Te taká ñayivi ní kaké'é sá'ma-ya-ún, ni kanduva'a-i.

15

Ndasa kuchá'an ñáyivi

1 Yúan-na te yaku chaá fariseo jíin cháa káchaa tutu ini ñuu Jerusalem, ni jakoyo-de nuu-ya. Te ni kaka'an-de jíin-ya:

2 Chaá káskuá'a jíin-ró, naja káské'ichi-de taninu chaá aná'an. Chi tú kánandá'á-de te káyee-dé staa. Achí-de.

3 Te máa-ya, ni ka'an-ya jíin-de: Te máa-ró, suni naja káské'ichi-ro tíñu ni tá'ú Dios nuu-ro núsáá, chi ja siki táninu máa-ró.

4 Chi ni ka'an Dios: Kuandatu nuu táa-ro núu náa-ro, te ndéja ká'an ndiva'a nuu táa nuu náa, ná kúu nú kuu, áchí.

5 Ko máa-ró káka'an-ro: Nú ío ndatíñu ja xín in chaá, te a kuu ni'in tíñu ja kuní táa-de xí náa-de, te nú xna'an-ga ka'an-de: A ni soko-rí ndatíñu-ún nuu Dios, achí-de.

6 Yúan-na te tuká kánúu skíkuu-de kuá'a-de nuu táa-de nuu náa-de, áchí-ro. Te súan kástíví-ró tú'un Dios jíin táninu ni kajakin-ro.

7 Chaá uu xini kákuu-ró. Bueno ni jani Isaías tu'un siki-ro súan:

⁸ Ñáyiví yá'a, jíín yú'u-í káchiñú'ún-i ruu, ko jíín añú-i chí jíká-ni kúu iní-i jíto-i ruu.

⁹ Te káchiñú'ún sáni-i ruu, chí kástá'an-i tu'un jáni iní ñn cháa, áchí Isaías. Achí-ya.

¹⁰ Te nì kana-ya xiní ñáyiví-ún. Te nì ka'an-ya jíín-i: Kuni so'o jííná'an-ró, Te chu'un iní-ro tú'un ká'an-ri:

¹¹ Nasu já kivi iní yu'u cháa kuchá'an-de sá'a, chí ja kenda iní yu'u-dé, yuán kúu ja kúchú'an-de sá'a, áchí-ya.

¹² Yúan-na te cháa káskuá'a jíín-yá, nì chakoyo-de nuu-yá. Te nì kaka'an-de: Á jiní-ní ja ní kakiti iní cháa fariseo ja ní kajini so'o-de tu'un yá'a, xí túu, áchí-de.

¹³ Ko máa-yá, nì ka'an-ya: Taká yunu já tú ní náchu'un máa Táa-ri andíví, te tu'un-ri ki'in.

¹⁴ Sía jííná'an-ró ná kí'in-de. Cháa kuáá kástá'an ichi núu sáva-ga cháa kuáá kákuu-de. Chí nú ñn cháa kuáá stá'an-de ichi núu ingá cháa kuáá, te ndendúu-de jungoyo-de iní xa'va. Achí-ya.

¹⁵ Te nì ka'an Pedro jíín-yá: Kastu'ún kájí-ní tu'un yátá yá'a nuu-ná jííná'an-ná, áchí-de.

¹⁶ Te nì kachí Jesús: Te suni onde róo tú kájuku'un iní-ro náún.

¹⁷ Á tú kájuku'un iní-ro já taká ja kée-í kivi kua'an chíi-i, te ndénda-ni kua'an.

¹⁸ Ko ja kenda yu'u-í, chí onde iní añú-i vai, te yuán kúu ja kúchá'an-i sá'a.

¹⁹ Chí onde ichi iní añú-i kenda ja jáni ñáá iní, ja já'ni ndíyi, ja ísíki ncháa tá'an, ja kuáxán iní, ja sáku'ná, ja ká'an tu'un tú'ún, ja ká'an ndíva'a.

²⁰ Taká tu'un yá'a kúu ja kúchá'an-i sá'a. Ko nú tú

nándá'á-i te kee-í staa, tú kúchá'án-i sá'a. Achí-ya.

Tu'un sesí'í ña'an ñúu Caná

21 Te ñi kenda Jesús yúan kua'an-ya íchi ndáñúu Tiro jíin Sidón.

22 Te ñin ña'an ñúu Caná, ñi kenda-ña ndáñúu yúan. Te ñi kana kó'ó-ña: Táta, Se'e David, kundá'ú iní-ní náá, chí sesí'í-ná ká'ú xaan tá'an-i ñin tachi kíni, áchí-ña jíin-yá.

23 Ko máa-yá, tú ní ká'an kuti-yá jíin-ña. Yúan-na te ñi jakoyo chaá káskuá'a jíin-yá. Te ñi kaka'an ndá'ú-de jíin-yá: Ka'an-ní jíin-ña ná kí'in-ña, chí kána kó'ó-ña vái-ña íchi yatá-yo, áchí-de.

24 Te ñi ka'an-ya: Mání nuu ríi, kití ní kanaa, ká'jin se'e Israel, ñi táji-yá ruu vai-ri, áchí-ya.

25 Yúan-na te ñi chaá-ña núu-yá. Te ñi chiñú'un-ña-yá. Te ñi ka'an-ña: Táta, chindéé chítuu-ní náá, áchí-ña.

26 Te ñi ka'an máa-yá: Tú ío va'a ja kuáncha-yo staa sé'e-yó te skána-yó núu lúsu, áchí-ya.

27 Te ñi ka'an-ña: Jandáa ká'an-ní, Táta, ko lúsu-ún, ichi chíi mesa náchii-tí staa kuachí kóyo yu'u jíto'o-ti yáji-tí, áchí-ña jíin-yá.

28 Yúan-na te ñi ka'an Jesús: Nána, xaan vá'a ñi kandíja-ní, ná sá'a-ná jíin-ní nátu'un kuní-ní, áchí-ya. Te máa hora jian ní nduva'a-ni sesí'í-ña.

Ja ní nasáva'a-ya kuá'a ñáyivi kú'u

29 Te ñi ja'a Jesús kua'an-ya yúan. Te ñi jaa-ya yú'u mar ñuu Galilea. Te ñi kaa-ya kuá'an-ya yúku-ún. Te yúan ñi jungoo-ya.

30 Te ñi jakoyo kua'a ñáyivi núu-yá jíin ñáyivi rengo, ja kuáa, ja ñí'ín, ja tiku'lu, jíin sáva-ga-i ja

káku'u. Te n̄i kajakin-i-ún núu já'a Jesús. Te n̄i nasáva'a-ya-í jíná'an-i.

31 Te n̄i kakee nuu ñáyivi-ún kándé'é-i ja súan n̄i kajini-i náka'an ñáyivi ñí'ín, ndúva'a ñáyivi tiku'lu, náka ñáyivi rengo, ndúndijin nuu ñáyivi kuáá. Te n̄i kanakana jaa-i Dios ñáyivi Israel.

Ja ní skée-yá kuun mil ñáyivi

32 Te n̄i kana Jesús xin̄i cháa káskuá'a jíin-yá. Te n̄i ka'an-ya jíin-de: Kúnda'ú in̄i-r̄i ñáyivi yá'a, chí a n̄i kuu un̄i kiv̄i káxiukú-i jíin-r̄i, te tú naún káji-í. Te tú kun̄i-r̄i natáji-r̄i-i no'on ndicha-i, chí nú súan te sava ichi te kuítá ij-í. Achí-ya.

33 Yúan-na te cháa káskuá'a jíin-yá n̄i kaka'an-de jíin-yá: Te ndénu ní'on stáa kuá'a kée ndá'a chí ñáyivi kuá'a yá'a, chí máni ñu'un té'é kúu yá'a, áchí-de.

34 Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Nasaa staa kándiso-ró, áchí-ya. Te n̄i kaka'an-de: Usiá-ni, te yakú tiyáká lúlí, áchí-de.

35 Yúan-na te n̄i tá'ú-yá tiñu nuu ñáyivi-ún n̄i kajungoo-i nuu ñú'un.

36 Te n̄i ki'in-ya ndí'usiá staa jíin cháká-ún, te n̄i jikan ta'u-yá, te n̄i sákuáchí-yá, te n̄i ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá, te n̄i kajani-de nuu-í.

37 Te n̄i kayee táka-i. Te n̄i kanda'a chí-i. Te n̄i kanastútú-de ja ní kendo kuáchí-ún, usiá ndo'o chítú ndíi.

38 Te ñáyivi ní kayee-ún, jínu onde kuun mil cháa, te s̄iin-ga kúu ñasí'í jíin táka suchí lúlí.

39 Yúan-na te n̄i jacha-ya ñáyivi-ún kuangoyo-i. Te n̄i ndivi-ya iní barco. Te n̄i jaa-ya ndáñúu Magdala.

16

Ja kájikan-i tuni nuu-yá

¹ Te ni jakoyo cháa fariseo jín cháa saduceo nuu-yá, chí koto nchaá-de-ya kákuni-de. Te ni kajikan-de tuni ichi ándíví núu-yá te kuni-de.

² Ko máá-yá ni ka'an-ya jín-de: Nú ni ini, te káka'an-ro: nandii ndáxín, chí ío viko kuá'a ándíví, áchí-ro.

³ Te jañá'an káka'an-ro: Vina te kuun sau, chí in ñáá viko kuá'a ándíví, áchí-ro. Chaa uu xini kákuu-ró. A kájiní-ro naún kuni ka'an viko ándíví, ko tú kájuku'un iní-ro tuni kivi yá'a.

⁴ Ñayivi ñáá yá'a ja káisíki ncháa-i Dios, kájikan-i tuni nuu-rí. Ko ma kuá'a-ri ni in nuu-í, chí máni tuni Jonás, cháa ni jani tu'un Dios, kuu ja kuá'a-ri. Achí-ya. Te ni skéndo-o-ya-dé jíná'an-de. Te kua'an-ya.

Cuenta yujan ía cháa fariseo

⁵ Te ni jakoyo cháa káskuá'a-ún inga lado mar. Te ni kanaa iní-de kundiso-de staa.

⁶ Te ni kachí Jesús jín-de: Koto va'a-ró máá-ró núu yujan ía cháa fariseo jín cháa saduceo, áchí-ya.

⁷ Te kándatu'un máá-de: Sikí já tú kándiso-yó staa ká'an-ya núsáá, áchí-de.

⁸ Te ni jini Jesús ja súan kándatu'un-de. Te ni ka'an-ya: Chaa kákandíja yaku-ni kákuu-ró. Naún kándatu'un-ró. Ja tú ní kándiso-ró staa naún.

⁹ Onde vina tú kájuku'un iní-ro naún. Á tú kánuku'un iní-ro já ní kuu jín ú'un staa jín ú'un mil cháa, te nasaa jika ní kanastútú-ró-sa.

10 Ni ja ní kuu jíin usiá staa-ún jíin kúun mil cháa, te n̄asaa ndo'ò ní kanastútú-ró.

11 Te naja tú kájuku'un in̄i-ro, chí tú ní ká'an-ri tu'un statilá jíin-ró, chí sua ja kóto va'a-ró máá-ró núu yújan íá cháa fariseo jíin cháa saduceo. Achí-ya jíin-de.

12 Yúan-na te n̄i kajuku'un in̄i-de ja tú ní ká'an-ya jíin-de ja kóto-de máá-de nuu yújan íá statilá, chí sua ja má kándíja-de sa'an kástá'an cháa fariseo jíin cháa saduceo.

Tu'un n̄i ka'an ndaa Pedro

13 Te n̄i ja Jesúus ichi ndáñúu Cesarea de Filipo. Te n̄i jiká tu'ún-yá cháa káskuá'a jíin-yá: Naún cháa kúu máá Sé'e cháa káka'an ñayivi jíná'an-i, áchí-ya.

14 Te máá-de n̄i kaka'an-de: Juan, cháa skuánducha, káka'an sava-i. Te sava-ga-i, Elías, te sava-ga-i, Jeremías, xí ñin cháa n̄i jani tu'un Dios onde sáá, áchí-i. Achí-de.

15 Te máá-yá n̄i ka'an-ya jíin-de: Te róó, na cháa kúu-ri káka'an-ro, áchí-ya.

16 Te n̄i ka'an Simón Pedro: Máá-ní kúu Cristo, Se'e Dios, I'a chakú, áchí-de.

17 Yúan-na te n̄i kach̄i Jesúus: Xáán ndatu-ro, Simón se'e Jonás, chí nasu ñin cháa ní kástu'ún tú'un yá'a nuu-ro, chí sua máá Táa-ri I'a kánchaa andívi ní stá'an-ya núu-ro.

18 Ko ruu, suni ká'an-ri jíin-ró já máá-ró kúu Pedro, te sik̄i káva yá'a kundii tikun̄i kándíja-i nuu-ri sá'a-ri. Te ja kándeé infierno ma kúndéé jíin-i.

19 Te nuu-ro kuá'a-ri ndakáa máá ñúu nátu'un andívi. Te taká ja kú'ni-ro in̄i ñuyivi yá'a, kunu'ni

iní andíví. Te taká ja ndájí-ró iní ñuyívi yá'a, ndaji iní andíví. Achí-ya.

²⁰ Yúan-na te ni ka'an xaan-yá jíin cháa káskuá'a jíin-yá, ja tú ni ñn nuu kachí-de ja máa-yá kúu Jesucristo.

Jíin kivi ní ka'an-ya já kúu-ya

²¹ Te máa hora jian ní kejá'á Jesús ni kastu'un ndáa-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá ja jínu ñú'un kí'in-ya ñúu Jerusalem te ndo'o xaan-yá. Te cháa ni kayii jíin taká sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ma kuátú'un-de-ya te ka'ni-dé-ya. Te nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya.

²² Yúan-na te Pedro, ni kiñi'in sáin-de-ya. Te ni kejá'á-de ká'an xaan-dé jíin-yá: Ma kúu Táta, tú kuti na modo ja tá'an-ní tundó'o yá'a, áchí-de.

²³ Yúan-na te ni jíó káva Jesús nuu Pedro. Te ni kachí-ya jíin-de: Satanás, kuxio kí'in-ro, chi cháa sáká núu kúu-ró núu-rí. Chi tú ká'an-ro tú'un Dios, chi sa tu'un cháa ká'an-ro. Achí-ya.

Tu'un ndó'o cháa kákandja

²⁴ Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Nani cháa nú kuní-de kii-de yata-rí, ma kúndá'ú iní-de máa-de, te ná kuándéé iní-de jíin tundó'o kii sikí-dé, te ná kúndikín-de ruu kii-de.

²⁵ Chi cháa jítú iní-de kaku-de chii tundó'o kii sikí-dé, naa-dé. Te vasa ná kúu ñn cháa ja sikí rúu, ko kuchaku-de. Achí-ya.

²⁶ Chi naún ní'in cháa vasa ná kúndéé-de ní'in-dé ní ñuyívi, te nú xnáa-dé añú-de. Xí na jíin chúnáa cháa añú-de.

27 Ch̄i máá Sé'e cháa, ndii-ya jíín táká ndajá'a-ya. Te nduñá'nu-ya sá'a Táa-ya. Yúan-na te chá'u-ya ñn ñn ñayiv̄i nú ndasa káa tiñu n̄i kasá'a máá-i.

28 Jandáa ká'an-ri jíín-ró: Ió sava cháa ká'iiñ yá'a ja má kúu kuti-dé onde nú tú kuni-de nuu máá Sé'e cháa ndii-ya ñúu-ya.

17

Siki já túku n̄i nduu-ya

1 Yúan-na te nuu iñú kiv̄i te n̄i jaka-ya Pedro jíín Jacobo jíín ñaní-de Juan, kua'an s̄in-ya jíín-de ñn yuku súkún.

2 Te yúan, tuku n̄i nduu-ya núu-dé. Te n̄i nandii ncháa nuu-ya nátu'un ndikandii. Te sa'ma-ya n̄i kandukiȳi nátu'un ndua luz ja nándii ndáxín.

3 Te yúan n̄i kandenda Moisés jíín Elías, kándatu'ún-de jíín-ya, n̄i kajini-de.

4 Te n̄i ka'an Pedro: Táta, va'a-ga ná kéndoo-yó yá'a. Nú kuni-ní te sá'a-ná un̄i ve'e kuii. ñn kuu máá-ní, inga kuu Moisés, te inga kuu Elías, áchí-de jíín Jesús.

5 Te nini ká'an-de, te n̄i cháa ñn vik̄o nu'ún. Te n̄i jas̄u níí núu-dé. Te n̄i kenda luz chíi. Te n̄i kenda ñn tu'un ja ní ka'an: Ya'á kúu Se'e-ri, ja kúndá'ú ini-ri-i. Te kúsi ini-ri jíín-i. Ná kúni ná'ín-ró tú'un ká'an-i núsáa. Achí Dios.

6 Te tu'un yá'a n̄i kajini so'o cháa káskuá'a-ún. Te n̄i kandua ndee-ni-de, chí n̄i kayu'ú xaan-dé.

7 Yúan-na te n̄i ja Jesús. Te n̄i skandá-ya-dé. Te n̄i ka'an-ya: Ndukoo, ma yú'ú-ro jíná'an-ró, áchí-ya.

8 Te n_i k_andakoto-de. Te tuká ni ñn na_un ní kájin_i-de, ch_i máá ñn-na Jesús.

9 Te kánuu-de yuku-ún. Te Jesús n_i ka'an xa_an-yá jíin-de: Ma kachí-ro núu ní ñn ja súan n_i kajin_i-ro, ch_i onde ná náchaku máá Sé'e cha_a ma'ñú ndíyi, áchí-ya.

10 Yúan-na te cha_a káskuá'a jíin-yá, n_i kajika tu'ún-de-ya: Te cha_a kácha_a tutu, naja káka'an-de ja kánúú ndíi Elías xna'an-ga, áchí-de.

11 Te n_i ka'an Jesús jíin-de: Jandáa kúu ja ndíi Elías xna'an-ga, te nasájáa-de taká ndatíñu.

12 Ko ká'an-ri jíin-ró, ja á n_i ndíi Elías, te tú ní kánakuni-i-de. Te n_i kasá'a-i taká ja ní kakuu in_i-i jíin-de. Te suni súan xndó'o-i máá Sé'e cha_a. Achí-ya.

13 Yúan-na te cha_a káskuá'a-ún, n_i kajuku'un in_i-de ja tú'un Juan, cha_a n_i skuánducha, kúu ja ní ka'an-ya jíin-de.

Siki súchí jí'í yí'í

14 Te n_i najakoyo-ya núu ñáyivi kuá'a-ún. Te n_i cha_a ñn cha_a nuu Jesús. Te n_i jukuiñi jíí-de nuu-ya.

15 Te n_i ka'an-de: Táta, kundá'ú in_i-ní se'e-ná, ch_i jí'í yí'í-i, te ndó'o xa_an-í. Te t_in_i jínu nduá-i nuu ñú'un, te t_in_i jínu nduá-i nuu ndúcha.

16 Te n_i kinchaka-ná-i nuu cháa káskuá'a jíin-ní, te tú kakuu sá'a-de tana-í, áchí-de.

17 Te n_i ka'an Jesús: Ñáyivi xa_an ní'in in_i kakuu-ró já tú kákandíja-ró. Nasaa-ga kivi kúncha_a-ri jíin-ró. Te nasaa-ga kivi ndó'o-ri jíin-ró. Kuá'a-i ná kí-i, áchí-ya.

18 Te Jesús, n̄i ka'an xaan-yá nuu tachí k̄ini-ún, te n̄i kenda kua'an in̄i suchí-ún. Te n̄i nduva'a-ni-i máá hora-ún.

19 Yúan-na te n̄i jakoyo s̄in cháa káskuá'a-ún nuu Jesús, te n̄i kaka'an-de: Naja tú ní kákuu kiñi'in-ná ki'in, áchí-de.

20 Te n̄i kachi Jesús jíin-de: Sik̄i já tú kákandíja va'a-ró ní kuu yuán. Ch̄i ká'an ndaa-r̄i jíin-ró, ja nú kákandíja-ró, vasté ñ̄n tí'li nátu'un ñ̄n ndik̄in yuá mostaza, te kachi-ro kúni yuku yá'a: Kuxio yá'a te kuá'an onde yúan, achi-ro, te ki'in. Te kuu sá'a-ró táká tiñu súan.

21 Ko ñ̄n tá'an yuán ni ma kenda kuti k̄i'in, te nú tú kakan ta'u-yo te kondicha in̄i-yo. Achí-ya.

Jíin k̄iv̄i ní ka'an-ya já kúu-ya

22 Te nini ká'jin-ya in̄i ñ̄uu Galilea, te n̄i kachi Jesús jíin-de: Máá Sé'e cháa natu-ya núu ndá'a sáva-ga cháa.

23 Te ka'ni-dé-ya. Ko nuu uní k̄iv̄i te nachaku-ya, áchí-ya. Te máá-de, n̄i kandukuí'a xaan in̄i-de.

Sik̄i xú'ún póniná

24 Te n̄i jakoyo-ya ñ̄uu Capernaum. Te cháa kájikan poniná, n̄i chakoyo-de nuu Pedro. Te n̄i kaka'an-de: Te Maestro máá-ró, tú kuá'a-de poniná náun, áchí-de.

25 Te Pedro: Kuu, áchí-de. Te n̄i nd̄iv̄i-de in̄i ve'e. Te n̄i ka'an Jesús xna'an-ga jíin-de: Naún kachi-ro. Taká cháa rey in̄i ñ̄uyiv̄i yá'a, ndénu kájikan-de poniná. Á nuu sé'e-de xí núu cháa s̄in ve'e, áchí-ya.

²⁶ Te n̄i kachi Pedro jín-yá: Nuu cháa s̄in ve'e kájikan-de, áchí-de. Te n̄i kachi Jesús jín-de: Te se'e-de ká'io libre-i núsáá.

²⁷ Ko náva'a tú skití in̄i-yo-dé, te kuá'an onde yu'u mar, te skívi-ró gancho, te katiin-ró tíyáká kénda xna'an-ga. Te ndika-ro yú'u-tí. Te yúan n̄i'in-ro in̄n peso. Te kuá'a-ró núu-dé ja kúu ruu jín róó. Achí-ya.

18

Ndéja kúñá'nu-ga in̄i ñuu nátu'un andíví

¹ Te suní kívi-ún n̄i chakoyo cháa káskuá'a-ún nuu Jesús. Te n̄i kaka'an-de jín-yá: Ndé cháa kúñá'nu-ga in̄i ñuu nátu'un andíví, áchí-de.

² Te n̄i kana Jesús xin̄i in̄n suchí lúlí. Te n̄i jani-ya-í maññ-de.

³ Te n̄i kachi-ya: Jandáa ká'an-r̄i jín-ró, ja nú tú naxió káva in̄i-ro te nduu-ró nátu'un in̄n suchí lúlí, ma kívi kuti-ro in̄i ñuu nátu'un andíví.

⁴ Chí nú ndé cháa sásúchí-de máá-de nátu'un suchí lúlí yá'a, cháa-ún kúñá'nu-ga in̄i ñuu nátu'un andíví.

⁵ Te cháa ja jín sí'ví-r̄i játá'ú-de in̄n suchí lúlí nátu'un suchí yá'a, te ruu játá'ú-de.

⁶ Te nú in̄n suchí lúlí yá'a kándija-i ruu, te kívi-i kuachi sá'a in̄n cháa, te va'a-ga nú ní nú'n̄i in̄n yosó ká'nu sukun cháa-ún, te kee-de ki'in-de xuu ndúcha mar núú.

⁷ Naka ndá'ú ñayivi in̄i ñuyívi, chí kájito nchaa-de-i kásá'a-i kuachi, te jínu ñú'ún ja kóo

kiví-ún. Ko naka ndá'ú chaa ja skívi-de-i ini kuachi.

⁸ Núsáá te nú nda'a-ro xí já'a-ro kuni skívi róo nuu ío kuachi, xiti te skána-ró ná kí'in. Va'a-ga ja kóo rengo-ro xí kóo t'íkú'lu-ró kúchaku-ro ní káni, nasu já kóo ndendúú nda'a-ro xí ndendúú ja'a-ro kí'in-ro nuu ñú'un ní káni.

⁹ Te nú nduchi-ro kuni skívi róo nuu ío kuachi, tava te skána-ró ná kí'in. Va'a-ga ja kúchaku-ro jíin ñin-ni nduchi-ro, nasu já kóo ndendúú nduchi-ro kí'in-ro nuu ñú'un infierno.

¹⁰ Koto-ró máa-ró jíiná'an-ró. Ma sá'já'a ini-ro nuu ñin suchí lúlí yá'a. Chi a ká'an-ri jíin-ró já ndá'já'a-í ká'io andíví, nene ká'jini-ya nuu máa Táa-ri ja kánchaa-ya onde andíví.

Siki r'ñi kiti ní sana

¹¹ Chi máa Sé'e chaa, ni kii-ya já náma-ya táka ñayivi já á ni naa.

¹² Ndasa ká'jani ini-ro. Nú ñin chaa ñáv'a-de ñin ciento r'ñi, te skuíta-de ñin-ti. Á tú xndóo-de kuun xíko xia'un kuun-gá-ti, te kí'in-de onde yuku kí'ndúkú-de kiti ní sana-ún.

¹³ Te nú ni nani'in-dé-ti, jandáa ká'an-ri jíin-ró ja kús'ñi-gá ini-de jíin kiti-ún vásá jíin kúun xíko xia'un kuun-gá kiti tú ni kásana-ún.

¹⁴ Te súan máa Táa-ro I'a kánchaa onde andíví, tú játa'an ini-ya já náa ní ñin tá'an suchí lúlí yá'a.

Ndasa kuu ñani sá'a kuachi

¹⁵ Núsáá te nú ñani-ro ní sá'a-de kuachi siki-ro, te kuá'an, te kastu'un sá'í-ro nuu-dé ñaun kuachi

ni sá'a-de. Te nú ni chu'un iní-de tu'un ká'an-ro jíin-de, yúan-na te a ni ndumaní-dé jíin-ró sá'a-ró.

16 Ko nú tú ní chú'un iní-de tu'un ká'an-ro, te kuaka uu xí uní-ga ñayívi kí'in jíin-ró, náva'a jíin tú'un ká'an uu xí uní testigo te kundaa taká tu'un.

17 Te nú tú ní chú'un iní-de tu'un ká'an cháa-ún, te kastu'ún-ró núu tíku'ni kándíja. Te nú suni tú ní chú'un iní-de tu'un ká'an tíku'ni-ún, te sía-ro-dé ná kúu-de nátu'un in cháa sijn nación xí in cháa xíní.

18 Jandáa ká'an-ri jíin-ró, taká ja kú'ni-ro iní ñuyívi yá'a, kunu'ni iní andíví. Te taká ja ndájí-ró iní ñuyívi yá'a, ndaji iní andíví.

19 Inga tu'un ká'an-ri jíin-ró, ja nú uu tá'an-ro iní ñuyívi yá'a, koo conforme-ro sikí in tu'un ja kájikan ta'u-ro, te máa Táa-ri onde andíví skíkuu-ya tú'un-ún jíin-ró.

20 Chí nú ni kanataka uu xí uní ñayívi káchiñú'ún-i ruu jíin sí'ví-rí, te yúan kánchaa-ri ma'ñú-i, áchí-ya.

Sikí tú'un sá'a tuká'nu iní

21 Yúan-na te ni jaa Pedro nuu-ya. Te ni ka'an-de jíin-ya: Táta, nasaa jínu sá'a-ná tuká'nu iní nuu ñaní-ná ja sá'a-de kuachi nuu-ná. Onde usia jínu náún, áchí-de.

22 Te ni kachi Jesús: Tú ká'an-ri jíin-ró ja onde usia jínu, chí onde kuun ciento kuun xíko uxí jínu.

23 Ja yúan máa ñúu nátu'un andíví kúu nátu'un in cháa kúu rey, ja ní kuní-de sánda-de cuenta jíin mozo-de.

24 Te ni kejá'á-de násá'a-de cuenta. Te yúan ni jaa in cháa taú in millón peso nuu-dé.

25 Te tú ní kúu chunáa cháa yúan. Te n̄i tá'ú tíñu jito'o-de ja ná kúya'u-de jíin sé'e-de jíin ñásí'í-de jíin táká ndatíñu ñáva'a-de te nakunáa xú'ún taú-de.

26 Yúan-na te n̄i jukuiñi jíí mozo-ún. Te n̄i ka'an nda'ú-de jíin rey-ún: Táta, kundatu-ní, te vása ná chúnáa ndí'i-ná xu'ún-ní, áchí-de.

27 Te máá jíto'o-ún, n̄i kundá'ú in̄i-de mozo-de. Te n̄i sía-de kua'an. Te n̄i sá'a-de tuká'nu in̄i ja taú mozo-de-ún.

28 Ko mozo-ún nuu ní kenda-de kua'an-de, te n̄i ketá'an-de jíin ñin tá'an mozo-de ja taú ux̄i peso nuu-dé. Te n̄i kat̄in cháa-ún. Te n̄i kit̄i-dé sukun cháa-ún. Te n̄i ka'an-de: Chunáa ndí'i ja taú-ro núu-rí, áchí-de.

29 Yúan-na te tá'an mozo-de-ún, n̄i jukuiñi jíí núu-dé. Te n̄i ka'an nda'ú jíin-de: Kundatu te vása ná chúnáa ndí'i-r̄i xu'ún-ró, áchí mozo-ún.

30 Ko máá-de, tú ní kuní-de, chi n̄i chindee-de cháa-ún vekaa onde kiv̄i ní nakunáa ja taú cháa-ún nuu-dé.

31 Te n̄i kajini tá'an mozo-de-ún ja ní ta'an-de. Te n̄i kakuxíí xáan iní-de. Te n̄i chakoyo-de. Te n̄i kanakani ndí'i-de tu'un nuu jíto'o-de ja ní ta'an cháa-ún.

32 Yúan-na te jito'o-ún, n̄i kana-de xin̄i mozo ñáá-ún n̄i ja. Te n̄i ka'an-de: Mozo ndiva'a kúu-ró, chi taká ja taú-ro-ún n̄i sá'a-r̄i tuká'nu in̄i nuu-ro, chi n̄i ka'an nda'ú-ro jíin-rí.

33 Te nátu'un n̄i kundá'ú in̄i-r̄i róó, suni súan ní kúndá'ú in̄i-ro tá'an mozo-ro núú, áchí-de.

34 Yúan-na te n̄i kit̄i in̄i jito'o-ún nuu-dé. Te n̄i chí'i-de cháa nda'a justicia, onde n̄i nachunáa-dé

ṭaká ja taú-de.

³⁵ Suni súan sá'a máá Táa-ri andíví jíín-ró te nú tú sá'a-ró túká'nu iní-ro núu táká ñani-ro, onde jíín iní jíín añú-ro nú naún kuachi sá'a-de jíín-ró, áchí-ya jíín-de.

19

Ja ní kandikin kua'a-í-ya

¹ Te nī ndi'í nī ka'an Jesús ṭaká tu'un yá'a. Te nī kenda-ya iní ñuu Galilea kua'an-ya. Te nī jaa-ya yúñúu Judea, inga lado yucha Jordán.

² Te kua'a ñáyivi, nī kandikin-i-ya kuá'an-i jíín-yá. Te yúan nī nasáva'a-ya-í jíná'an-i.

Siki tú'un tú xndóo tá'an

³ Yúan-na te nī jakoyo yaku chaa fariseo nuu-yá, ja kóto nchaa-de-ya kákuni-de. Te nī kaka'an-de: Vatu-ni kuu xndóo ñn chaa ñasíí-de ja sikí nani kuachi kúu, xí túu, áchí-de.

⁴ Ko máá-yá, nī ka'an-ya: Á tú ní káka'u-ró tutú ndasa nī sá'a Dios chaa onde xnáñúu, chí ja yíí jíín já sí'í ní sá'a-ya. Achí.

⁵ Yúan-na te nī ka'an Dios: Ja yúan xndóo chaa táa-de náa-de, te kétá'an-de jíín ñasíí-de. Te ñn-na ñáyivi kúu ndendúu-de. Achí Dios.

⁶ Súan kúu ja ná tuká kúu uu, chí ñn-na kúu. Núsáá te ma sásñn ñn chaa ja á nī skétá'an Dios, áchí-ya.

⁷ Te nī kakachi-de jíín-yá: Te Moisés, naja ní tá'ú-de tiñu ja kúva'a akta ndusñn, te ndoo-ña núsáá, áchí-de.

⁸ Te n̄i ka'an-ga-ya jíin-de: Sik̄i já ní'in in̄i añú-ro jíiná'an-ró, yuán ní jat̄u'un Moisés ja xndóo-ró ñásí'í-ro. Ko onde xnáñúú, tú súan ní kúu.

⁹ Ko ruu, ká'an-r̄i jíin-ró, nú ndé cháa xndóo-de ñásí'í-de, nasu já tiní in̄i-ña, te tanda'a-dé jíin ingá-ña, ísíki ncháa-de ñásí'í-de. Te cháa tanda'a jíin ñá'an ní ndoo, suni ísíki ncháa-de-ña, áchí-ya.

¹⁰ Te n̄i kaka'an cháa káskuá'a jíin-yá: Nú súan ío tiñu taká cháa jíin ñásí'í-de, va'a-ga ma tánda'a-dé núsáá, áchí-de.

¹¹ Yúan-na te n̄i ka'an-ya jíin-de: Nasu taká cháa juku'un in̄i-de tu'un yá'a, chí cháa n̄i ja'a-r̄i tu'un nuu-dé, cháa yúan kájuku'un in̄i-de.

¹² Ío cháa kákuu eunuco onde k̄ivi ní kaku-de chíi náa-de, te ío cháa kákuu eunuco n̄i sá'a inga cháa jíin-de, te ío cháa kákuu eunuco n̄i kasá'a máa-de ja sik̄i ñúu nát̄u'un andívi. Cháa ja kúu juku'un in̄i-de, ná juku'un in̄i-de núsáá. Achí-ya.

Jesús jíin súchí lúlí

¹³ Yúan-na te n̄i chakoyo ñayivi jíin súchí lúlí-i, ja ná cháa-ya ndá'a-yá xin̄i-í, te ná kakán ta'u-yá ja'a-í. Te cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kaka'an xaan-dé jíin ñáyivi-ún.

¹⁴ Te n̄i ka'an Jesús: Sía ná kíkoyo suchí lúlí núu-rí, te ma kasú-ro íchi-í, chí nát̄u'un suchí yá'a kákuu ja kúu k̄ivi in̄i ñuu nát̄u'un andívi, áchí-ya.

¹⁵ Te n̄i cháa-ya ndá'a-yá xin̄i-í jíiná'an-i. Te n̄i kuxio-ni-ya yúan kua'an-ya.

Cháa kúká

¹⁶ Te yúan n̄i jaá ñn cháa súchí núu-yá, n̄i ka'an-de jíin-yá: Cháa va'a kúu-ní Maestro. Naún

tiñu sá'a-ná te ni'in tá'u-ná kuchaku-ná ní káni. Achí-de.

17 Te ni kachi-ya jíin-de: Naja ká'an-ro cháa va'a jíin-rí. Tú ni in cháa va'a ío, chi máá in-ni Dios. Nú kuní-ro kúchaku-ro, te skíkuu-ró tiñu ni tá'ú-yá. Achí-ya.

18 Te ni kachi-de jíin-yá: Ndéja kúu núsáá, áchí-de. Te Jesús, ni ka'an-ya: Ma ká'ni-ro ndíyi, ma kúsíki ncháa tá'an-ro, ma sakuí'ná-ró, ma ká'an-ro tú'un tú'un,

19 Kuandatu nuu táa-ro nuu náa-ro, te kundá'ú iní-ro tá'an-ró nátu'un kundá'ú iní-ro máá-ró, áchí-ya.

20 Te ni kachi cháa súchí jíin-yá: Taká tiñu yá'a, a ni skíkuu-ná onde ná lúli-ná. Naun sá'a-ga-ná núsáá. Achí-de.

21 Te ni kachi Jesús jíin-de: Nú kuní-ro kéndoo va'a-ró, kuá'an, te xikó-ró já ñáva'a-ró, te kuá'a-ró núu ñáyivi ndá'ú. Te onde andívi koo yaji-ro. Yúan-na te kii-ró kundikin-ro rúu ki'on, áchí-ya.

22 Te cháa súchí-ún ja ní jini so'o-de tu'un yá'a, te kua'an-de kuxíí iní-de, chi kua'a xaan ndátíñu ñáva'a-de.

23 Yúan-na te ni kachi Jesús jíin cháa káskuá'a jíin-yá: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja xaan ú'u kivi in cháa kúká iní ñuu nátu'un andívi.

24 Ko ruu ká'an-ri jíin-ró, ja yachí-ga ja'a in camello yau yiki tíkuí, vása in cháa kúká kivi-de iní ñuu nuu tá'ú Dios tiñu, áchí-ya.

25 Ko cháa káskuá'a jíin-yá, súan ni kajini so'o-de tu'un yá'a, te ni kayu'ú xaan-dé. Te ni kaka'an-de: Ndé cháa kaku núsáá, áchí-de.

26 Te *n̄i* ndakoto Jesús nuu-dé. Te *n̄i* ka'an-ya jíin-de: Jíin cháa ma kúu kuti, ko taká-ni tiñu ndi'i-ni kúu sá'a Dios, áchí-ya.

27 Yúan-na te *n̄i* ka'an Pedro jíin-yá: Náá, *n̄i* kaskéndo-ná taká ndatiñu-ná, te káindik̄in-ná níi vai-yó. Naún ní'in-ná núsáá, áchí-de.

28 Te *n̄i* ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an máá Sé'e cháa jíin-ró jíná'an-ró, ja *kiví* kúnchaa-ri mesa-ri te nduñá'nu-ri iní ñuyívi jáá, *kiví*-ún te kunchaa-ro núu uxí uu silla. Te sánda-a-ro tíñu ndí'uxí uu tata cháa Israel, *ch̄i* kándik̄in-ro rúu.

29 Te cháa skéndo ve'e-de, xí ñaní-de, xí kuá'a-de, xí táa-de, xí náa-de, xí sé'e-de, xí ñú'un-dé ja sikí rúu, te nani'in-dé ñin ciento vuelta. Te suni ní'in tá'u-dé kuchaku-de níi káni.

30 Te kua'a cháa kúnúú, nduu-de sandí'i-na. Te cháa sandí'i-na, ndunúú-de.

20

Chaa kásatiñu nuu itú

1 *Ch̄i* ñuu nátu'un andívi kúu nátu'un ñin cháa kúu jito'o ve'e, ja ní kenda-de ñin jañá'an, ndúkú-de cháa sátiñu nuu itú-de.

2 Te *n̄i* sánda-a-de jíin cháa kásatiñu-ún ja chá'u-de ñin peso ja *kiví*. Te *n̄i* táji-de cháa-ún kuangoyo-de nuu itú-de.

3 Te suni *n̄i* kenda-de nátu'un ka'ñin. Te *n̄i* jini-de nuu sáva-ga cháa ká'jin sáni-de nuyá'u.

4 Te *n̄i* kach̄i-de jíin cháa-ún: Kuangoyo nuu itú-ri, *ch̄i* chá'u va'a-ri róó, áchí-de. Te máá cháa-ún kuangoyo-de.

5 Te ni kenda tuku-de nátu'un ka'uxi uu jíin ká'un_i. Te suni súan ni sá'a-de.

6 Te a yani ka'u'un ni kenda tuku-de. Te ni ketá'an-de jíin yakú-ga çaa ká'in sáni. Te ni kach_i-de jíin çaa-ún: Naja ká'in kúxí-ró yá'a ní ncháka ncháa, áchí-de.

7 Te ni kakach_i çaa-ún jíin-de: Kuachi ja tú náún ká'an jíin-ná ja sátíñu-ná. Te ni kach_i-de jíin máa çaa-ún: Kuángoyo nuu itú-ri, çi ça'u va'a-ri róó, áchí-de.

8 Te nuu ni ini kiv_i-ún, te ni kach_i jito'o itu-ún jíin mandador: Kana xini çaa ká'in nuu tíñu te ça'u-ró-de, onde çaa ni çaa sand_i'í-na te onde çaa ni çaa núú, áchí-de.

9 Te ni çaa çaa ni jakoyo onde ka'u'un aíni-ún. Te ni kaki'in-de peso peso ya'u-de ja ín ín-de.

10 Te ni çaa çaa ni jakoyo núú yúan. Te kajani ini-de ja ví'í-gá ki'in ya'u-de. Ko suni ín peso ni kaki'in ín ín-de jiná'an-de.

11 Te ni kaki'in-de ya'u-de-ún. Te ni kandonda vaa-de kaka'an-de sik_i jito'o ve'e-ún.

12 Çaa sand_i'í-na yá'a ín hora-ni ni kasátíñu-de, te ín núú-ni ni ça'u-ní-de jíin-ná ja xaan ni'ní te ni'in ni kasátíñu-ná ncháka ncháa, áchí-de.

13 Te máa jito'o ni kach_i-de jíin ín-de: Amigo, tú sá'a ndiva'a-ri jíin-ró. Nasu ni sandaa-yo ja ín peso ki'in-ró náún.

14 Ki'in ya'u-ró te no'on-ro, çi ruu kuní-ri ça'u-ri çaa sand_i'í-na yá'a nátu'un ni ça'u-ri róó.

15 Tú kuu sá'a-ri ja kuní-ri jíin ja xíin máa-ri náún, xi kúkuásún iní-ro ja va'a ni ça'u-ri-de.

16 Súan kúu ja táká cháa núú, nduu-de sandí'í-na. Te cháa sandí'í-na-ún, nduu núú-de. Chì kána-ya xiní kuá'a ñáyivi, ko yaku-ni-i káji-ya. Achí-ya.

Jíin kivi ní ka'an Jesús ja kúu-ya

17 Te ni kaa Jesús kua'an-ya íchi ñúu Jerusalén. Te ni jaka sijn-ya ndí'uxí uu cháa káskuá'a jíin-ya. Te nini kája'an-ya te ni ka'an-ya jíin-de:

18 Ná kuní-ro, chí kaa-yó kí'in-yo ñúu Jerusalén. Te yúan natuu máá Sé'e cháa nuu táká sutu ñá'nu jíin núu cháa káchaa tutu, te ka'ni-dé-ya.

19 Te nachi'i-de-ya ndá'a ñáyivi sijn nación, nává'a sákátá-i nuu-yá. Te kuá'a-i ta'u-yá. Te ka'ni-í-ya jiká cruz. Ko nuu uní kivi te nachaku-ya. Achí-ya.

Favor jikán ñn náa ja'a sé'e-ña

20 Yúan-na te ni jaá náa se'e Zebedeo nuu-yá jíin sé'e-ña. Te ni chiñú'ún-ña-yá, jikán-ña ñn favor nuu-yá.

21 Te máa-yá, ni ka'an-ya jíin-ña: Naún kuní-ro, áchí-ya. Te ni kachi-ña jíin-yá: Kua'a-ni xiin-ni kuxiukú ndéndúú se'e-ná yá'a jíin-ní, ñn-i ichi ndává'a-ní, te inga-i ichi ndávésé-ní, kivi tá'ú-ní tiñu iní ñuu-ní, áchí-ña.

22 Yúan-na te ni ka'an Jesús: Tú kájiní-ro naún kúu ja kájukan-ro. Á kuu ndo'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii siki-rí, xí kúu kuanducha-ro núu ní janducha-rí. Achí-ya. Te máa-de ni kaka'an-de: Kuu sá'a-ná, áchí-de.

23 Te ni ka'an-ya jíin-de: Jandáa ja ndó'o ta'an-ro jíin-rí jíin túndó'o kii siki-rí, te nuu ní janducha-rí, kuanducha-ro. Ko ja kúxiukú-ró íchi ndává'a-rí jíin

íchi ndávésé-rí, nasu máá-rí tá'ú tíñu ja kuá'a-rí nuu-ro, chí máá Táa-rí jiní ndé cháa ni'in, chí a nì sátu'a-ya já kúxiukú cháa-ún. Achí-ya.

²⁴ Te uxí-ga cháa-ún, nì kajini so'o-de tu'un yá'a. Te nì kakiti ini-de nuu úu ñani-ún.

²⁵ Yúan-na te Jesús, nì kana-ya xiní-dé. Te nì kachi-ya jín-de: Kájini-ro já cháa kakuñá'nu nuu ñáyivi sîn nación, tá'ú téyí-de tíñu nuu-í. Te ja kakuñá'nu sikí máá-de, suni kátin nì'in so'o-de.

²⁶ Ko sikí róó jíná'an-ró, na tú súan koo. Chí nú ndé róó kuní kuñá'nu nuu tá'an-ró, te róó kúu ja kuatíñu nuu tá'an-ró.

²⁷ Te nú ndé róó kuní kunúú, yúan ndúu mozo nuu táká-ro.

²⁸ Nátu'un máá Sé'e cháa, chí tú vai-ya já kuatíñu ñáyivi núu-yá, chí sua jatíñu-ya núu ñáyivi, te kataña-ya máá-yá kuu-ya já nákuaan-ya kuá'a ñáyivi, achí-ya.

Sikí úu cháa kuáá

²⁹ Yúan-na te nì kenda koyo-ya iní ñuu Jericó. Te kua'a xaan ñáyivi, nì kandikin-i Jesús.

³⁰ Te yúan kaxiukú úu cháa kuáá yú'íchi-ún. Te nì kajini so'o-de ja ní ja'a Jesús kua'an-ya, te nì kakana kó'ó-de: Táta Se'e David, kundá'ú ini-ní náá, achí-de.

³¹ Te ñáyivi-ún, nì kaka'an xaan-í jín-de ja ná kasú-de yu'u-dé. Ko máá-de, ví'í-gá nì kakana jaa-de: Táta Se'e David, kundá'ú ini-ní náá, achí-de.

³² Te nì jukuiñi Jesús. Te nì kana-ya xiní-dé. Te ká'an-ya jín-de: Naún sá'a-rí jín-ró kákuñi-ro, achí-ya.

³³ Te ní kaka'an-de jíin-yá: Táta, ja ná ndúndijin nduchi-ná kákuni-ná, áchí-de.

³⁴ Yúan-na te Jesús ní kundá'ú iní-ya-dé. Te ní ké'é-yá nduchi-dé. Te ní kandundijin-ni nduchi-dé. Te ní kandikin-de-ya kuá'an-de jíin-yá.

21

Ja ní kivi Jesús ñuu Jerusalén

¹ Te nuu ní kakuyani-ya ñuu Jerusalén, ní jakoyo-ya ñuu Betfagé chíi yuku Olivos. Yúan-na te ní tájí Jesús uu cháa káskuá'a jíin-yá kua'an-de.

² Te ká'an-ya jíin-de: Kua'an onde ñuu kánchaa nuu-ro jíán, te níin-ro ñin burro nú'ni-ti jíin ñin burro yíkin jíin-tí. Te ndájí-ró-tí, te kunchaka-ró-tí kii-ró jíin-tí nuu-rí yá'a.

³ Te nú ndé cháa ka'an jíin-ró, te kachi-ro kúni-de: máá Jito'o-yo jínu ñú'ún-yá-ti, achí-ro. Yúan-na te sía-ni-de-ti, áchí-ya.

⁴ Te súan ní kuu taká yúan náva'a skíkuu tu'un ní ka'an cháa ní jani tu'un Dios:

⁵ Kachi nuu sésí'í ñuu Sion: Yá'a ndé'é-ró chí Rey máá-ró vai-ya núu-ro. Vitá iní-ya. Te yóso-yá ñin burro yíkin se'e kiti ndíso, áchí.

⁶ Te cháa káskuá'a-ún kája'an-de. Te ní kasá'a-de nátu'un ní tá'ú Jesús tiñu nuu-dé.

⁷ Te káinchaka-de burro jíin burro yíkin-ún ní najaa-de nuu-yá. Te ní kachúkú-de tikachí-de siki-tí. Te ní jukoso-yá-ti.

⁸ Te ñayivi kuá'a-ún, ní kajakin-i tikachí-i iní ichi. Te sava-ga-i ní kaja'nu-i nda'a yúnu. Te ní kajakin-i iní ichi-ún.

9 Te ñáyiví kája'an ichi núu-yá jíin ñáyiví kándikin ichi yatá-yá, ñi kaka'an jaa-i: Xáán va'a Se'e David. Ná nákana jaa-yó-yá, chí ndíso-ya tíñu máá Tatá. Xáán va'a I'a kúu-ya ondé andíví. Achí-i.

10 Te ñi kivi-ya iní ñuu Jerusalem. Te ñi kuvaa taká ñáyiví ñuu-ún. Ndé cháa kúu cháa yá'a, áchí-i.

11 Te ñi kaka'an ñáyiví-ún: Cháa yá'a kúu Jesús cháa jáni tu'un Dios. Te ondé ñuu Nazaret ndañuu Galilea vai-de. Achí-i.

Ja ní sándoo-ya vé'e ii

12 Te ñi kivi Jesús iní ve'e ii Dios. Te ñi kiñi'in-ya ñáyiví kájaan, káxikó, íin iní ve'e ii-ún, kája'an. Te ñi skuíó káni-ya mesa cháa káxndáji xu'ún, jíin silla cháa káxikó paloma.

13 Te ñi ka'an-ya jíin-i: A yóso núu tutú: Ve'e-ri, chí ve'e nuu kájukan ta'u-í nání, áchí tutu. Ko máá-ró, a ñi kanasá'a-ró yaú kava ñákuí'ná. Achí-ya.

14 Yúan-na te ñáyiví kuáá jíin ñáyiví rengo, ñi jakoyo-i nuu-yá iní ve'e ii. Te ñi nasáva'a-ya-í.

15 Ko sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu, ñi kajini-de taká tíñu ñá'nu sá'a-ya, jíin núu súchí lúlí kákana jaa-i iní ve'e ii-ún: Xáán va'a Se'e David, áchí-i. Te ñi kakiti iní-de.

16 Te ñi kaka'an-de jíin-yá. Á tú jini so'o-ró já káka'an súchí yá'a, áchí-de. Te ñi ka'an Jesús jíin-de: Á té ka'u-ga-ro tutu ndasa ká'an: Súchí lúlí jíin súchí kájaxin, va'a kánakana jaa-i níí, sá'a-ní, áchí.

17 Te ñi xndóo-ya-dé. Te ñi kenda-ya ñuu kua'an-ya ondé ñuu Betania. Te yúan ñi kendo-ya ákuáa-ún.

Tu'un mérkexe

18 Te jañá'an kiví xían-ún kuano'on-yá onde ñuu, te jí'i-ya sóko.

19 Te ni jini-ya núu ñin mérkexe kándij yu'íchi-ún. Te ni jaa-ya núu mérkexe-ún. Te tú kuti naún ní ni'in-yá, chí máá núma-ní ío. Te ni ka'an-ya jíin: Ma kúun kuti-gá nde'e xiní-ro, áchí-ya. Te ni ichi káján-ni mérkexe-ún.

20 Te cháa káskuá'a jíin-yá, ni kánaa iní-de ja ní kajini-de tiñu yá'a. Te ni kaka'an-de: Ndasá ni sá'a-ya já ní ichi káján-ni mérkexe-ún, áchí-de.

21 Te ni ka'an Jesús: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, nú kákandíja-ró te tú jáni sikí iní-ro, nasu máá ñin tiñu mérkexe yá'a kuu sá'a-ró, chí suni kuu nú ka'an-ro jíin yúku yá'a: Kuxio te jungoo-ró ondé nuu mar kundee-ró, te kuu súan.

22 Te taká ja kakán ta'u-ro, te nú kákandíja-ró, te ni'in-ro. Achí-ya.

Sikí tiñu ndíso Jesús

23 Te ni najaa-ya iní ve'e ij. Te nini stá'an-ya tú'un, te sutu ñá'nu jíin cháa ni kayii iní ñuu, ni jakoyo-de nuu-yá. Te ni kajika tu'un-de-ya: Na jíin tú'un sá'a-ró tiñu yá'a. Te ndéja ní ka'an jíin-ró sá'a-ró súan. Achí-de.

24 Te ni ka'an Jesús: Suni ná kaká tu'un-rí róo ñin tu'un. Te nú kuu xndíó káni-ró, yúan-na te kachi-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri tiñu yá'a.

25 Ja ní skuánducha Juan sáá, ndé onde ni kii tu'un-ún. Onde andíví xí ondé cháa, áchí-ya jíin-de. Yúan-na te ni kanda tu'un máá-de: Nú ka'an-yo já ondé andíví, te kachi-de kuni-yó: Naja tú ní kákandíja-ró núu-dé núsáá.

26 Te nú ka'an-yo já ondé chaa, te káyu'ú-yo ñáyivi, chí ndivii-í kájani ini-i ja cháa ni jani tu'un Dios ni kuu Juan. Achí-de jíin tá'an-de.

27 Te ni kaka'an-de: Tú kájiní-ri, áchí-de jíin Jesús. Te suni ni ka'an-ya jíin-de: Ni ruu, tú kachí-ri nuu-ro na jíin tú'un sá'a-ri taká tiñu yá'a.

Siki úu se'e yí

28 Ko ndasa kájani ini-ro. ñin chaa ni io uu se'e yí-de, te ni jaa-de nuu ñin-i. Te ni kachí-de jíin-i: Hijo, kuá'an te sátiñu-ró núu itú vina, áchí-de.

29 Te ni ka'an-i: Ma kí'in-ná, áchí-i. Ko ni kunúu, te ni nakani ini-i te kua'an-i.

30 Te táa-ún, ni jaa-de nuu ingá-i. Te suni súan ni ka'an-de jíin-i. Te ni ka'an-i: Bueno, ná kí'in-ná táta, áchí-i. Ko tú ní já'an-i.

31 Ja ndéndúu-i, ndé ñin-i ni skíkuu tiñu kuni táa-i, áchí-ya. Te ni kaka'an-de: Suchí ñin, áchí-de. Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja cháa xíní jíin ñá'an téné, xna'an-ga-ún kivi ini ñuu nuu tá'ú Dios tiñu vásá róó jíná'an-ró.

32 Chi ni kii Juan, ni stá'an-de ichi ndáa nuu-ro, te tú ní kákandíja-ró tú'un ká'an-de. Ko chaa xíní jíin ñá'an téné, ni kakandíja-ún tú'un ni ka'an-de. Te máa-ró, vasa ndé'é-ró tiñu yá'a, te tú ní kánakani kuti ini-ro náv'a kandíja-ró núu-dé.

Siki cháa kásatiñu nuu itú uva

33 Kuni so'o inga tu'un yátá jíná'an-ró. Ni io ñin chaa, táa ini ve'e kúu-de. Te ni nachu'un-de ñin itú uva. Te ni jasú-de jakú, te ni jacha-de ñin yau nuu kaxín-de. Te ni ndukani-de ñin torre, te

n̄i xndóo-de nuu cháa kásátiñu jíin. Te n̄i kee-de kua'an jíká-de.

³⁴ Te n̄i chaá kivi ndútútú ndé'e uva. Te jito'o itu uva, n̄i tájí-de mozo-de kája'an nuu cháa kásátiñu ja náki'in nde'e uva.

³⁵ Ko chaá kásátiñu, n̄i kakat̄in-ún mozo-de. ñin-de n̄i kastují, inga-de n̄i kaja'ni, te inga-de n̄i kaja'a yuu xiní-dé.

³⁶ Te máa jito'o, n̄i natájí tuku-de yaku-ga mozo-de kája'an, kua'a-gá vásá já xnáñúú. Te suni súan n̄i kasá'a-ún jíin mozo-de.

³⁷ Te onde sandi'ina, te n̄i tájí-de se'e yíi-de kua'an. Ná koo ja jíin'ún núu sé'e-ri, áchí-de.

³⁸ Ko ja kásátiñu-ún, ja ní kajini nuu sé'e máa jito'o, te n̄i kaka'an: Chaá yá'a xín tá'u. Ná chó'o, te ná ká'ni-yo-dé. Te ná ndoo ta'u-dé kuu-yó, áchí.

³⁹ Te n̄i kakat̄in-ún máa sé'e. Te n̄i kakiñi'in-ún-de yata itu uva. Te n̄i kaja'ni-ún-de.

⁴⁰ Te nú n̄i chaá jito'o itu uva. Te ndasa sá'a-de jíin cháa kásátiñu-ún, áchí-ya jíin-de.

⁴¹ Te n̄i kaka'an-de jíin-yá: Xnáa íi-dé chaá ñáá-ún. Te kuá'a-de itu uva-de-ún nuu ingá chaá kásátiñu. Te kivi kúun nde'e, te nakua'a mozo-de nde'e-ún nuu-dé. Achí-de.

⁴² Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Té ka'u-ga-ro tutú ii yá'a náun. Yuu já ní kaské'ichi chaá kácutá'an, yuán kúu máa yúu ndiso fuerza jiki. Máa Tatá Dios n̄i sá'a-ya súan. Te kánaa iní-yo ndé'é-yó tíñu yá'a.

⁴³ Núsáa te ká'an-ri jíin-ró, ñuu nuu tá'ú Dios tiñu kuxio nuu-ro jíná'an-ró. Te kuá'a-ya tá'u-ún nuu ingá ñayivi, náva'a kuá'a-i nde'e vá'a.

⁴⁴ Chaá ndua siki yúu-ún, ta'nu-de. Te nú ndé siki

júngava máá yú-ún, te kukuáchí sá'a. Achí-ya.

⁴⁵ Te sutu ñá'nu jíín cháa fariseo ñi kajini so'o-de tu'un yátá ní ka'an-ya-ún. Te ñi kajuku'un ini-de ja sikí máá-de ñi ka'an-ya.

⁴⁶ Te ñi kandúkú-de modo tiin-de-ya. Ko ñi kayu'ú-de ñi kajito-de ñayivi, chí kájani ini-i ja ñin cháa jáni tu'un Dios kúu-ya.

22

Tu'un viko tánda'a

¹ Te ñi ka'an Jesús inga tu'un yátá jíín-de jíná'an-de:

² Ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ñin rey ja ní sá'a-de ñin viko tánda'a já kúu se'e-de.

³ Te ñi tájí-de mozo-de kuakana xiní táká ñayivi ní kastu'ún-de nuu, ná kii-i. Ko ñayivi-ún, tú ní kákuni-i kii-i.

⁴ Te ñi tájí tuku-de yaku-ga mozo-de kája'an. Te ñi ka'an-de: Kachí nuu ñayivi ní kana-ri xiní-ún: A ñi sátu'a-ri ja kúxini-yó. Ñi ja'ni-rí xndikí-rí jíín kiti xá'án, te ndi'i a ío tu'a. Ña'an viko tánda'a jíná'an-ró. Achí-ro.

⁵ Ko ñayivi-ún, tú ní kájítú iní-i. Te kája'an-i tiñu máá-i, ñin-i ichi rancho-i, te inga-i nuu ndátíñu-i.

⁶ Te sava-ga-i, ñi kakatíin-i mozo-de, te ñi kaja'a-i tuka nuu-dé, te ñi kaja'ni-í-de.

⁷ Te ñi jini tu'un rey. Te ñi kiti ini-de. Te ñi tájí-de soldado-de kája'an. Te ñi xnáa-dé ñayivi ní kaja'ni ndíyi-ún. Te ñi ja'mu-de ñuu-i.

8 Yúan-na te n̄i ka'an rey jíin mozo-de: Jandáa, ja víko tánda'a, a ío tu'a. Ko ñayivi ní kana-r̄i xin̄i-ún, tú va'a ñayivi kákuu-i.

9 Núsáa te kuá'an jíná'an-ró ondé nuu náketá'an ichi yatá ñúu. Te kana-ró xin̄i nasaa ñayivi ní'in-ro, ná kí-i nuu víko tánda'a yá'a. Achí-de.

10 Te n̄i kenda koyo mozo-de kája'an taká-ni ichi. Te n̄i stútú-de nasaa ñayivi ní kani'in-dé: ñin jínu-ni ñayivi vá'a jíin ñáyivi ú'u. Te viko tánda'a-ún n̄i chítú nd̄i jíin ñáyivi.

11 Te n̄i kivi rey in̄i ve'e ja ndé'é-de nuu ñáyivi ní kataka. Te n̄i jini-de nuu ñin cháa ja tú ñú'un-de sa'ma víko tánda'a.

12 Te n̄i kachi-de jíin cháa-ún: Amigo, ndasa n̄i kivi-ró yá'a ja ná tú ñú'un-ró sá'ma víko tánda'a, áchí-de. Te máa cháa-ún, tú ní ká'an kuti-dé.

13 Yúan-na te n̄i ka'an rey jíin cháa kájatíñu-ún: T̄in-ró te ku'ni-ro ndá'a-dé ja'a-dé, te kiñi'in-ró-de ná kí'in-de nuu ñaa yata ké'e. Yúan nde'e-de te nakaji-dé ñii yú'u-dé.

14 Chi n̄i kana-r̄i xin̄i kuá'a-í, ko yaku-ni-i n̄i kaji-r̄i, áchí-ya.

Sik̄i xú'ún yóo

15 Yúan-na te kája'an cháa fariseo. Te n̄i kanda'tu'ún máa-de nú ndasa t̄in yatá-de-ya jíin tú'un ká'an-ya.

16 Te n̄i katájí-de cháa káskuá'a jíin máa-de jíin cháa herodiano kája'an nuu-yá. Te n̄i kaka'an-de jíin-yá: Maestro, kájin̄i-ná ja ká'an ndaa-ni te stá'an ndaa-ni ichi Dios. Te tú yú'ú-ni jíto-ni ni ñin cháa, chí tú ndé'é-ni ndasa jíto taká cháa.

17 Núsáá te kachi-ní nuu-ná jíná'an-ná: Ndasá kachi-ní, á kuu kuá'a-yó xú'ún yóo nuu César xí túu, áchí-de.

18 Ko Jesús, nì juku'un inì-ya já xndá'ú-de-ya kákuni-de. Te nì ka'an-ya jíin-de: Chaa uu xini kákuu-ró. Naja kájito nchaa-ro rúu.

19 Stá'an xu'ún yóo jián ná ndé'é-rí. Achí-ya jíin-de. Te nì kastá'an-de in peso máa-de nuu-ya.

20 Yúan-na te nì kachi-ya jíin-de: Ndé chaa kúu chaa ncháa nuu yá'a, jíin tú'un yóso yá'a, áchí-ya.

21 Te nì kaka'an-de jíin-ya: César kúu, áchí-de. Yúan-na te nì ka'an-ya jíin-de: Kuá'a ja xíin César nuu César, te ja xíin Dios nuu Dios núsáá, áchí-ya.

22 Te nuu ní kajini so'o-de tu'un yá'a, te nì kanaa iní-de, te nì kaxndóo-de-ya, te kája'an-de.

Sikí já náchaku ndíyi

23 Te suni kivi-ún nì jakoyo chaa saduceo nuu-ya. Chaa-ún kaka'an-de ja tú nachaku kuti ndíyi. Te nì kajika tu'ún-de-ya:

24 Maestro, Moisés nì ka'an-de: Nú in chaa kuu-de, te nú tú se'e-de ní ío. Te ñani-de, ná nátanda'a jíin ñásí'í-de, te ndukani-de tata ñani-de.

25 Te jíin-ná nì ka'io usia ñani. Te chaa núu nì tanda'a-dé. Te nì jì'í-de. Te tú se'e-de ní ío. Te nì xndóo-de ñásí'í-de nuu ñaní-de.

26 Te suni súan nì ta'an chaa uu, te suni súan chaa unì, onde ndí'usiá-de.

27 Te nuu ní kaji'ì ndí'usiá-de, te suni nì jì'ì máá ñá'an-ún.

28 Núsáá te kivi náchaku taká ndíyi, te ja ndí'usiá-de ndé in-de kuu-ña ñásí'í-de. Chì ndí'í-de nì kanchaka-de-ña, áchí-de jíin-ya.

29 Yúan-na te n̄i ka'an Jesús: Máni kástív̄i-ró tú'un, ch̄i tú kájuku'un in̄i-ro j̄ín tutú īi, ni j̄ín fuerza Dios.

30 Ch̄i k̄iv̄i náchaku-de mañú ndíyi, ni cháa tú tanda'a-dé j̄ín ñásíí, ni ña'an tú koo yii-ñá. Ch̄i nduu-de nátu'un ndajá'a Dios andív̄i.

31 Te sik̄i ndíyi ja náchaku, á tú ní káka'u-ró tutú ja ní ka'an Dios j̄ín-ró:

32 Máá-rí kúu Dios Abraham, Dios Isaac, Dios Jacob, áchí-ya. Ko nasu Dios cháa n̄i kaj̄i'í kúu-ya, ch̄i sua Dios cháa káichaku kúu-ya, áchí Jesús j̄ín-de.

33 Te ñayiv̄i-ún, n̄i k̄anaa in̄i-i n̄i kaj̄ini so'o-i tu'un stá'an-ya.

Tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá

34 Yúan-na te cháa fariseo, n̄i kaj̄ini so'o-de ja ní kundéé-yá j̄ín cháa saduceo, te n̄i k̄andutútú-de.

35 Te ñn máá-de, ja kúu-de maestro ley, n̄i j̄ika tu'ún-de-ya náva'a koto nchaá-de-ya kuní-de:

36 Maestro, ndéja kúu tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá nuu tutú ley, áchí-de.

37 Te n̄i kach̄i Jesús j̄ín-de: Kuman̄i-ro j̄ín máá Tatá-ro Dios onde j̄ín in̄i j̄ín añú-ro, j̄ín n̄í n̄ú j̄iní tuní-ro, áchí.

38 Ya'á kúu tu'un tá'ú tíñu kánúú xáan-gá.

39 Te tu'un uu kúu suni nátu'un inga-ún: Kundá'ú in̄i-ro tá'an-ró nátu'un kúndá'ú in̄i-ro máá-ró, áchí.

40 Te ch̄ii ndendúú tu'un yá'a kándeé taká tutu ley, j̄ín taká tutu cháa n̄i kaj̄ani tu'un Dios, áchí-ya.

Sik̄i Sé'e David

41 Te nini ká'jin tutú cháa fariseo yúan, te Jesús n̄i j̄ika tu'ún-yá-de:

42 Ndasa kájani inĭ-ro já kúu Cristo. Ndé Se'e kúu-ya, áchí-ya. Te nĭ kakachĭ-de jíin-yá: Se'e David kúu-ya, áchí-de.

43 Te nĭ ka'an-ya jíin-de: Te naja ní sá'a Espiritu ja David skúnání-de-ya Jito'o-de núsáá. Chi nĭ ka'an-de:

44 Máá Tatá Dios, nĭ ka'an-ya jíin Jíto'o-ri: Nungoo-ró íchi ndává'a-ri nini ná chúkú-rí cháa kájito u'u róo kuu-de teyü kuxndíi ja'a-ro, áchí.

45 Te nú Jito'o nĭ ka'an David jíin-yá, te ndasa kúu máa-ya se'e-de núsáá, áchí-ya.

46 Te ni ĩn-de tú ní kúu xndíó káni kuti-dé tu'un nuu-yá. Te ni tuká ní chúndéé iní ni ĩn-de kaka tu'ún-de-ya ondé kivi-ún.

23

Sikĭjá ní kana jíin-yá nuu-í

1 Yúan-na te nĭ ka'an Jesús jíin ñáyivi jíin cháa káskuá'a jíin-yá:

2 Cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo, nĭ kajungoo-de nuu silla Moisés.

3 Núsáá te taká naún tá'ú-de tiñu nuu-ro, yuán kuándatu-ro te sá'a-ró. Ko ma sá'a-ró nátu'un kásá'a máa-de. Chĭ ká'an-de, ko tú káskĭkuu-de.

4 Chĭ káju'ni-de carga vee ja yíi kúndiso-i, te káchaa-de sikĭ-í. Ko máa-de jíná'an-de, tú kákuyí-de ké'é-de carga-ún ni jíin ĩn nda'a lúlí-de.

5 Chĭ kásá'a-de taká tiñu-de náva'a kunĭ ñáyivi núu-dé. Chĭ kánaskáa-de nuu yóso tú'un tutu-de, te suni súan jíin yú'a nuu tikachĭ-de.

⁶ Te xaan kákusiꞑ iní-de jíin silla jíñú'un onde xini mesa nuu ío xini, jíin silla onde xini mesa iní ve'e sinagoga.

⁷ Suni ja ká'an sa'an-yo jíin-de nuyá'u, te ja ká'an ñayivi: Maestro, Maestro, jíin-de, kákusiꞑ iní-de jíin.

⁸ Ko máá-ró jíná'an-ró, ma kúnání-ró Maestro, chí in máá tú'un-ni kúu Maestro máá-ró, kúu Cristo. Te taká róó, ñani kákuu-ró.

⁹ Te ma ká'an-ro ja ní in cháa iní ñuyivi yá'a kúu Táa-ro. Chí ío in Táa-ro jíná'an-ró, te kánchaa-ya onde andívi.

¹⁰ Ni ma kúnání-ró Jító'o. Chí ío in Jító'o-ro jíná'an-ró, te Cristo kúu-ya.

¹¹ Te cháa kúñá'nu-ga nuu-ro, ná ndúu-de mozo nuu-ro jíná'an-ró.

¹² Chi cháa sáñá'nu máá-de, ndusúchí-de. Te cháa sásúchí máá-de, nduñá'nu-de.

¹³ Naka ndá'ú kuu róó cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Cháa uu xini kákuu-ró, chí kájasu-ro ñuu nátu'un andívi núu ñayivi. Chí tú kivi koyo máá-ró, ni tú kája'a-ró tú'un ja kivi koyo ñayivi kándúkú kivi.

¹⁴ Naka ndá'ú kuu róó, cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Cháa uu xini kákuu-ró, chí kákókó-ró vé'e ña'an kákendoo ndá'ú. Te kásá'a-ró ja túu kuachi-ró, yuán kájikān ta'u ná'an-ró. Ja yuán ví'í-gá ta'nu ndatu-ro.

¹⁵ Naka ndá'ú kuu róó cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Cháa uu xini kákuu-ró, chí káxndékava-ró mar jíin ñú'un íchí ja skándíja-ró in cháa. Te nú a ni kandíja-de, te ví'í-gá uu jínu nduu-de in se'e infierno kásá'a-ró vása máá-ró.

¹⁶ Naka ndá'ú kuu róó cháa kuáa ja káyoxnúú-ró

núu ñáyivi. Chì káka'an-ro: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikì vé'e ij, te tú ní'in tíñu, ko nú ñn chaa játu'un téyí-de sikì oro inì vé'e ij-ún, yuán te fuerza ná skíkuu-de, áchí-ro.

17 Chaa ñáá jíin cháa kuáá kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, oro xí máá vé'e ij ja sándoo oro-ún.

18 Te: Nú ndé chaa játu'un téyí-de sikì altar, tú ní'in tíñu. Ko nú ñn chaa játu'un téyí-de sikì ndatíñu ñi kachúkú-i nuu altar, yuán te fuerza ná skíkuu-de. Achí-ro.

19 Chaa xinì ñáá jíin cháa kuáá kákuu-ró. Ndéja ñá'nu-ga kúu, ndatíñu ñi soko-í, xí máá altar ja sándoo ndatíñu-ún.

20 Núsáá te chaa játu'un téyí sikì altar, sikì máá altar játu'un téyí-de jíin sikì táká ndatíñu kaxiukú núu-ún.

21 Te chaa játu'un téyí sikì vé'e ij, sikì máá vé'e ij-ún játu'un teyí-de jíin sikì I'a ncháá inì-ún.

22 Te chaa játu'un teyí sikì ándíví, játu'un teyí-de sikì silla nuu tá'ú Dios tíñu jíin sikì I'a kánchaa nuu-ún.

23 Naka ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa fariseo, chaa uu xinì kákuu-ró. Chì kája'a-ró ñn sikì uxí décimo ita mìnú jíin itá xíin jíin comino nuu Dios, te káxnóo-ró tú'un kánúú xaan-gá nuu ley, ndasa kii juicio, jíin ndása kundá'ú inì-ya yóó, jíin ndása kándíja-yó. Taká ya'á kánúú sá'a-ró núú, te suni ma xndóo-ró ingá-ún núú.

24 Chaa kuáá kákuu-ró já káyoxnúú-ró núu ñáyivi. Chì máni kátava-ro tíyúkún te kákókón-ró camello.

25 Naka ndá'ú kuu róó chaa káchaa tutu jíin cháa

fariseo. Chaa uṽ xini kákuu-ró. Chì kánakacha-ró ichi yatá vaso jíin ichi yatá kó'ṽ. Ko ichi iní ñú'un chítú tú'un kuí'ná jíin tú'un káñáá.

26 Chaa kuáá kákuu-ró, fariseo. Nakacha xna'an-ga ichi iní vaso jíin ichi iní ko'ṽ, náva'a suni súan ná ndúndoo ichi yatá-ún.

27 Naká ndá'ú kuu róo cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uṽ xini kákuu-ró, chì nátu'un ve'e añú ja kándayaa kándaa-ró. Te jandáa ja lúu kaa ichi yatá, ko ichi iní ñú'un chítú yíki añú jíin táká ja te'yú.

28 Suni súan máá-ró jíná'an-ró, chì ichi fuera, jandaa kásá'a-ró ja cháa ndaa kákuu-ró núu ñáyivi. Ko ichi iní-ro ñú'un chítú-ró tú'un yóso yú'u jíin tú'un káñáá.

29 Naká ndá'ú kuu róo cháa káchaa tutu jíin cháa fariseo. Chaa uṽ xini kákuu-ró, chì káskuá'nu-ró vé'e añú cháa ñi kajani tu'un Dios. Te kásá'a luu-ró vé'e añú taká cháa ndaa.

30 Te káka'an-ro: Nú ní ká'io-yó kivi ní ka'io ndiyi táa-yo, te ma kivi ndu-yo jíin-de ja ká'ni-yo cháa ñi kajani tu'un Dios núu, áchí-ro.

31 Te súan kájani ndaa-ro tú'un sikì máá-ró, chì táa-ro ñi kaja'ni-dé cháa ñi kajani tu'un-ya. Te máá-ró kákuu ndija se'e-de.

32 Núsáá te ná náskútú-ró kú'a ndiyi táa-ro.

33 Koṽ jíin sé'e koṽ kákuu-ró. Ndasa kaku-ró ja tá'nu ndatu-ro núu infierno núsáá.

34 Ja yúan tájí-rí cháa kani tu'un Dios nuu-ro jíin cháa ndíchí jíin cháa cháa tutu. Te sava-de, ka'ni-ro-dé, te kata kaa-ró-de jiká cruz. Te sava-ga-de, kuá'a-ró yúnu xíi-de iní ve'e sinagoga máá-ró, te chindikin-ro-dé ndita'an ñuu.

35 Nává'a koo kuachi sikí máá-ró já ní jati niñi ñáyivi ndáa nuu ñú'un yá'a, onde niñi cháa ndaa Abel, te onde niñi Zacarías, se'e Berequías, chi ni kaja'ni-ro-dé sava ma'ñú altar jíin vé'e ii.

36 Jandáa ká'an-ri jíin-ró: Taká tundó'o yá'a kii sikí ñáyivi yá'a.

37 Jerusalén, Jerusalén, ni kaja'ni-ro cháa kájani tu'un Dios. Te ni kaja'a-ró yúu cháa ni táji-yá vai nuu-ro. Ió kua'a vuelta ni kuni-ri nastútú-rí se'e-ró nátu'un chukí ja nastútú-tí tirii-tí chí ndijin-tí, ko tú ní kákuni-ro.

38 Vina te ni kendoó víchí vé'e-ró núsáa.

39 Chi ká'an-ri jíin-ró ja má kuni kuti-gá-ro núu-rí jíná'an-ró, onde jaa in kivi ká'an-ro: Ná nákana jaa-yó-yá, chi ndiso-ya tíñu máa Tatá, achi-ro. Achí-ya.

24

Tuni nuu kúyani nchaq Jesús

1 Te ni kenda Jesús ini ve'e ii kua'an-ya. Te chaa káskuá'a jíin-yá-ún, ni jakoyo-de nuu-yá ja stá'an-de taká ve'e ja ncháa tá'an jíin vé'e ii-ún nuu-yá.

2 Te ni ka'an-ya: Á kánde'é-ró núu vé'e yá'a. Jandáa ká'an-ri jíin-ró ja má kútá'an-ga ni in yuu. Chi in kivi te ndi'i stuncháa-i. Achí-ya jíin-de.

3 Te ni jungoo-ya ondé yuku Olivos. Te ni jakoyo chaa káskuá'a-ún nuu-yá. Te ni kajika tu'ún sijn-de-ya: Kastu'ún-ní nuu-ná. Ndé kivi koo taká tundó'o yá'a. Te naún tuni koo nuu kúyani nchaq-ní jíin kivi jíinu ñuyivi, áchí-de.

4 Te ni ka'an Jesús: Koto-ró máá-ró jíná'an-ró, náva'a tú xndá'ú ni ñn-de róó.

5 Chi kikoyo kua'a cháa ki'in núu sí'ví-rí. Te ka'an-de: Máá-rí kúu Cristo, achí-de, te xndá'ú-de kua'a xa'an ñáyívi.

6 Te kuni tu'un-ró káka'an ja ío guerra, jín ja kóo guerra. Ko ma yú'ú-ro, chí níni kóo súan. Ko té jínu-ga kivi.

7 Chi ndonda nación siki nación, te ñuu siki ñúu. Te koo kue'e xa'an jín tamá. Te yá'a yúan taan.

8 Te taká yúan kákuu tundó'o kéjá'á núú.

Tu'un ndasa ndo'o ñayívi kákandíja

9 Yúan-na te nastúu-de róó jíná'an-ró, ja kóto-ró túndó'o. Te ka'ni-dé róó. Te taká ñayívi, koto u'u-i róó ja siki rúu.

10 Yúan-na te nayú'ú kua'a-í, te nastúu tá'an-i, te koto u'u tá'an-i.

11 Te jukuiñi kua'a cháa kani tu'un tú'un. Te xndá'ú-de kua'a ñáyívi.

12 Te ndea tiñu ñáá, te yúan kuá'a-í ma kóo maní-gá-i.

13 Ko chaá kúndii ni'in onde kivi jínu, chaá-ún kaku.

14 Te tu'un va'a yá'a cuenta ñuu nuu tá'ú-yá tiñu, kuicha ini ní ñúyívi náva'a kuni ndaa taká ñayívi, yúan-na te jínu.

15 Núsáá te nú ni kajini-ro ja káchá'an te ni tucha taká ndatíñu ini lugar ii nátu'un ni ka'an Daniel, chaá ni jani tu'un Dios onde sáá, (chaá ká'u, ná júku'un ini-de),

16 Yúan-na te ñayívi káxiukú ini ñuu Judea, kunu-i kingoyo-i onde yuku.

17 Te cháa kándeé xini vé'e, ma núu-de kiñi'in-de ndatĩnu inĩ ve'e-de.

18 Te cháa kándeé onde rancho, ma náxíó káva yátá-de naki'in-de tikachĩ-de.

19 Ko kivi-ún naka ndá'ú kuu ña'an káñu'un se'e, jíin ñá'an káskáxin.

20 Núsáá, te kakan ta'u-ro nává'a tú kunu-ró víko víjin ni kivi ndétatú ki'in-ro.

21 Chĩ kivi-ún koo tundó'o xaan, ja ná té koo-ga onde kivi ní jungoo ñuyivi, te onde vina, te ni ma koo-ga.

22 Te nú tú ní ndúkútĩ kivi-ún núú, te ni ñin ñayivi má kaku kuti-í núú. Ko ja siki ñayivi ní nakaji-ya-ún, yúan ndúkútĩ kivi-ún sá'a-ya.

Tuni máa kivi sándi'i-na

23 Núsáá te nú ndé cháa ká'an jíin-ró: Yá'a ndé'é-ró kánchaa Cristo, xí yúan ndé'é-ró kánchaa-ya, ma kándija-ró já ká'an-de.

24 Chĩ kenda Cristo xndá'ú jíin cháa kani tu'un tú'ún. Te sá'a-de tuni jíin tíñu ñá'nu, nává'a xndá'ú-de onde ñayivi ní nakaji-ya nú ná kuu sá'a-de.

25 Vina a ni kastu'ún-rí nuu-ro ondé jíin kivi.

26 Núsáá te nú ka'an ñayivi jíin-ró: Yúan ndé'é-ró, onde nuu ñú'un té'é kánchaa-ya, achĩ-i, te ma kenda-ró. Xí: Jian ndé'é-ró, ichi iní ve'e kánchaa-ya, achĩ-i, te ma kándija-ró jíná'an-ró.

27 Chĩ nátu'un ndíi ncháa ja nándeyu ichi núu kána ndikandii te jáa onde ichi núu kée ndikandii, suni súan kii máa Sé'e cháa.

28 Chĩ nú ndénu kútúu ndíyi, yúan taka tijji.

29 Yúan-na te nú n̄i ndí'i taká tundó'o kivi-ún, te kutúún-ni ndikandii, te tuká nandii yóo. Te jungoyo tiñuú xíní ichi ándíví. Te taká fuerza andíví ndí'i ka'ya.

30 Yúan-na te ichi ándíví kenda tunj máá Sé'e chaa. Te nde'e taká ñayivi ío in̄i ñuyivi yá'a. Te kunj-i nuu máá Sé'e chaa kii-ya jín vikó ío andíví, jín kuá'a fuerza ja ndúñá'nu-ya.

31 Te táji-yá ndajá'a-yá kingoyo. Te nde'e jaa clarín. Te nastútú-yá ñayivi ní nakaji-ya ndíkúun lado ñuyivi, onde ñin lado andíví te onde inga lado.

32 Vina te skuá'a-ró ndasa sá'a mérkexé. Nú a n̄i nduyúcha núma, te n̄i najaa nda'a, te a kájin̄i-ro já á n̄i kuyani viko sáú.

33 Suni súan róo, nú a n̄i kajin̄i-ro taká tiñu yá'a, te kunj-ro já á yani jaa kivi-ún.

34 Jandáa ká'an-ri jín-ró, ja má náa ñayivi yá'a, onde ná skíkuu taká tiñu yá'a.

35 Andíví jín ñuyivi ch̄i naa, ko tu'un ká'an-ri ch̄i ma náa.

36 Ko kivi kóo-ún, jín hora, tú ni ñin chaa jiní, ni ndajá'a ká'io andíví, tú ni ñin naún jiní, ni máá Sé'e-ya. Ch̄i máá ñin-ni máá Táa-ri jiní-ya.

37 Ch̄i natu'un n̄i jo kivi ní kii Noé, suni súan koo kivi kii máá Sé'e chaa.

38 Ch̄i kivi-ún ja ná té chá'an-ga kuun sau xáan, káyee-í, káji'i-i, kátanda'a cháa, te kátanda'a ñá'an. Te n̄i jaa kivi já ní kivi Noé in̄i barco ká'nu.

39 Te tú ní kájin̄i kuti-í onde n̄i chaa sau xáan, te n̄i xnáa ndí'i-cha-í. Te suni súan kii máá Sé'e chaa.

40 Kivi-ún te kuiñi uu chaa onde rancho. Te ñin-de

naki'in-ya, te inga-de ndoo.

41 Te uu ñasí'í ndiko-ña ñin-ni yosó. Te ñin-ña náki'in-ya, te inga-ña ndoo.

Siki já kúndito-yó

42 Núsáá te kundito-ró, chi tú kájiní-ro na kivi ncháa jito'o-ro.

43 Ko ná júku'un ini-ro tú'un yá'a. Táa ini ve'e, nú ní jini-de na hora kuu ja kí ñakui'ná, te kundito-de núú. Te ma kuá'a-de tu'un ja sakuí'ná vé'e-de núú.

44 Núsáá te suni koo tu'a máá-ró chi máá kivi já tú naun kájani ini-ro, te nchaa-ni máá Sé'e chaá.

45 Ndéja kúu ñin mozo ndíchi já jatiñu va'a. Chi máá jito'o, kani-de mozo-ún ná koto-i se'e-de, náva'a skée-í suchi-ún hora ja ío va'a.

46 Xáan ndatu kuu mozo-ún. Te nú ni nchaa jito'o-i, te nani'in-dé mozo-ún sá'a-i súan.

47 Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja kani-de mozo-ún ja koto-i taká ndatiñu-de.

48 Ko nú mozo káñáá kuu-i te jáni ini-i: Kúkuée-ga te nchaa jito'o-ri, achi-i.

49 Te nú keja'á-i stují-í tá'an mozo-i. Te kee-í ko'o-i jíin cháa kánajini.

50 Yúan-na te nchaa jito'o mozo-ún kivi já tú ndatu-i jíin hora ja tú jini-i.

51 Te xiti sáva-de-i. Te skétá'an-de-i jíin cháa uu xini jiná'an. Te yúan kundee-i nde'e-i te nakaji-í ñii yú'u-í.

25

Siki uxí ña'an jáá

¹ Yúan-na te ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un uxí ña'an jáá, ja ní kākí'in-ña linterna káindá'á-ña. Te ñi kenda koyo-ña kuáta'an-ña ñin yii víko tánda'a.

² Te u'un-ña ká'io ndito xini-ña, te u'un-ña káñáá xini-ña.

³ Te ña'an káñáá xini-ún, kándá'á-ña linterna-ña. Ko tú káindá'á-ña petróleo ku'un ini.

⁴ Ko ña'an ndito xini-ún, káindá'á-ña botella ñú'un petróleo ñin ká'nu-ni jíin táká linterna-ña.

⁵ Te nini ñi kukuéé yii-ún ja cháa-de, te ñi kakixi-ni-ña.

⁶ Te nuu ní kuu sava ñúú, te ñi kajini so'o-ña ñin tu'un kána jaa: Yá'a nde'é-ró, a vaí yii. Kenda koyo kita'an-ro-dé, áchí.

⁷ Yúan-na te táká ña'an jáá-ún, ñi kandukoo-ña. Te ñi kasátu'a-ña linterna-ña.

⁸ Te ña'an káñáá xini-ún, ñi kaka'an-ña jíin ñá'an ká'io ndito xini-ún: Kuá'a ñin tá'ú petróleo nuu-rí, chí kuanda'va linterna-ri, áchí-ña.

⁹ Ko ña'an ká'io ndito xini-ún, ñi kaka'an-ña: Ma kúu, chí sanaa te ma kánda ja kúu-ri jíin já kúu-ró. Va'a-ga ki'in-ro núu cháa xíko te kuaan-ró já kúu máa-ró. Achí-ña.

¹⁰ Te nini kája'an-ña kájakuaan-ña, te ñi chaá-ni yii-ún. Te ña'an ká'io tu'a-ún, ñi kivi koyo-ña jíin-de ini ve'e viko tánda'a. Te ñi nakasu-de yuxéé.

¹¹ Yúan-na te ñi kunúu. Te ñi cha'koyo tuku sava-ga ña'an jáá-ún. Te ñi kaka'an-ña: Táta, Táta, kuña-ní ve'e, ná kivi koyo-ná, áchí-ña.

¹² Ko máa-de ñi ka'an-de: Jándáa, ká'an-ri jíin-ró, tú jiní-ri róo, áchí-de.

¹³ Kundito núsáa, chí tú kájiní-ro na kivi, ni na hora nchaá máa Sé'e chaá.

Chaa ni teta'an ndatiñu

14 Chi ñuu nátu'un andíví kúu nátu'un ñn chaa ja kenda jiká-de inga ñuu ki'in-de. Te ni kana-de xini mozo-de. Te ni teta'an-de ndatiñu-de nuu mozo-de-ún jíná'an.

15 Te nuu ñn-i, ni ja'a-de u'un mil peso. Te nuu ingá-i, uu mil peso. Te nuu ingá-i, ñn-ni mil peso. Súan ni teta'an-de nuu ñn ñn mozo-de ndasa xini máa-i jíná'an-i. Te ni kee-ni-de kua'an jiká-de.

16 Te mozo ni ki'in u'un mil peso-ún, ni kee-i kua'an-i jín. Te ni sátiñu-i jín. Te ni ni'in-í u'un-ga mil peso siki.

17 Suni súan ni sá'a mozo ja ní ki'in uu mil peso-ún. Te ni ni'in túku-i uu-ga mil peso siki.

18 Ko mozo ja ní ki'in ñn mil peso, ni kee-i kua'an-i. Te ni jacha-i chii ñu'un. Te ni chisa'í-i xu'un jito'o-i.

19 Te ni kuu kua'a kivi. Te ni nchaa jito'o mozo-ún. Te ni nasánda-de cuenta jín-i.

20 Te ni ja mozo ja ní ki'in u'un mil peso-ún, ni jastá'an-i u'un-ga mil peso. Te ni ka'an-i: Táta, ni ja'a-ní u'un mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ní, u'un-ga mil peso ni ni'in-ná siki. Achí-i.

21 Te jito'o-i, ni ka'an-de jín-i: Ió va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Ni skíkuu va'a-ró jín yakú-ni ndatiñu. Ná cháa-ri kua'a tíñu siki-ro. Ná júngo-yó, chi kúsi iní jito'o-ro jín-ró. Achí-de.

22 Te ni ja tuku mozo ja ni ki'in uu mil peso-ún. Te ni ka'an-i: Táta, ni ja'a-ní uu mil peso nuu-ná. Te yá'a nde'é-ní, uu-ga mil peso ni ni'in-ná siki. Achí-i.

23 Te jito'o-i, ni ka'an-de jín-i: Ió va'a. Mozo skíkuu va'a kúu-ró. Ni skíkuu va'a-ró jín yakú-ni

ndatíñu. Ná cháa-ri kua'a tíñu siki-ro. Ná júngo-yó, chí kúsi iní jito'o-ro jíin-ró. Achí-de.

²⁴ Yúan-na te ni ja mozo ja ní ki'in in mil peso-ún, te ni ka'an-i: Táta, a jini-ná ní ja cháa xaan iní kúu-ní. Te ja'nu-ní nuu tú jachá-ní, te nástútú-ní nuu tú sáka-ní.

²⁵ Te ni yu'ú-ná. Te ni ja'an-ná. Ni chisa'í-ná xu'ún-ní chí ñu'un. Te vina ná náku'a-ná xu'ún-ní nuu-ní. Achí-i.

²⁶ Te jito'o-i, ni ka'an-de jíin-i: Mozo ñáá, mozo kúxí kúu-ró. Ni jini-ro ja ja'nu-ri nuu tú jachá-ri, te nástútú-ri nuu tú sáka-rí.

²⁷ Ní ja'a-ró xú'ún-ri nuu banco núú. Te nuu ncháa-ri, te naki'in-ri xu'ún-ri onde jíin sé'e xu'ún núú. Achí-de jíin-i.

²⁸ Yúan-na te ni kachi-de jíin ingá mozo-de: Núsáá te kuancháa-ro mil peso jian núu-í. Te ku'a-ró núu mozo ja ñáva'a uxí mil peso-ún.

²⁹ Chi ñayivi ja á ñáva'a, te kii-ga nuu-í, te ví'í-gá kuñáva'a-i. Ko ñayivi ja ná tú ñáva'a, vasa ja á ñáva'a-i-ún, te kuxio ki'in.

³⁰ Te mozo ja tú jatíñu va'a-ún, kiñi'in-i ná kúndee-i ñuñáa yatá vé'e. Te yúan nde'e-i, te nakaji-í ñii yú'u-í. Achí-de.

Siki ja koo juicio taká nación

³¹ Te kivi kii máá Sé'e cháa ja ndúñá'nu-ya, te kikoyo ndi'i ndajá'a ndóo-ya jíin-yá. Yúan-na te jungoo-ya in nuu silla tá'ú tíñu, chí ñá'nu kuu-ya kúncháa-ya.

³² Te ndutútú taká ñayivi núu-yá. Te sásin-ya-í ná in ná in-i jiná'an-i, natu'un ndusin ri jíin ndíxí'ú sá'a cháa ndíto-ti.

33 Te kani-ya ríi-ún ichi ndává'a-ya, te ndixí'ú-ún ichi ndávésé-yá.

34 Yúan-na te máá Rey, kachi-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndává'a-ya: Ichi yá'a kikoyo-ró, chi kúsi iní Táa-ri jín-ró. Kivi koyo-ró ñúu nuu tá'ú-ró tíñu, chi a ni sátu'a-ya onde kivi ní jungoo ñuyivi.

35 Chi ni ji'i-ri soko, te ni kaja'a-ró já ní yee-rí. Ni jichi-ri nducha, te ni kaja'a-ró já ní ji'i-ri. Ni jika tatú-ri, te ni kaja'a-ró vé'e-ró ní kanchaa núu-ri.

36 Vichí lí-rí, te ni kanachisúkun-ro rúu. Ni ku'u-ri, te ni kajande'é-ró rúu. Ni kandee-ri vekaa, te ni jakoyo-ró núu-rí. Achi-ya.

37 Yúan-na te ka'an ñayivi vá'a-ún jín-yá: Táta, ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ji'i-ní soko, te ni kaja'a-ná ja ní yee-ní, xí já ní jichi-ní, te ni kaja'a-ná ja ní ji'i-ní vii.

38 Te ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní jika tatú-ní, te ni kaja'a núu-ná ve'e-ná nuu-ní, xí já vichí lí-ní, te ni kanachisúkun-ná ní.

39 Te ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní ku'u-ní, xí já ní kandee-ní vekaa, te ni kajande'é-ná ní, achi-i.

40 Yúan-na te kachi máá Rey-ún kuni-i: Jandaa ká'an-ri jín-ró ja ná ni kasá'a-ró súan jín ñni lúli-rí yá'a, te nuu rúu ni kasá'a-ró.

41 Yúan-na te suni kachi-ya kúni ñayivi ká'jin ichi ndávésé-yá-ún: Ñayivi tá'nu ndatu kakuu-ró. Kuxio kinyoyo-ró núu kayú-ro ní káni, nuu ío tu'a ja kúndee kui'na jín táka ndajá'a máá.

42 Chi ni ji'i-ri soko te tú ní kaja'a-ró já kée-rí. Ni jichi-ri nducha te tú ní kaja'a-ró já kó'o-ri.

43 Ni jika tatú-ri te tú ní kaja'a-ró vé'e-ró kunchaa

núu-ri. Víchí líi-rí, te tú ní kánachisúkun-ro rúu. Ní ku'u-ri, nì kãndee-ri vekaa, te tú ní kájãnde'é-rõ rúu. Achì-ya.

⁴⁴ Yúan-na te máá ñáyivi-ún, suni ka'an-i jíin-yá: Táta, ndé kivi ní kajini-ná ní ja ní jì'i-ní soko, xí já ní jichì-ní nducha, xí já ní jika tatú-ní, xí já víchí líi-ní, xí já ní ku'u-ní, xí já ní kãndee-ní vekaa, te tú ní kájatĩñu-ná nuu-ní vii. Achì-i.

⁴⁵ Yúan-na te kachì máá Rey jíin-i: Jãndáa ká'an-ri jíin-ró, ja tú ní kásá'a-ró súan jíin ñn ñani lúli-rí yá'a, te ni nuu rúu tú ní kásá'a-ró, achì-ya.

⁴⁶ Te kinyoyo ñáyivi yá'a nuu ndó'o-i ñí káni. Ko ñáyivi ndáa-ún, kivi koyo-i nuu kúchaku-i ñí káni, achì-de. Achí Jesús.

26

Ja ní kanatĩn tu'un tá'an sikì Jesús

¹ Te nuu ní ndi'i nì ka'an Jesús taká tu'un yá'a, yúan-na te nì ka'an-ya jíin cháa káskuá'a jíin-yá:

² A kájinì-ro já úu-na kivi te koo viko Pascua, te máá Sé'e cháa natuu-ya já kúu-ya jiká cruz, áchì-ya.

³ Yúan-na te sutu ñá'nu jíin cháa káchaa tutu jíin cháa nì kayii ini ñuu, nì kãndutútú-de yu'u palacio máá sutú ñá'nu-ga ja nání Caifás.

⁴ Te nì kandatu'ún-de ndasa xndá'ú-de Jesús, te katĩn-de-ya, te ka'ni-dé-ya.

⁵ Te nì kaka'an-de: Ma kúu sá'a-yó máá kivi víko, chì nú súan te ndonda vaa ñáyivi, áchì-de.

Jesús jíin ñá'an ndíso perfume ini ñuu Betania

6 Te kándeé Jesús ñuu Betania kánchaa-ya iní ve'e Simón chaa té'yu ndí'yi.

7 Te ñi chaa ñn ña'an núu-yá kándá'á-ña ñn tiya'a ñú'un perfume ja yá'u xaan ncháá. Te ñi chi'i-ña xiní-yá nini yée-yá staa.

8 Te chaa káskuá'a jíin-yá, ñi kajini-de yuán. Te ñi kakiti iní-de. Te ñi kaka'an-de: Naja náa sáni perfume jian.

9 Chi jian kúu kuya'u ya'u xaan, te kua'a-yó núu ñáyivi ndá'ú núu. Achí-de.

10 Te ñi jini-ni Jesús ja súan ío. Te ñi ka'an-ya jíin-de: Naja kástá'an-ro ñá'an yá'a. ñn tiñu va'a sá'a-ña jíin-rí.

11 Chi nene káxiukú ñáyivi ndá'ú jíin-ró, ko ruu, na tú nene kánchaa-rí jíin-ró.

12 Chi ñi chi'i-ña perfume yá'a yiki kúñu-rí, nává'a sátu'a-ña rúu ja yúji-rí.

13 Jandáa ká'an-rí jíin-ró, ja ñí ñúyivi nú ná kuichá tu'un va'a yá'a, te tiñu ñi sá'a-ña vína, suni koo tu'un nává'a ná núku'un iní-i-ña, achí-ya.

14 Yúan-na te ñn tá'an ja uxí uu-de, nání-de Judas Iscariote, ñi ja'an-de nuu sutú ñá'nu jíná'an.

15 Te ñi ka'an-de jíin: Naún kua'a-ní nuu-ná, te ná nástúu-ná-de nuu-ní, achí-de. Te ñi kaja'a oko uxí peso nuu-dé.

16 Yúan-na te onde kivi-ún, ñi kejá'á-de ndúkú-de modo ndasa nastúu-de-ya núu sutú-ún.

Viko lélú Pascua

17 Te máa kivi kejá'á viko kóo statilá tú yí'i yujan ía jíin, ñi jakoyo chaa káskuá'a-ún nuu Jesús. Te ñi kaka'an-de jíin-yá: Ndénu kuní-ní ná kísatu'a-ná nuu kée-ní lélú Pascua, achí-de.

18 Te ni ka'an-ya: Kuá'án onde ñuu, nuu ñn cháa yúan. Te kachi-ro kúni-de: Achí máá Maestro, a ni kuyani kivi-rí. Vina te kee-rí lélú Pascua iní ve'e-ro jíin cháa káskuá'a jíin-rí. Achí-ya. Achi-ro.

19 Te cháa káskuá'a jíin-yá, ni skíkuu-de tiñu ni tá'ú Jesús nuu-dé. Te ni kasátu'a-de viko Pascua.

20 Te nuu ní ini, te káyee-yá staa jíin uxí uu cháa káskuá'a jíin-yá.

21 Te nini káyee-yá staa jíin-de te ni ka'an-ya: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ñn róo nastúu ruu vina, áchí-ya.

22 Te ni kakukuí'a xaan iní-de. Te ná ñn ná ñn-de ni kaka'an-de jíin-yá: Táta, náá kúu náún, áchí-de.

23 Yúan-na te ni ka'an-ya: Chaa ja chíxí'ú núu kó'o jíin-rí, cháa-ún nastúu-de ruu.

24 Chi jandáa máá Sé'e cháa ki'in-ya nátu'un yóso tú'un-ya núu tutú. Ko naka ndá'ú kuu cháa nastúu máá Sé'e cháa. Va'a-ga nú tú ní kaku cháa-ún núu, áchí-ya.

25 Yúan-na te ni ka'an Judas ja ní nastúu-ya-ún: Maestro, náá kúu náún, áchí-de. Te ni ka'an-ya jíin-de: Ká'an ndaa-ro, áchí-ya.

26 Te nini káyee-dé, te ni ki'in Jesús staa, te ni jikan ta'u-yá. Te ni ja'ncha sava-ya. Te ni ja'a-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya: Ki'in te kee-ro, chi ya'á kúu yiki kúñu-ri, áchí-ya.

27 Te suni ni ki'in-ya ñn taza. Te ni jikan ta'u-yá. Te ni ja'a-ya núu-dé jíná'an-de. Te ni ka'an-ya: Ko'o taká-ro jíná'an-ró.

28 Chi ya'á kúu niñi-rí ja sá'a contrato jáá. Te játi ja sikí kúa'a ñáyivi náva'a koo tuká'nu iní nuu táka kuachi-i.

29 Te ká'an-ri jíin-ró, ja ondé vina ma kó'o-ga-ri nducha ndé'e uva yá'a onde kivi náko'o-ri ja jáá jíin-ró iní ñuu nuu tá'ú Táa-ri tiñu. Achí-ya.

30 Te ni kajita-ya ñn yaa ii. Te ni kenda-ya kaja'an-ya ondé yuku Olivos.

31 Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Ndivii-ro náyu'ú-ro já sikí rúu akuáa vina. Chi a yóso núu tutú: Stují-rí cha ndíto ri, te tikuní ri-ún, kuicha-ti, áchí.

32 Ko nuu náchaku-ri, te xna'an-ga ruu ki'in-ri ñuu Galilea vásá róó, áchí-ya.

33 Te ni ka'an Pedro: Vasa ndi'i-de ná náyu'ú-de, ko náá, chi ma náyu'ú kuti-ná, áchí-de jíin-yá.

34 Te ni ka'an Jesús jíin-de: Jandáa ká'an-ri jíin-ró, ja ákuáa vina, onde ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu uní jínu, áchí-ya.

35 Te ni ka'an Pedro jíin-yá: Vasa ná kúu-ná jíin-ní, ko ma kasú-ná yu'u-ná ja kúu ní, áchí-de. Te suni súan ni kaka'an sava-ga cha káskuá'a jíin-yá.

Jesús iní Jardín Getsemaní

36 Yúan-na te ni ja Jesús jíin-de ndañuu nání Getsemaní. Te ni ka'an-yá jíin cháa káskuá'a-ún: Yá'a-ni jungoo-ró nini ná ki'in-ri onde yúan kakan ta'u-rí, áchí-ya.

37 Te ni jaka-ya Pedro jíin ndéndúú se'e Zebedeo kua'an-de jíin-yá. Te ni kejá'á-yá kúxíí iní-ya, te ndúkuí'a xaan iní-ya.

38 Yúan-na te ni ka'an Jesús jíin-de: Xaan ndúkuí'a iní-ri, chi nátu'un a jí'i-ri, yá'a kundatu-ró te kundito-ró jíin-rí.

39 Te ni kanduu-ya ñin tí'lí-na. Te ni jukuiñi jíti-yá. Te ni jikan ta'u-yá: Táa máá-ná, nú kuu te chaxio-ní tundó'o-ná yá'a ná kí'in, ko nasu já kuni máá-ná kúu, chi ja kuni máá-ní, áchí-ya.

40 Te ni nchaá-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni jini-ya já kákixi-de. Te ni ka'an-ya jíin Pedro: Tú kánda-ró kúndito-ró jíin-rí vasté ñin hora náún.

41 Kundito, te kakan ta'u-ro, náva'a ma koto nchaá-ún roó. Chi kuni ndija añu-ro, ko yiki kúñu-ró chi túu, áchí-ya.

42 Te ni ja'an tuku-ya vuelta uu, te ni jikan ta'u-yá: Táa máá-ná, te nú ma kúu kuxio tundó'o-ná yá'a, ja má kúndéé-ná jíin, te ná kúu ja kuni máá-ní núsáá, áchí-ya.

43 Te ni nchaá-ya ingá jínu. Te ni jini-ya já kákixi tuku-de, chi xaan káji'i-de numa'ná.

44 Te ni xndóo-ya-dé jíiná'an-de. Te ni kee tuku-ya kuá'an-ya. Te ni jikan ta'u-yá ja vuelta uní. Te suni ñin-ni tu'un ni ka'an-ya.

45 Yúan-na te ni nchaá tuku-ya núu cháa káskuá'a jíin-yá. Te ni ka'an-ya jíin-de: Kusú te ndetatú-ro-ná. Vina te ni jaá hora ja máá Sé'e cháa natuu-ya núu ndá'a cháa ká'io kuáchi.

46 Ndukoo ná chó'o, chi cháa nástúu ruu, a ni kuyani-de vai-de, áchí-ya.

Ja ní kakatñin-de Jesús

47 Te nini sá súan ká'an-ya, te ni chaá Judas, ñin tá'an ja uxí uu-ún. Te jíin-de ni jakoyo kua'a xaan ñáyivi jíin machete jíin yúnu. Chi sutu ñá'nu jíin cháa ni kayii ini ñuu-ún, ni katáji ñáyivi-ún.

48 Te cháa n̄i nastúu-ya-ún, n̄i ja'a-de ñn tuni. Te n̄i ka'an-de: Cháa tiyú'ú-rí-ún, yuán kúu. Katñn jíná'an-ró. Achí-de.

49 Te n̄i cháa-ni-de nuu Jesús. Te n̄i ka'an-de jíin-yá: Tarsíoo, Maestro, áchí-de. Te n̄i tiyú'ú-de-ya.

50 Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Amigo, na sik̄i vái-ró, áchí-ya. Yúan-na te n̄i jakoyo ñayivi-ún. Te n̄i kakatñn-ni-i Jesús, kája'an-i jíin-yá.

51 Te ñn cháa kándij yúan jíin Jesús, n̄i skáa-de nda'a-dé. Te n̄i tava-dé machete-de. Te n̄i stují-dé ñn mozo sutu ñá'nu-ún, n̄i kachi-ni-de so'o.

52 Yúan-na te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Nachindee machete-ro, chi taká ja stáa machete, jíin machete kuu.

53 Xí jáni in̄i-ro já má kúu kakan ta'u-rí nuu Táa-ri vina, te máa-yá táji-yá ví'í-gá ux̄i uu mil ndajá'a ándiví kíkoyo nuu-rí náún.

54 Ko nú súan, te ndasa skíkuu tu'un ká'an tutu ii já kánúú kóo súan, áchí-ya.

55 Te suni hora-ún n̄i ka'an Jesús jíin ñáyivi kuá'a-ún: Natu'un sik̄i ñn cháa kuí'ná vái koyo-ró jíin machete jíin yúnu kátñn-ró rúu náún. Ndi'ta'an kivi ní kanchaa-ri jíin-ró ní stá'an-ri tu'un nuu-ro in̄i ve'e ii, te tú ní kákatñn-ró rúu.

56 Te súan kásá'a-ró náva'a skíkuu tutu ii cháa n̄i kajani tu'un Dios, áchí-ya. Yúan-na te taká cháa káskuá'a jíin-yá, n̄i kaxndóo-de-ya. Te n̄i kajinu-de kája'an-de.

Ja ní kandij Jesús nuu sutu ñá'nu-ga

57 Te cháa n̄i kakatñn Jesús, n̄i jaka-de-ya kuá'an-de jíin-yá onde ve'e Caifás, cháa kúu sutu

ñá'nu. Te yúan ká'jín tútú cháa káchaa tutu jíin táká cháa n̄i kayii.

⁵⁸ Ko Pedro, jíká-ni ndikín-de-ya ondé n̄i jaa-de yuxé'é sutú ñá'nu-ún. Te n̄i k̄iv̄i-de ichi iní n̄i jungoo-de jíin cháa kájatíñu yúan, náva'a kuni-de ndasa koo.

⁵⁹ Te taká sutu ñá'nu jíin táká cháa n̄i kayii jíin táká cháa junta, n̄i k̄andúkú-de tu'un tú'ún sikí Jesús náva'a ka'ni-dé-ya.

⁶⁰ Ko tú ní káni'in-dé modo, vasa n̄i chakoyo kua'a testigo falso. Ko onde sandí'í-na n̄i chakoyo uu-ga,

⁶¹ Te n̄i kaka'an: Chaa yá'a n̄i ka'an-de: Kuu stunchaa-ri ve'e īi Dios, te nuu uní-ni k̄iv̄i te nachutá'an-ri, áchí.

⁶² Te n̄i ndukuiñi máá sutú ñá'nu. Te n̄i jika tu'ún-de-ya: Tú ka'an kuti-ro náún. Ndasá kaka'an cháa yá'a sikí-ro. Achí.

⁶³ Ko tú ní ká'an kuti Jesús. Te n̄i ka'an máá sutú ñá'nu: Onda jíin Dios I'a chakú, ká'an n̄i'in-ri jíin-ró. Kastu'ún te nú máá-ró kuu Cristo, Se'e Dios xí túu, áchí jíin-ya.

⁶⁴ Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Ká'an ndaa-ro. Te ná kástu'ún-rí nuu-ro, ja ingá k̄iv̄i te kuni-ro núu máá Sé'e cháa kunchaa-ya íchi ndává'a I'a ndiso fuerza. Te ndii-ya jíin vikó andíví. Achí-ya.

⁶⁵ Yúan-na te máá sutú ñá'nu-ga, n̄i ndátá-de sa'ma-dé. Te n̄i ka'an-de: Aaj, ká'an ndiva'a-de. Nnú n̄i kúni so'o-yó ká'an inga testigo núsáa. Vina a n̄i kajini so'o-ró já ká'an ndiva'a-de.

⁶⁶ Ndasá káani in̄i-ro, áchí-de. Te n̄i kaka'an sava-ga: Ió va'a ja kuu-de, áchí.

67 Yúan-na te n̄i katiṽi si'v̄i-de nuu-yá. Te n̄i kaja'a-de j̄ikí núu-yá. Te sava-de, n̄i kākatu-dé yiki núu-yá.

68 Te n̄i kaka'an-de: Róo Cristo, kastu'ún ndé chāa n̄i stuji róo, áchí-de.

J̄a tú ní j̄atu'un Pedro

69 Te kánchāa Pedro yata vé'e-ún. Te in̄ ña'an j̄atĩñu, n̄i jaa-ña núu-dé. Te n̄i ka'an-ña: Te róo, j̄ín Jesús ñuu Galilea j̄ika-ró vii, áchí-ña.

70 Ko máá-de, tú ní j̄atu'un-de j̄ito nuu táká ñaȳivi: Tú jiní-ná naún tu'un ká'an-ní, áchí-de.

71 Te n̄i kenda-de yuxé'é-ún kua'an-de. Te n̄i jin̄i inga-ña núu-dé. Te n̄i ka'an-ña j̄ín ñaȳivi ká'in yúan: Chāa yá'a suni j̄ika kuu-de j̄ín Jesús ñuu Nazaret, áchí-ña.

72 Te inga j̄ínu tú ní j̄atu'un-de. Sa máá-de n̄i ndun̄i'in yu'u-dé: Tú jiní-ri chāa j̄ian, áchí-de.

73 Te n̄i kunúu. Te ñaȳivi ká'in yúan n̄i j̄akoyo-i nuu-dé. Te n̄i kaka'an-i j̄ín Pedro: J̄andáa ja súni tá'an-de kúu-ró, chi tu'un ká'an-ro nástúu róo, áchí-i.

74 Yúan-na te n̄i kejá'á ní'in ká'an ndiṽa'a-de: Tú jiní-ri chāa j̄ian, áchí-de. Te n̄i kana-ni lí'li.

75 Te n̄i nuku'un in̄i Pedro tu'un Jesús, ja ní ka'an-ya j̄ín-de: Onde ná té kana-ga lí'li, te ma kuátu'un-ró rúu un̄i j̄ínu. Te n̄i kenda-de kua'an-de. Te n̄i nde'e xaan-dé.

27

J̄a kuá'an Jesús nuu Pilato

1 Yúan-na te n̄i kundijin. Te taká sutu ñá'nu jíin cháa n̄i kayii, n̄i kaskétá'an-de tu'un ja ká'ni-dé Jesús.

2 Te n̄i kaju'n̄i-de-ya. Te kua'an-de jíin-yá nuu Poncio Pilato, cháa kúu gobernador.

3 Yúan-na te Judas, cháa n̄i nastúu-ya-ún, n̄i jin̄i-de ja n̄i kun̄i'in sik̄i-yá. Te n̄i nakani in̄i-de. Te nákuá'a-de oko ux̄i peso-ún nuu sutú ñá'nu jíin núu cháa n̄i kayii-ún núú.

4 Te n̄i ka'an-de: N̄i sá'a-ná kuachi. N̄i nastúu-ná ñn cháa ja tú ío ni ñn kuachi sik̄i-dé, ách̄i-de. Ko máá sutú-ún n̄i kaka'an-de: Naún jítú in̄i-ri. Sik̄i máá-ró kúu. Ach̄i-de.

5 Te n̄i sún̄goyo Judas oko ux̄i peso-ún in̄i ve'e ii. Te n̄i kee-de kua'an-de. Te n̄i skuá'ñá-de máá-de.

6 Te sutu ñá'nu-ún, n̄i kanastútú-de xu'ún-ún. Te n̄i kaka'an-de: Ma kúu chú'un-yó xú'ún yá'a in̄i janu núu kásoko-í, chí xu'ún yá'u niñi kúu, ách̄i-de.

7 Ko n̄i kandaṭu'ún-de. Te n̄i kajaan-de ñn ndu'a ñu'un kixín jíin xú'ún-ún, náva'a yúan yuji taká ñayivi jíká.

8 Ja yúan nání ñú'un-ún onde vina: Ñu'un niñi.

9 Yúan-na te n̄i skíkuu tu'un n̄i ka'an Jeremías cháa n̄i jani tu'un Dios: N̄i kaki'in-i ndí'okó ux̄i peso-ún, ya'u I'a n̄i kundaṭ ya'u-ya, chí yaku cháa Israel, n̄i kasándaṭ-de ja kúya'u-ya,

10 Te n̄i kaja'a-i xu'ún-ún ja sik̄i ñn ndu'a ñu'un kixín, náṭu'un n̄i tá'ú máá Tatá Dios tiñu nuu-ri, ách̄i.

11 Te Jesús, kándich̄i-ya núu gobernador. Te gobernador-ún n̄i jiká tu'un-de-ya: Máá-ró kúu rey cháa judío náún, ách̄i-de. Te n̄i ka'an Jesús jíin-de: Ká'an ndaṭ-ro, ách̄i-ya.

12 Te taká sutu ñá'nu, ni kajikan-de kuachi sikí-yá. Ko tú ní xndió káni-ya ní ñn tu'un.

13 Yúan-na te ni ka'an Pilato jín-yá: Te tú jini so'o-ró nasaa kuachi kájikān cháa yá'a sikí-ro náún, áchí-de.

14 Te tú ní ká'an kuti-yá ni ñn tu'un jín-de. Te ni naa iní gobernador ndé'é-de nuu-yá.

15 Te ío costumbre gobernador ja kivi víko yúan sía-de ñn preso, nú ndéja kájata'an iní máá ñáyivi ñúu-ún sía-de.

16 Te suu kivi-ún ío ñn cháa kándeé preso nání-de Barrabás, te ni jicha tu'un-de.

17 Te ni kandutútú ñáyivi te ni ka'an Pilato jín-i: Ndé cháa kákuni-ro ja sía-ri vina, á Barrabás xí Jesús, cháa ja nání Cristo, áchí-de.

18 Chi a ni juku'un iní-de ja ní kakukuásún iní sutu ñá'nu, te yuán ní kanastúu-de Jesús.

19 Te nini kánchaa Pilato iní ve'e tíñu, te ni táji ñásí'i-de tu'un nuu-dé: Ma sá'a-ró cuenta ja kúu sikí cháa va'a jian, chi kuni, xaan ní siyú'ú jani ruu ja sikí-dé, áchí-ña.

20 Ko sutu ñá'nu jín cháa ni kayii-ún, ni kaská'an-de ñáyivi já ná kakán-i Barrabás kaku-de, te Jesús ná kúu-ya.

21 Te gobernador, ni jika tu'ún-de-i: Ja uu tá'an-de, te ndé ñn-de kuni-ro sía-ri, áchí-de. Te ni kaka'an-i: Sía-ní Barrabás, áchí-i.

22 Te ni ka'an Pilato jín-de: Núsáa te ndasa sá'a-ri jín Jesús, cháa nání Cristo, áchí-de. Te ni kaka'an ndí'i-i: Ná kúu-de jika cruz, áchí-i.

23 Te gobernador, ni ka'an-de jín-i: Naún kuachi ni sá'a-de núsáa, áchí-de. Ko máá ñáyivi-ún, ví'i-gá

n̄i kaka'an jaa-i: Ná kúu-de jikā cruz, áchí-i.

²⁴ Te n̄i jin̄i Pilato ja tú kúndéé-de jín̄n ñáyiv̄i, ch̄i sasua kándonda vaa-ga-i. Te n̄i ki'in-de nducha. Te n̄i nandá'á-de jíto nuu ñáyiv̄i kuá'a-ún. Te n̄i ka'an-de: Tú na kuachi máá-rí ío ja kúnchaa niñi cháa va'a yá'a sik̄i-rí. Sik̄i máá-ró ná kúu. Achí-de.

²⁵ Te n̄i kaka'an taká ñayiv̄i: Ma yú'ú-ní, ch̄i sik̄i máá-ná jín̄n sik̄i sé'e-ná ná kúnchaa kuachi niñi-dé, áchí-i.

²⁶ Yúan-na te n̄i sía-de Barrabás kua'an. Te n̄i xndó'o-de Jesús. Te n̄i nakua'a-de-ya já kúu-ya jikā cruz.

Ja ní kasákátá soldado nuu-yá

²⁷ Te soldado gobernador, n̄i kajaka-de Jesús kua'an-de jín̄n-yá in̄i ve'e palacio. Te n̄i kakana-de xin̄i tá'an-de n̄i kandutútú-de.

²⁸ Te n̄i kasávichí-de-ya. Te n̄i kachu'un-de-ya ñn sa'ma kuá'á tíndí'í.

²⁹ Te n̄i kat̄in̄-de ñn corona iñu. Te n̄i kachu'un-de xin̄i-yá. Te n̄i kachi'i-de yunu ndává'a-ya. Te n̄i kajukuiñi jíti-de nuu-yá, n̄i kasákátá-de nuu-yá: Rey judío, taá ndii, áchí-de.

³⁰ Te n̄i kativ̄i si'ví-de nuu-yá. Te n̄i kakiñi'in-de yunu-ún nda'a-yá. Te n̄i kastují-dé xin̄i-yá jín̄n.

³¹ Te nuu ní ndi'i n̄i kasákátá-de nuu-yá, te n̄i kanakuanchaa-de sa'ma ñú'un-ya-ún. Te n̄i kanachu'un-de-ya sá'ma máá-yá. Te n̄i kakeñi'in-de-ya kuíta kaa-ya jikā cruz.

Ja ní kajata kaa-de-ya

³² Te nuu ní kakenda-de, te n̄i kaketa'an-de jín̄n ñn cháa ñuu Cirene nání-de Simón. Te n̄i

kaṭetĩñu-de chāa-ún ki'in-de jíin-yá, kundiso-de cruz-ya.

³³ Te ni jaḱoyo-de ñin tinduu nání Gólgota, ja kuní ka'an: Yiki xini.

³⁴ Te ni kaja'a-de vino jíin súsia ūa ja kó'o-ya. Ko nuu ní jito nchāa-ya, te tú ní kuní-ya kó'o-ya.

³⁵ Te nuu ní ndi'i ni kajata kaa-de-ya jiká cruz, te ni kasaka-dé sa'ma-yá nuu tá'an-de, te ni kasá'a-de ñin apuesto siki. Te ni skíkuu tu'un ká'an chāa ni jani tu'un Dios: Ni kándatá-i sa'ma-rí, te siki sú'nu-rí ni kasá'a-i ñin apuesto, áchí.

³⁶ Yúan-na te ni kajungoo-de yúan, ni kande'é-de nuu-yá.

³⁷ Te ni kachaa-de ñin tu'un xini cruz-ya ja kúu kuachi-ya: Ya'á kúu Jesús Rey ñayivi judío, áchí.

³⁸ Te ni kajata kaa-de uu ñaku'i'ná jíin-yá. ñin ichi ndává'a-ya, te inga ichi ndávésé-yá.

³⁹ Te ñayivi kaja'a yúan, ni káskuikó-i xini-í. Te ni kaka'an ndiva'a-i jíin-yá.

⁴⁰ Róo ká'an-ro ja stúuncháa-ro vé'e ij te nuu uní kivi te ndukani-ró núú, nú Se'e Dios kúu-ró, núsáa te nama-ró máa-ró, te nuu-ró jiká cruz vii, áchí-i.

⁴¹ Te sutu ñá'nu jíin cháa kachaa tutu jíin cháa fariseo jíin cháa ni kayii, suni súan ni kasákátá-de nuu-yá. Te ni kaka'an-de:

⁴² Sava ñayivi, ni nama-de-i, ko ma kúu nama-de máa-de. Nú rey ñayivi Israel kúu-de, te ná núu-de jiká cruz vina. Yúan-na te ná kándija-yó-de.

⁴³ Kándija-de nuu Dios, te ná náma máa-yá-de vina te nú kuní máa-yá, chi ni ka'an-de: Máa-rí kúu Se'e Dios, áchí-de. Achí.

⁴⁴ Te ñaku'i'ná kándita kaa jíin-yá jiká cruz, suni ñin-ni tu'un ni kaka'an ndiva'a jíin-yá.

45 Te nuu ní kuu ka'uxi uu te ni kuxki'vi ní núu ñú'un onde ka'unj.

46 Te a yani ka'unj aini, ni ka'an jaa Jesús: Elí, Elí, lama sabactani, áchí-ya. Ya'á kuni ka'an: Dios máá-ná, Dios máá-ná, naja ní xndóo-ní náá.

47 Te sava ñayivi ká'in yúan, ni kajini so'o-i tu'un-ún. Te ni kaka'an-i: Kána chaa yá'a xinj Elías, áchí-i.

48 Te jínu in chaa ni jaa-de. Te ni ki'in-de kachj, ni chindaji-de nuu vinagre. Te ni chaa-de xinj in yunu. Te ni ja'a-de nuu-yá ja kó'o-ya.

49 Te ni kaka'an sava-ga-i: Síá, nándéó nú chaa Elías nama-de chaa xí túu, áchí-i.

50 Ko máá Jesús, ni ka'an jaa-ya ingá jínu. Te ni ji'i-ni-ya.

51 Yúan-na te sa'ma ndíta kaa onde inji ve'e ij, ni te'nde uu onde nuu xini, te onde nuu já'a. Te ni taan ñuyivi. Te toto, ni kandata.

52 Te suni ni kananuña ve'e añú. Te kua'a ndiyi chaa ndoo, ja á ni kaji'i-de, ni kanachaku-de.

53 Te nuu á ni nachaku-ya, te ni kandenda koyo-de inji ve'e añú. Te ni ndivi koyo-de inji ñuu ij. Te ni kandenda ndijin-de nuu kuá'a ñayivi.

54 Te chaa capitán, jín cháa kándito Jesús jín-de, ni kajini-de ja ní taan, jín táká tiñu ni kuu. Te ni kayu'ú téyí-de. Te ni kaka'an-de: Jándáa ja Sé'e Dios kuu chaa yá'a núú, áchí-de.

55 Te ká'in kua'a ñási'í yúan kánde'é jíká-ni-ña. Te suu ña'an-ún, ni kandikin-ña Jesús onde ñuu Galilea vai-ña kájatíñu-ña núu-yá.

56 Te jín ña'an yúan ká'in María ñuu Magdala, jín María náa Jacobo jín José, jín náa se'e Zebedeo.

Ja ní kachiyuji-de-ya

57 Te ní ini kiví-ún. Te ní jaá ín chaa kúká ñúu Arimatea, nání-de José, chí suni ín chaa ní skuá'a jíin Jesús kúu-de.

58 Chaa yá'a, ní jaá-de nuu Pilato. Te ní jikan-de yiki kúñu Jesús. Te ní tá'ú tíñu Pilato ja ná kuá'a-i yiki kúñu Jesús nuu-dé.

59 Te ní ki'in José ndiyi-ún. Te ní chisúkun-dé-ya jíin ín sa'ma kuítá ndóo.

60 Te ní chindee-de-ya iní ve'e añú jaá ñáva'a-de, ja ní jacha jika ín kava. Te ní stúu-dé ín yuu ká'nu, ní jasú-de yuxé'é añú-ún. Te kua'an-de.

61 Te María ñuu Magdala jíin ingá María, káxiku-ña yúan ichi núu ve'e añú-ún.

62 Te ní kuu kiví xían. Te iku-ún ní kuu kiví ní kasátú'a-i máá-i. Te taká sutu ñá'nu jíin cháá fariseo, ní kandutútú-de nuu Pilato.

63 Te ní kaka'an-de: Táta, kanuku'un iní-ná ja cháá xndá'ú ñá'an-ún, onde ná chakú-ga-de núu, te ní ka'an-de: Nuu uní kiví te nachaku-ri,

64 Núsáá, te tá'ú tíñu-ní ná kúkútu yúyaú-ún onde jinu nuu uní kiví. Chí nú túu te sanaa kí chaa ní kaskuá'a jíin-de-ún akuáa, te nasákuí'ná-de ndiyi-ún ki'in-de jíin. Yúan-na te kachí-de kuni ñayivi: Ní nachaku-ya ja ní ji'i-ya, achi-de. Te ká'ú-ga kuu tú'un xndá'ú yúan vásá ja xnáñúu, áchi-de.

65 Te ní ka'an Pilato jíin-de: Yá'a ká'io sol-dado. Kuá'an jíin-de, te sákútu máá-ró yúyaú-ún nú ndasa kájiní-ro. Achi-de.

66 Te kája'an-de. Te ní kasákútu-dé ve'e añú. Te jíin sello ní kajasu va'a-de siki yúu ja ndí'u

yuyaú-ún. Te ká'jin soldado jíin-de.

28

Ja ní nachaku Jesús

¹ Te n̄i ja'a kivi ndétatú-ún. Te n̄i kundijin kivi ñin semana. Te María ñuu Magdala jíin ingá María-un, n̄i kajande'é-ña vé'e añú-ya.

² Te ñin ndajá'a máá Tatá Dios, n̄i kuun-ya íchi ándíví ní chaa-ya. Chi n̄i taan xaan ní sá'a-ya. Te n̄i stúu-ya yuu-ún kua'an. Te n̄i jungoo-ya sikí.

³ Te ndii ncháa núu-yá. Te su'nu ñú'un-ya káa nátu'un yu'a volcán.

⁴ Te soldado kándito yúan, n̄i kayu'ú-de, te kákisi-i-de n̄i sá'a-ya. Te n̄i kakundi'yí-de.

⁵ Te n̄i ka'an ndajá'a jíin ñá'an-ún: Ma yú'ú-ro, chi a jiní-ri ja kánandúkú-ró Jesús, I'a n̄i jì'ì jiká cruz.

⁶ Túu-ya yá'a, chi a n̄i nachaku-ya nátu'un n̄i ka'an-ya. Ña'an te nde'é-ró núu ní katúu máá Jító'o-ro.

⁷ Kuángoyo yachi te kachi-ro núu cháa n̄i kaskuá'a jíin-yá, ja á n̄i nachaku-ya má'ñú ndíyi. Te jandáa xna'an-ga ki'in-ya ñuu Galilea vásá kí'in-ro. Te yúan kuni-ro núu-yá. Achí-ro kúni-de. Kástu'ún ndíja-ri nuu-ro, áchí-ya.

⁸ Te máá-ña káyu'ú-ña te kákusi iní-ña. Te n̄i kandenda-ña iní vé'e añú-ún. Te n̄i kajinu-ña kuákastu'ún-ña núu cháa kaskuá'a jíin-yá. Te nini kája'an-ña núu-dé,

⁹ Te n̄i kenda-ni Jesús n̄i ketá'an-ya jíin-ña. Te n̄i ka'an-ya jíin-ña: Taá ndii, áchí-ya. Te n̄i kanuu-ña sukún já'a-yá, te n̄i kachiñú'ún-ña-yá.

10 Yúan-na te n̄i ka'an Jesús jíin-ña: Ma yú'ú-ro jíiná'an-ró. Kuá'án te kastu'ún-ró núu ñan̄i-ri ja ná kóngoyo-de onde ñuu Galilea. Te yúan kun̄i-de nuu-ri. Achí-ya.

11 Te nini kája'an-ña, te sava soldado kándito ve'e añú-ún, káno'on-de onde ñuu. Te n̄i kakastu'ún-de nuu sutú ñá'nu taká tiñu ja súan n̄i io.

12 Te n̄i ndutútú-de jíin cháa n̄i kayii. Te n̄i kandaṭu'ún-de. Te n̄i kaja'a-de kua'a xú'ún núu soldado jíiná'an.

13 Te n̄i kaka'an-de: Súan ka'an-ro jíiná'an-ró: Chaa káskuá'a jíin máa-de, n̄i kikoyo akuáa, te n̄i kanasákuí'ná ndíyi-ún nini kákixi-ná, ach̄i-ro.

14 Te nú tu'un yá'a ná kúni so'o gobernador, te máa-ri, kiská'an-ri-de, náva'a ma kóo kuachi siki máa-ró. Achí-de.

15 Te soldado, n̄i kaki'in-de xu'ún. Te n̄i kasá'a-de nátu'un n̄i ta'u tiñu nuu-dé. Te tu'un yá'a n̄i jicha kua'an n̄i ñúu ñayivi judío onde vina.

Ja ní nastá'an-ya máa-yá nuu-i

16 Te ndí'uxi in chaa káskuá'a-ún, n̄i kee-de kája'an-de onde ñuu Galilea, onde yuku núu ní tá'ú tiñu Jesús nuu-dé ja kí'in-de.

17 Te n̄i kajini-de nuu-ya, te n̄i kachiñú'ún-de-ya. Ko sava-de tú ní kákandíja-de.

18 Te n̄i chaa Jesús, n̄i ka'an-ya jíin-de: Siki-ri, a n̄i chaa Dios taká fuerza ja ío in̄i andívi jíin in̄i ñuyivi.

19 Núsáa te kuá'án jíiná'an-ró. Te stá'an-ro tú'un nuu táka ñayivi, ná chú'un in̄i-i. Te skuánducha-ro-í onde jíin sí'vi máa Táa-yo jíin sí'vi máa Sé'e, jíin sí'vi máa Espíritu Santo.

20 Te stá'an-ro núu-í ná kuándatu-i taká tiñu ni tá'ú-rí nuu-ro. Te máá-rí kaka ndija-rí jín-ró ññ káni onde kiví ndíi ñuyívi. Achí-ya. Amén.

Mixtec, San Miguel el Grande
New Testament in Mixtec, San Miguel el Grande
(MX:mig:Mixtec, San Miguel el Grande)

copyright © 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, San Miguel el Grande

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Contributor: Bible League International

Mixteco, San Miguel el Grande [mig], Mexico

Copyright Information

© 1951, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, San Miguel el Grande

© 1951 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

please contact the respective copyright owners.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files
dated 14 May 2025

a7b2e4b3-7fe3-5b8e-b04c-0245065924f9